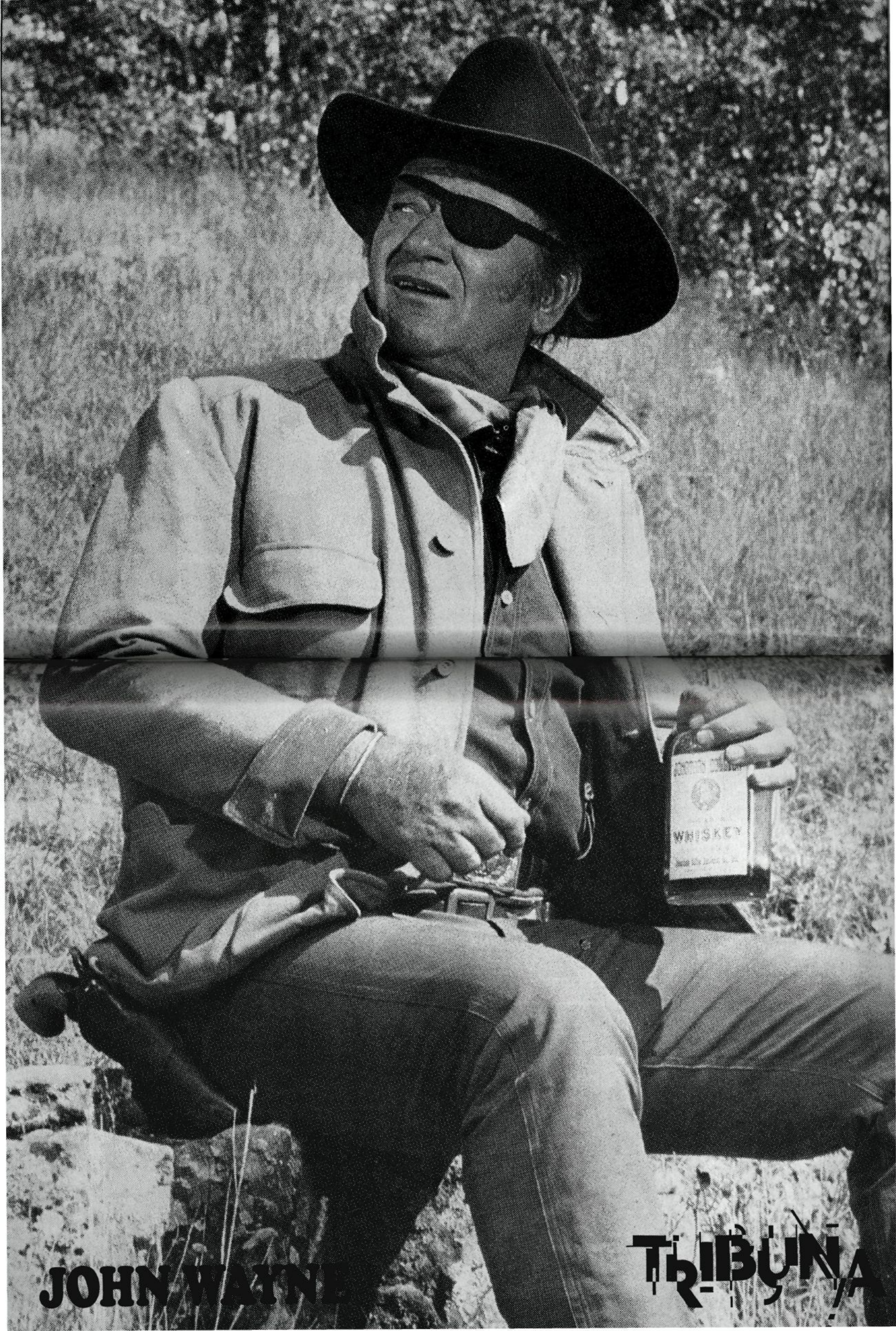

TRIBUNA

20. april 1992 / št. 6 / cena 70 SLT

*Obrnite TRIBUNO nazaj na Kersnikovo tako,
da premaknete čim manj vžigalic!*

JOHN WAYNE

TRIBUNA

KAZALO

DAVIDI IN GOLJAT

»Naj živi proletarska revolucija!«

(Igor Bavčar v Tribuni leta 1980)

Kaj naj si palčki mislijo o slovenskih političnih Sneguljčicah, ki žal nosijo hlače, da tako v vse hujšem političnem vetru skrijejo svoje kosmate noge? Nič, pa čeprav je težko živeti v svetu, kjer ne veš niti kdo s kom niti za kakšno ceno. Sedaj vem, odkod (obledela) fama o slovenskem bogastvu. Slovenci (pre)plačajo za vse. Celó za demokracijo. In prav zares se čudim, da se niso prav Karantanci spomnili Sizifa, Tantala, predvsem pa Prokrusta, ki je prototip zdajšnjega slovenskega »homo politicusa«. Enkrat nateguje, drugič spet seka. Po potrebi pač. Pa kaj?! Če bo špičasto, bo Lojze, če bo okroglo, bo Janez. V vsakem primeru pa bomo jedli travo. Le konji bodo še naprej zobali oves.

Ena boljših smešnic, ki jo je slišati v teh dneh, je, da bo po volitvah vse drugače. Nič ne bo drugače, kajti bistvo ljudskega glasovanje je le to, da se zamenjajo tisti, ki so bolj enaki od večine. Mogoče bomo res dobili novega Goljata, toda za večino Davidov bo to pomenilo le lepotni popravek na skrotovičenem obrazu. Pa tudi v to, da David lahko premaga Goljata, verjame danes le malokdo. Legende se pač potrjujejo na drugih zemljepisnih širinah.

Upam, da niste pozabili, da morate za veliko noč pobarvati jajčka. Hvala bogu, da imamo sedaj demokracijo, tako da ste barve lahko izbrali sami. Pa vendar, pazite! Veliki brat vas je budno spremljal in ni vseeno, za katero nianso ste se odločili. Mavričnim se bo v slovenskem zemeljskem raju godilo najbolje.

In kaj v tem kaosu počnejo študentje? Zadovoljni so, da lahko poceni jedo, legalizacija prostitucije je zanje obrobni problem, (ne) zavedajo se, da bodo s »servisnim« denarjem lahko oživili delo svojih občinskih organizacij, sicer pa jim je bolj ali manj figo mar, kaj se dogaja prek njihovega plotu. Za prvomajsko spuščanje ladjic po Gradaščici se ne navdušujejo, morda pa jih bodo bolj zanimali študentski kulturni dnevi, ki jih konec maja organizira ŠOU. O tem in vsem ostalem pa več v naslednjih številkah.

Simon Bizjak

- 2 Intervju:
Ignac
Polajnar
(SKD)
- 4 Podmladki
političnih
strank (2.
del)
- 6 Intervju:
Ljubo Sirc
- 9 Mandatarska
glosa
- 14 Težave
našega
letalstva
- 15 Prostitucija
- 20 Kaj je zapor?
- 24 Študent naj
je . . . ceneje!
- 28 Študentski
servisi po
novem
- 29 Matjaž Ekart
– najmlajši
slovenski
poslanec
- 31 Film
- 35 Gary Gray
- 36 Rambo
Amadeus za
Tribuno
- 38 New York in
Toronto
- 40 Knjige
- 42 Verske
skupnosti
- 44 Psihotest
- 46 Enigmatika
- 48 Hamfri

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. ● Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. ● Naslov uredništva: Beethovnova 9, 61000 Ljubljana, tel.: (061)210-332; telefax: (061)222-618. V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. ● V.d. glavnega urednika: Samo Amon. ● V.d. odgovornega urednika: Simon Bizjak. ● Lektorica: Julija Klančičar. ● Cena: 70 SLT. ● Tribuna šteje med proizvode iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje da vek od prometa proizvodov po stopnji 5% ● Naslednja številka izide 18. maja 1992

V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo Tribuno po ceni 35 SLT.

Foto: Toni Laznik

SAMO VOLITVE SO LAHKO MERILO USPEŠNOSTI

Slovenska vlada je kot nogometno moštvo, ki mu ne gre najbolje. Trener krivi igralce, nekateri igralci zahtevajo trenerjevo zamenjavo, gledalci pa žvižgajo. Peterle pa uživa v sado-mazo igricalah, pri čemer ga odkrito podpirajo štiri parlamentarne stranke (bolje rečeno 3+1), najbolj glasno pa seveda njegovi krščanski demokrati, ki njegove glave za nobeno ceno nočejo prodati.

O mandatarskih igrah smo se zato pogovarjali z Ignacem Polajnarjem, vodjo poslanskega kluba SKD, stranke, ki se hvali, da je najbližja volivcem, čeprav se zdi, da je z nekaterimi svojimi potezami čedalje bližje nebu in vse dlje od zemlje. Sicer pa bodo njihove smernice še bolj jasne po majskem strankarskem kongresu, šele volitve pa bodo ovrednotile delo krščanskih demokratov v obdobju med prvimi in drugimi demokratičnimi volitvami v Sloveniji.

TRIBUNA: Mandatarske igrice so za in pred nami. Vaša stranka je že večkrat jasno izrazila mnenje o instrumentu konstruktivne nezaupnice, zanimivo pa je, da se je v premierske intrige s svojim kandidatom vključila tudi vaša zaveznica SLS. Kako ocenjujete njihovo potezo?

POLAJNAR: Mandatarska razprodaja je izredno zanimiva. Ker pa ima praktično že

vsaka stranka svojega kandidata, lahko govorimo o neresnosti in zlorabi instituta konstruktivne nezaupnice. Nove in nove ponudbe namreč kalijo mir v slovenski državni hiši, kar vladi otežuje, če že ne onemogoča, normalno delo. Pametneje bi bilo počakati do volitev in na osnovi njenih rezultatov sestaviti novo izvršno oblast, ki bi odražala resnično voljo in interese slovenskih državljanov. Stranke, ki ponujajo svoje mandatarje, se večkrat niti ne zavedajo, da s svojimi predlogi in tovrstnimi izražaji nezaupnice prehitujejo čas.

Glede Toplakove kandidature je možnih več razlag. Morda je šlo le za taktično potezo, vsekakor pa ravnanje SLS ni prava pot za krepitev dobrih odnosov med SKD in SLS, strankama, ki imata vendarle precej podobna programska izhodišča.

TRIBUNA: Poglejte, tudi SLS v svojih izjavah opozarja na zlorabljanje konstruktivne nezaupnice, hkrati pa nudi novega mandatarja. Gre za politično sprenevedavost, različne interese znotraj stranke ali pa je v zakulisju še kaj drugega?

POLAJNAR: Ko govorimo o SKD in SLS (oziroma SKZ-LS), moramo opozoriti tudi na razlike. Čeprav so, kot že rečeno, naša izhodišča podobna, obstajata različni pojmovanji glede taktike in strategije. Morda njihove poteze izhajajo prav iz te različnosti, vprašanje pa je, v kolikšni meri so njihovi nastopi znotrajstrankarsko usklajeni. Javno izražena mnenja voditeljev stranke kažejo, da gre za spopad več opcij, sicer pa je to stvar njihove stranke, o kateri nimam niti pravice niti ne želim soditi.

TRIBUNA: Ali menite, da bi bilo v sedanjih parlamentarni blokadi mogoče izvoliti morebitne nove Peterletove kandidate za izpraznjene ministrske sedeže?

POLAJNAR: V trenutku, ko se pogovarjava, je še nejasno, koliko ministrskih sedežev bo ostalo praznih. Zamenjave vsekakor bodo, mandatar pa bo zagotovo predlagal kandidate, ki bodo ob poprejšnjem medstrankarskem dogovoru sprejemljivi za večino. Zato ne vidim realne možnosti, da bi bilo delo vlade dokončno paralizirano.

TRIBUNA: Glede usode Drnovškove kandidature slovenski tisk napleta celo možnost, da bi prišlo do dogovora med SKD in LDS, po katerem bi postal Drnovšek premier, Peterle pa zunanji minister. Gre za še eno novinarsko raco ali pa je tudi to ena od možnih rešitev?

POLAJNAR: Ha, ha, ha... Neumestna novinarska ugibanja so pač sestavni del življenja. Tako je bilo mogoče v času Bavčarjeve mandatarske dirke prebrati, da naj bi se krščanski demokrati pogovarjali celo s prenovitelji. V obeh primerih gre za izmišljotino. Mi že imamo svojega mandatarja, zato ne čutimo nikakršne potrebe, da bi se o tem s komerkoli pogovarjali in dogovarjali. Je pa res, da bomo naredili vse, da Peterle ostane na krmilu, ki si ga zasluži.

TRIBUNA: Kaj bi za vašo stranko pomenila izvolitev Janeza Drnovška na skupščinskem zasedanju 22. aprila? Imate pripravljen odgovor na morebitno izglasovanje konstruktivne nezaupnice Lojzetu Peterletu?

POLAJNAR: V tem trenutku je tak razplet kaj malo verjeten. Obstaja sicer teoretična možnost, da v tednu dni še pride do kakšne nove koalicije. Menim pa, da je večina strank že spoznala, da iskanje novega predsednika vlade za vsako ceno pomeni tudi pljuvanje v lastno skledo. Razveseljivo je, da stranke spoznavajo nujnost čimprejšnjih volitev, kar je tudi edina prava pot za zamenjavo vladinega vodstva.

TRIBUNA: Koalicija 4+1 je, kot vse kaže, že precej razrahljana...

POLAJNAR: Ta koalicija je po mojem mnenju že preteklost.

TRIBUNA: Če parlament kljub vsemu ne bi sprejel premierovih predlogov, bi to pomenilo, da bi do izvolitve »stari« ministri še naprej opravljali svojo funkcijo...

POLAJNAR: Tako je.

TRIBUNA: Toda to pomeni pat položaj, ki ne koristi nikomur, še najbolj pa škoduje interesom slovenskih državljanov...

POLAJNAR: To je po eni strani res, bolje pa je, da ministri v odstopu še vedno opravljajo svoje naloge v vladi, kot pa da bi mesta ostala prazna, kar bi v resnici privedlo do velikih težav. Še enkrat pa ponavljam, da je strah o neprimerosti oziroma nesprejemljivosti Peterletovih kandidatov votel.

TRIBUNA: Še vedno poudarjate, da je treba do naslednjih volitev spoštovati voljo volivcev, izraženo na prvih demokratičnih volitvah. Pri tem pa pozabljate, da je v tem času razpadel Demos, ki je pravzaprav ustoličil Peterletovo vlado. Vlada je torej izgubila zaslombo, mar ne?

POLAJNAR: Demos je na državni ravni res razpadel, dogovorili pa smo se, da si bodo vse stranke pod njegovim okriljem do volitev še naprej prizadevale za uresničitev zastavljenih ciljev. Zaradi nespoštovanja dogovora s strani nekaterih strank je prišlo do krize v delovanju vlade, predvsem pa parlamenta. Po mojem mnenju je za poosamosvojitveno pospravljanje Slovenije poklican Demos, ki je proces vodil. Iz »baze« prihajajo celo pobude za oživitve Demosa in prepričan sem, da bi bile občinske Demosove koalicije lahko vest koalicije na državni ravni. Pa ne, ker bi si želeli oblast za vsako ceno, pač pa zato, da opravimo še tiste naloge, ki so nam jih zaupali volivci.

Za Slovenijo je prav tako pomembno varovanje in razvijanje ugleda v svetu, ki si ga z notranjimi razprtijami poceni zapravljamo. Tujcem (pa tudi nam) preprosto ni jasno, zakaj zamenjava na čelu vlade po osamosvojitvenem uspehu.

TRIBUNA: Ko govorite o nespoštovanju dogovora, mislite verjetno na konkretno stranko...

POLAJNAR: Seveda. Gre za Demokrasko stranko, ki je jasno povedala: Ker volitev ni mogoče izpeljati do konca aprila, se ne čutimo več zavezane Demosovemu programu in lojalnosti do sedanje vlade.

Prekršili so torej sklenjeni dogovor, pri čemer so vedeli, da volitev v tako kratkem času ni mogoče izvesti. Že ob sklepanju dogovora so torej držali fige v žepu. Je pa to velika škoda, saj nehomogenost otežuje izpolnitev ciljev, za katere si še vedno prizadevamo. Povsem očitno je namreč, da praznega prostora, ki je nastal po razpadu Demosa, v tem trenutku ni mogoče zapolniti s sklepanjem novih, trdnih večstrankarskih dogovorov. Konec koncev to dokazuje tudi razmerje sil v parlamentu, ki se kaže v neuspešnih glasovanjih o nezaupnici.

TRIBUNA: Zdi se, da prav krščanski demokrati v tem trenutku najbolj potrebujejo Demos in da ste prav zato zagreti za ponovno ožvitev koalicije...

POLAJNAR: Za to idejo se bolj navdušujejo narodni demokrati. Ker čutimo, da Demosova združba kljub vsemu še diha, ne čutimo prevelike potrebe za formalizacijo odnosov. Drži pa, da smo pozdravili pobudo skupščinskih poslancev za obuditev kluba Demosa. Prav tako ne oviramo pripadnikov naše stranke na občinski ravni, ki si prizadevajo za nadaljnje razvijanje Demosovega duha.

TRIBUNA: Volitev pred jesenjo ne bo. Čas do volitev pa je lahko v marsičem usoden. Ali se ne bojite, da bi v tem primeru najtežje breme krivde

padlo prav na stranko, iz katere prihaja sedanji predsednik vlade, kar bi za krščanske demokrate utegnilo imeti neugodne posledice na volitvah?

POLAJNAR: Nevarnosti se vsekakor zavedamo, vendar se svojemu delu odgovornosti za pospravljanje nove države ne mislimo izmikati. Če bi se v tem trenutku umaknili, bi imelo naše dejanje negativne mednarodne posledice. Tudi v evropskih razmerah smo namreč še vedno dovolj močni, da lahko potegnemo gospodarski voz iz nezavidljivega položaja. Zato menim, da se bodo razmere izboljšale, kar bo do volitev še utrdilo zaupanje v našo stranko. Vsekakor pa drži, da je sodelovanje v vladi v vsakem primeru dvorezen meč, saj je le-ta vedno izpostavljena (ne)upravičeni javni kritiki.

TRIBUNA: Kaj za vas pomeni vlada narodne rešitve in kakšne so možnosti za tovrstno rešitev gordijskega voza?

POLAJNAR: Do volitev je premalo časa, da bi vlada narodne rešitve lahko zaživela in ponudila bistvene novosti. Dovolj svežega vetra do novih volitev bo prinesla že neizogibna rekonstrukcija sedanje vlade. Poleg tega bi v teh razmerah porabili preveč časa za medstrankarska dogovarjanja o sami sestavi kabineta. S tem bi se tudi odmikale volitve, saj bi bile stranke in vlada preveč zaposlene z vprašanji, ki vendarle niso ključnega pomena. Sicer pa je prav tako težko verjeti, da bi se z vlado narodne rešitve strinjale opozicijske stranke, ki so že zavzele predvolilne položaje. Sodelovanje v taki vladi bi jih utegnulo hitro spremeniti, tega pa, kot kažejo zdajšnje razmere, nočejo tvegati.

TRIBUNA: Ali lahko odgovorite še na vprašanje, zakaj se je minister Capuder odpovedal ambadorskemu položaju? Je šlo za njegovo osebno odločitev ali dogovor znotraj stranke?

POLAJNAR: Gospod Capuder se je odločil sam. Nam je sicer nekoliko žal, vendar pa kot stranka ne želimo vplivati na njegovo odločitev.

TRIBUNA: Čez slab mesec bo kongres SKD. Ali se obetajo kakšne večje spremembe?

POLAJNAR: 16. maja bo kongres naše stranke. Drugi strankarski prvaki večkrat pravilno ugotavljajo, da boj v znotraj stranke pri nas praktično ni, zato ne gre pričakovati spektakularnih sprememb. Naša enotnost je posledica zagnanega dela na terenu ter odlične povezave med člani in simpatizerji na eni ter vodstvi stranke na drugi strani. Odmev s terena namreč omogoča in zahteva resno ter še bolj odgovorno delo. O vsakem pomembnem vprašanju odloča najvišji organ, to je Svet stranke, ki ga sestavljajo na kongresu izvoljeni člani in predstavniki regionalnih odborov. Na ta način je zagotovljena trdnost stranke in demokratičnost odločanja.

Kongres bo utrdil dosedanje smernice, res pa je, da pripravljamo nov program in statut, ki bosta prilagojena novi organizacijski strukturi, predvsem razširjenosti v vsem slovenskem prostoru. V vseh občinah imamo svoje odbore, poleg tega pa deluje še več sto krajevnih odborov. Nov statut bo zagotovil še tesnejšo vertikalno povezavo.

TRIBUNA: Za konec se še enkrat povrnimo k mandatarjem. Ali lahko sklenemo z geslom - po 22. aprilu s starim predsednikom v nove, boljše čase?

POLAJNAR: Skoraj prepričan sem, da se bo vse izteklo tako, da bo vladi omogočeno normalno delo do volitev. Šele te bodo lahko legitimno ovrednotile (ne)uspehe Peterleta in njegovega kabineta.

Simon Bizjak

Opomba: Z g. Polajnarjem smo se pogovarjali v sredo (15.4.), torej pred sejo ustavne komisije o volilni zakonodaji.

PODMLADKI SLOVENSКИH STRANK II.

Peter Volasko - predsednik MLIN-a

Mladinska iniciativa pri slovenski demokratični zvezi

Po razcepu v SDZ je to podmladek Narodno demokratične stranke. Njegov predsednik Peter Volasko poudarja, da je bil predhodnik MLIN-a, Univerzitetni odbor SDZ, ustanovljen leta 1989 in je poleg študentov vključeval tudi profesorje. MLIN so uradno ustanovili 14. marca 1990. Prva predsednica je bila Maja Šifrer. Glavni organi so izvršilni odbor, svet MLIN-a in nadzorni odbor. Člani imajo 16-30 let, pri čemer zgornja meja ni obvezujoča. Z 18 leti se posameznik samostojno odloči za vstop v stranko. MLIN si je že na začetku začrtal mednarodno povezovanje in v tej smeri veliko naredil. Namen je bil prenašanje izkušenj na slovensko politično prizorišče. Julija 1990 so se pridružili DEMYC-ju (Demokratična mladinska skupnost Evrope). Januarja 1990 so v Ljubljani pripravili 50. zasedanje izvršilnega odbora DEMYC. Takrat so postali tudi polnopravni člani, DEMYC pa je kot prva evropska politična organizacija podprl samostojnost Slovenije. Aprila se je predstavnik MLIN-a, edini iz Vzhodne Evrope, udeležil ustanovnega srečanja IYDU (Mednarodna demokratična mladinska zveza). Ob razcepu SDZ in odhodu dela članstva iz podmladka je MLIN nadaljeval z delom. Imajo okrog 400 članov. Usmerjeni so predvsem v projektno delovanje. Začeli so z okroglo mizo o odcepitvi Slovenije (z UK ZSMS). Organizirali so okroglo mizo o državnih simbolih Slovenije in dali

Če verjamemo statistiki, se le dva odstotka slovenske mladine vključujeta v politične organizacije ali se zanje sploh zanima. Tu gre iskati vzrok za relativno šibkost (večine) podmladkov političnih strank. Bodo letošnje pomlad uspeli ujeti veter v svoja jadra in aktivneje vplivati na našo (mladinsko) politiko?

provokativen predlog - črnega panterja za grb. S ŠOU v Ljubljani so pripravili posvet o mladih in mamilih (v ŠN). Sledile so še okrogle mize o šolstvu, politiki in religiji, o vojni v Sloveniji, ženski v politiki, narodu in demokraciji... Znotraj stranke prirejajo tematske seminarje o političnih, zgodovinskih in socialnih vprašanjih. Sodelovali so tudi v akcijah ob poplavah v Sloveniji. Komisija za mednarodne odnose se udeležuje poletnih šol, kongresov in drugih zasedanj. S konkretnimi pobudami želijo aktivneje posegati v slovensko politiko. V ta namen prirejajo tudi tiskovne konference. Nekaj članov MLIN-a je aktivno sodelovalo v bojih za Slovenijo na najbolj kritičnih področjih. MLIN nima direktnega predstavnika v republiškem parlamentu, ima pa nekaj poslancev v občinskih skupščinah. Trije člani podmladka so na precej visokih mestih v matični stranki, organizacijski tajnik stranke, predsednik komisije za mednarodne odnose in sekretar poslanskega kluba. Znotraj stranke ima avtonomen položaj, čeprav se kot vsi drugi podmladki financira iz proračuna matične stranke (10%). Imajo svoj status in program, ki se sicer navezuje na strankinega, na področju mladinske politike pa je seveda bolj razdelano. Peter Volasko je glede financiranja še dodal, da nikoli ne bo več tako bogate mladinske organizacije, kot je bila ZSMS. Meni tudi, da LDS ne more naslediti monopola nad mladinskimi servisi. Denar teh servisov bi se moral usmerjati glede na interese tistih, ki ga ustvarjajo.

Marjan Podobnik - predsednik ZSKM

Zveza slovenske kmečke mladine

ZSKM je nastala v Žalcu v začetku leta 1988. Gre za prvo politično organizacijo v Sloveniji, ki je imela pomembno vlogo pri razbijanju monopola ZKS. Zanimivo, da je bila pravzaprav kmečka mladina te organizacije pobudnik za ustanovitev Slovenske kmečke zveze (zdaj SLS), ki je prerasla v prvo politično stranko. 22. maja 1988 sta začeli z delom obe organizaciji. ZSKM ima zato še danes posebno avtonomno in enakopravno mesto znotraj SLS. Kot je povedal njen predsednik Marjan Podobnik, je klasičen podmladek SLS pravzaprav del njenega mlajšega članstva. Članov imajo okrog 3000 in so tako verjetno najštevilčnejši. Razmerja med SLS in ZSKM so formalnopravno urejena, po vsebini pa se njihovo delo prepleta. Programa sta si podobna, s tem da ima ZSKM izraziteje opredeljena vprašanja, ki se tičejo mladih. Glede na realizacijo skupnih zahtev po demokraciji in osamosvojitvi Slovenije bo prišlo, po mnenju Podobnika, tudi do večjih vsebinskih razlik v programih. Marsikatera vprašanja mladi obravnavajo drugače kot starejši. Seveda pa delovanje mladih ohranja tudi vitalnost SLS. ZSKM se financira iz sredstev senjorske stranke, nekaj pa tudi z lastno dejavnostjo. V parlamentu ima formalno dva poslanca, poleg Podobnika še Marijo Markeš. Njihovo dejavnost predstavljajo predvsem projekti na terenu. Med najvidnejšimi je akcija Vrnimo življenje v slovenske vasi. V soboto, 11. aprila, so imeli kar 40

priredivte v po vsej Sloveniji. Pri izobraževalnih in drugih projektih bi bili radi kompatibilni z drugimi evropskimi deželami. Računajo na širše vključevanje podeželske mladine. V tem vidi Podobnik pomembno perspektivo njihovega nadaljnega delovanja. V svoje aktivnosti želijo privabiti ne samo kmečko, ampak vso podeželsko mladež. Strankarska delitev pomeni omejeno možnost delovanja. Že tako je zelo majhen del mladih zainteresiran za politično delovanje, vsa mladina, tako na podeželju kot v mestih, pa se izrazito zanima za udejstvovanje na kulturnem, športnem in družabnem področju. Posebej na podeželju je priložnosti za to zelo malo. Gibanje, kot so si ga zastavili v ZSKM, bo zapolnilo to vrzel, saj ne bo osnovni moto združevanja političnost, ampak družabnost. ZSKM si bo še vnaprej prizadevala ohraniti avtonomno vlogo. V SLS si bo zagotovila trajnejši dogovor o tem, da njihovi poslanci podprejo pobude ZSKM v parlamentu. Na mednarodnem področju so precej oprezni, saj se ne želijo povezovati s politično preveč omejenimi organizacijami. Navezali so stike z dvema zmerno konzervativnima organizacijama. Včlanjeni so v Mladinski svet Slovenije. Glede posredovanja izplačil za občasna in časna dela študentov in dijakov so mnenja, da bi morala ZSMS, potem ko se je proklamirala kot stranka, opustiti monopol nad to dejavnostjo. V tej smeri so tudi podprli prizadevanja obeh študentskih organizacij proti interesom LDS.

Pripravljajo kongres, ki bo v Prekmurju. Nov statut ne predvideva ekskluzivnega članstva. Formalno članstvo bo imelo manjši pomen. Na terenu so organizirani po občinskih in regionalnih odborih ter tudi po srednjih kmetijskih šolah, ponekod znotraj SLS, drugje samostojno. Marjan Podobnik je še povedal, da se bo na kongresu poslovil od predsedniške funkcije, ki mu je sicer prinesla veliko izkušenj in veselja. Krmilo bo prevzela mlajša ekipa.

Na področju mladinskih vprašanj strankarska netoleranca ni prisotna. Podobnik pričakuje, da se bo v slovenski politiki dialog precej izboljšal, ko bodo krmila prevzeli mlajši, manj izkušeni, vendar tudi manj obremenjeni.

Mladi liberalni demokrati

Podmladek LDS je bil ustanovljen februarja 1991. Kot je povedal *Roman Jakič*, predsednik MLD, je 92% članov podmladka tudi v LDS. Trenutno se

Roman Jakič - predsednik MLD

giblje število članov proti 1000. Organizirani so v 2 občinah, v večini ostalih imajo koordinatorje. V podmladek so lahko vključeni mladi od 15 do 28 let. Zgornjo mejo bodo verjetno zvišali. Jakič ocenjuje MLD za klasičen podmladek politične stranke zahodnega tipa. To je razvidno tudi iz programa. Financirajo se iz fundacije LDS in od sponzorstva, članarine nimajo. Pričakujejo pa preureditev financiranja tovrstnih organizacij z zakonom o mladinskih organizacijah. Finance za stranke in njihove podmladke bi morale namreč pritekati s strani države. Višina sredstev bi bila odvisna od rezultatov na volitvah. Delujejo v Mladinskem svetu Slovenije, maja 1991 pa so postali tudi člani svetovne organizacije mladih liberalov in radikalov (IFLRY). Delajo predvsem na področjih mladinske problematike. Aktivno so posegli v razpravo o 55. členu Ustave. Veliko se ukvarjajo s sodobnimi problemi mladine in znotraj nje tudi študentov; posvetovanja o narkomaniji, AIDS-u. Mnogo aktivnosti se samostojno odvija v občinskih odborih. Po funkciji je v svetu LDS tudi predsednik podmladka, dva člana MLD pa sta poslanci v parlamentu. To omogoča dober kontakt podmladka z vodstvom stranke ter neposredno zastopanje pobud v parlamentu. Zadnji podvig je 260 milijonov SLT za študentsko prehrano. Tu so sodelovale vse stranke. V usklajevalni komisiji je koherentno delovala tudi naveza Jakič - Schwarzbartl. To znova dokazuje, da posebej pri mladinskih vprašanjih brez problemov prihaja do sodelovanja različnih strank. Program MLD se navezuje na program matične stranke. Z drugim kongresom 11. aprila v Izoli želijo učvrstiti strukturo podmladka.

Prišlo je do precejšnjega razcveta občinskih odborov MLD. Vzpostaviti morajo možnost za uspešno koordinacijo dela (ustanovitev vmesnih organov). Pričakujejo, da se bo rešil pravi položaj organizacije, tako da se bodo MLD lahko registrirali kot mladinska organizacija. Glede mladinskih servisov, ki so v upravljanju LDS, Roman Jakič meni, da je del ŠS ustanovila pač ZSMS. LDS je zaradi očitkov, da se denar steka k njim, sprožila pobudo, ki vodi h končni rešitvi tega problema. Po novi zakonodaji bo koncesijo za opravljanje te dejavnosti podeljevalo Ministrstvo za delo.

Mladi zeleni Slovenije

Mladi zeleni Slovenije je ime za

Andrej Okreša - koordinator MZS

podmladek Zelenih Slovenije, ki je v ustanavljanju. Kot je povedal koordinator iniciativne skupine, *Andrej Okreša*, bo ustanovna skupščina 24. aprila v Mariboru. Znotraj stranke bodo imeli avtonomen položaj, čeprav bodo finančno vezani nanjo. Včlanili se bodo lahko mladi med 15. in 30. letom. V predlogu statuta je predvideno avtomatsko članstvo. Njihovo delo bo usmerjeno predvsem v reševanje mladinske problematike (sociala, obramba, šolstvo, ekologija...). Zaradi enotnega reševanja teh problemov na državni ravni so si začrtali ustanovitev Mladinskega parlamenta Slovenije. Pri ostalih parlamentarnih strankah odmladkov še ni. V SSS imajo nekaj odborov na Primorskem, kjer prevladujejo mladi. Imajo pa namen več storiti tudi v tej smeri. V Liberalni stranki podmladka zaenkrat še ne potrebujejo. *Vitimir Gros* nam je zatrdil, da je pri njem samem in v stranki nasploh veliko mladostnega elana.

Jožko Možina

IZ IZGNANSTVA

Pogovor z dr. Ljubom Sircem

»Dirigirana komunistična propaganda Osvobodilne fronte je nenehno na ves glas trobila proti Jugoslaviji. Prav kakor okupatorji jo je ves čas imenovala za 'bivšo Jugoslavijo'. Komunistični podtalni časopis Delo se je izjasnil proti obnovi 'versailleske Jugoslavije oziroma proti kateremu koli drugemu imperialističnemu državnemu sistemu, ki zaslužuje slovenski narod... 'Spomladi 1943 je centralni komite KP Jugoslavije izjavil tudi, da je 'cilj naše narodnoosvobodilne borbe uresničiti starodavne sanje najboljših generacij Jugoslovancev: zvezo južnih Slovanov od Črnega morja do Trsta'.« (Ljubo Sirc, Med Titom in Hitlerjem)

Dr. Ljubo Sirc, član protinacističnega odporniškega gibanja *Stara pravda*, je bil leta 1947 na Nagodetovem procesu obsojen na smrt, nato pomiloščen. Po prestani kazni je 1955. s sojetnikom pobegnil v Veliko Britanijo.

Dr. Ljubo Sirc, ekonomist mednarodnega slovesa, je direktor londonskega centra za raziskavo komunističnih gospodarstev in njihovo preobrazbo ter profesor na univerzi v Glasgowu. Februarja letos je vodil mednarodni simpozij o privatizaciji na Bledu. Napisal je več knjig. Avtobiografija *Med Hitlerjem in Titom* je leta 1989 izšla v Londonu, januarja letos pa v slovenščini. S področja gospodarstva je izdal dela *Economic Devolution in Eastern Europe* (Propad gospodarstva v Vzhodni Evropi), *Yugoslav Economy Under Self-Management* (Jugoslovansko gospodarstvo v času samoupravljanja), *What Must Gorbachev Do?* (Kaj mora storiti Gorbačov?)

Pri vseh profesionalnih in političnih referencah pa tudi nova demokratska oblast dr. Ljuba Sirc ni poklicala reševati slovenskega gospodarstva. Demosova koalicija je razpadla, ne da bi izpolnila eno svojih ključnih predvolilnih obljub o rehabilitaciji obsojencev na montiranih političnih procesih.

Tako emigranti ostajajo emigranti, ne zapuščajo tuje domovine, domači disidenti, galjoti svoje edine domovine, pa dosmrtni kaznjenci revščine. Pri tem, da obstajajo še disidenti tretje vrste na oblasti.

STARA PRAVDA

TRIBUNA: S čim ste si prislužili smrtno obsodbo?

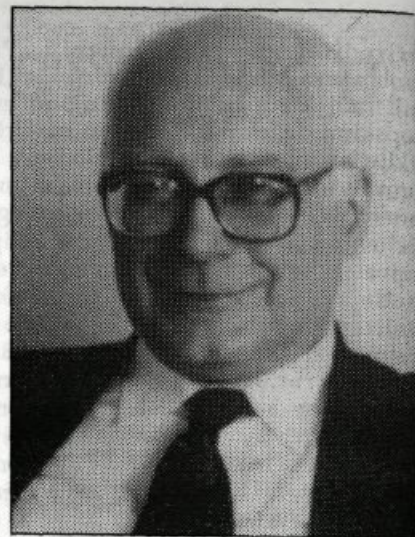
SIRC: Leta 1939 sem šel študirat v Ljubljano, potem se je začela vojna. V Kranju so me iskali Nemci, da bi me zaprli, ker sem bil predsednik študentskega društva in so bili pričarani, da gre za konspiracijo. Rada Bordona in Borisa Zidariča, s katerima sem sodeloval, so oba zaprli, jaz pa sem

še pravočasno odšel v Ljubljano. Drugi so prišli za mano in smo se združili v manjšo skupino - mlajši študentje in aktivni oficirji. Iskali smo še druge. Komunistom nismo preveč zaupali, ker so se pripravili, ali bi se boril proti Hitlerju ali ne. Takrat so svojo fronto imenovali *Protiimperialistična fronta*. Pri njih tudi ni bilo jasno, ali so za samostojno Slovenijo ali za Jugoslavijo. Samoodločba narodov je bila takrat zanje relativen pojem. Menili so, da jo je treba podpreti, če služi revoluciji, sicer pa zatreti.

Naša skupina se je pridružila skupini *Stara pravda* Črtomirja Nagodeta, ki je bil docent na univerzi, doktor geologije, gradbeni inženir. Odpustili so ga - imel je stike s Kidričem in OF. Nagode je takrat pripravil socialni program za čas po vojni, komunisti s Kidričem so temu nasprotovali. *Stara pravda* se je 16.8.1941 pridružila OF. Decembra 1941 je komunistična partija ukazala, da se nihče ne sme boriti proti nacistom mimo OF. Naša *Stara pravda* je bila izključena iz OF februarja 1942, leta 1947 pa se je začel Nagodetov proces s 14 soobtoženimi med katerimi sem bil tudi jaz.

TRIBUNA: Kdaj je bilo konec vašega izgnanstva, kdaj ste se smeli vrniti v domovino?

SIRC: V Novi reviji sem hotel leta 1986 objaviti članek, pa je Smole skočil, da ne. Pisal sem mu, ker sem hotel na kongres sociologov v Beograd. Dobil sem odgovor od Ribnikarja, da nima nihče nič proti mojemu prihodu razen zveznih oblasti. Zame se je zavzelo britansko zunanje ministrstvo, sklicujoč se na to, da je Jugoslavija podpisnica Helsinških sporazumov. Imam dvojno državljanstvo, jugoslovanskemu se nisem odpovedal. Nazadnje sem od Nebojše Popova, predsednika jugoslovanskega sociološkega združenja iz Beograda, zvedel, da je slovenska Udba zahtevala od beograjske, naj me aretirajo. Iz Beograda so jim odgovorili, da se vračam prek Ljubljane in me lahko v

Sloveniji sami aretirajo. Prvič sem se vrnil 1989.

TRIBUNA: Kdaj ste pobegnili iz Slovenije?

SIRC: Iz Slovenije sem pobegnil novembra 1955, čez hribe, čez reko Idrijo. Potem so se razširile govorice, da me je prišla iskat angleška podmornica. Bil sem obsojen na smrt. Leta in leta se ni nič zgodilo, čeprav se je zaradi Informbiroja vse spremenilo. Rekli so mi, da mi bodo že pokazali, da se ni nič spremenilo. Še v zadnjem trenutku so poskusili name pritisniti, naj pišem notranjemu ministru, da bi rad postal njegov svetovalec za odnose s tujci. Odgovoril sem, da sem notranjemu ministru pripravljen svetovati, če mi ne bo treba špijonirati. Prišel je Jože Kragelj in povedal, da takega pisma ne more dati zunanjemu ministru. Leta 1953 sem obsedel v zaporu zato, ker so Angleži vzeli Trst. Nato so se spomnili, naj zaprosim za znižanje kazni, in so mi jo znižali z 20 na 15 let. Odsedel sem jih 7 in pol v zaporih na Miklošičevi, v Mariboru in na Igu. Šef policije je bil takrat Mitja Ribičič in me je zasliševal še ob štirih zjutraj, preden sem bil zaslišan na sodišču. Grozil je, da bo moral moj oče plačati (1), če se ne bom obnašal tako, kot je treba. Na sodišču je sedel v prvi vrsti in me pomenljivo gledal. Fizično se me ni nihče dotaknil, samo spati nas niso pustili, nismo spali pol ure, že so nas zbudili.

NOVO ŽIVLJENJE

TRIBUNA: Vaša avtobiografija prikazuje življenje na smrt obsojenega. Vseeno ostaja vtis, kakor da se vas ni dotaknilo. V tujini ste začeli znova in uspeli.

SIRC: Prva poglavja so objavili v Argentini v zborniku *Svobodna Slovenija*. Potem sem vse skupaj zbral za angleško izdajo, ki je izšla leta 1989. Slovenska izdaja ni samo prevod. Na založbi so pripravili opombe, našli so nekaj dokumentov, na primer spomenico naše protifašistične skupine *Stara pravda* o OF, KP, krščanskih socialistih in Sokolih.

Leta 1983 sem šel v pokoj z univerze v

Glasgow, da bi se lahko posvetil ustanovitvi centra CRCE za pomoč komunističnim gospodarstvom. Honorarno še predavam mednarodno gospodarstvo, trgovino, finance. CRCE sem ustanovil s pomočjo angleških prijateljev po vzoru tamkajšnje ustanove za gospodarske zadeve, ustanovljene leta 1957. To je zasebni inštitut, katerega cilj je bil vnesti novega duha v britansko gospodarsko politiko. Pri tem je sodeloval poslovnež Anthony Fisher, ki si je »naredil« nekaj denarja z gojenjem perutnine, skupaj s profesorjem Ralfom Harrisom (ki je zdaj lord). To je pripravilo pot Margaret Thatcher. Kjub temu se Harris noče vezati na konservativno stranko in je v lordski zbornici na prečnih klopeh. Tu sedijo člani, ki se ne opredelijo. Sir Anthony Fisher pa spada prav v vrh nove gospodarske politike. Z njim sem bil ves čas stiku, ker sem član *Mont Pelèrin Society* s sedežem v bližini Montreauxa v Švici.

Postopoma sem spoznal vrsto ekonomistov, ki so sodelovali v *Mont Pelèrin Society*, med njimi so Friederick von Hayek (2), dunajski ekonomist, ki je ob Anshlusu moral oditi in je potem živel v Angliji in ZDA; Salvador de Madariaga, španski inženir. Slednji je bil tako vsestranski, da je postal diplomat. V španski državljanski vojni je bil na strani republikancev, nato begunec in je predaval špansko književnost na Oxfordu ter pisal romane. Z njim sem prišel v stik, ker sem v zaporu prevajal revijo *Encounter* in sem bral njegov članek. Odločil sem se, da se z njim seznanim. On

me je vpeljal v internacionalo liberalnih politologov in ekonomistov in *Mont Pelèrin Society*. Spoznal sem se še z avstrijskimi ekonomisti, kot so Haberler, Machlup, in z ameriškim ekonomistoma Miltonom Friedmanom in Beuchananom. Na ta način sem dobil vse mogoče stike in zato sem lahko ustanovil center. V liberalni internacionali so evropske liberalne stranke, ameriška in južnoameriška demokratska stranka.

Med njimi so zanimivi politiki - od Malagodijske iz Italije do britanskih liberalcev. Liberalne stranke se zelo razlikujejo. Med švicarsko in holandsko je skoraj toliko razlike kot med konzervativno in socialistično. Ljudje se opredeljujejo po imenu. Liberalna internacionala ima svoj odbor za begunce *Liberal Exiles Committee*, katerega predsednik je bil tudi Salvador de Madariaga. Tudi tu sem si pridobil vrsto zvez in znanstev.

CRCE je začel objavljati knjižice o problemih komunističnih gospodarstev. To seveda še niso bila komunistična gospodarstva. Tako smo jih poimenovali zato, ker je bila na oblasti komunistična stranka. Prve stike smo navezali z Madžari in Poljaki, kjer so se režimi že toliko spremenili in so imeli možnost, da svobodno pišejo. Objavljali smo njihove spise, ne le spise zahodnih piscev, kar je bila nova dimenzija.

Leta 1985 sem na konferenci v Genevi bral članek o kolektivnih gospodarstvih. Pokazal sem ga nemu od vodilnih madžarskih ekonomistov, ki ni nič skrival, da je komunist. Povabil me je v Gyer na konferenco marca 1987. To je bilo zame pravo odkritje. Tam sem srečal celo vrsto mladih Rusov, kakršnih prej še nisem videl. Prej sem poznal starejše, nedostopne, ti pa so kar žuboreli in govorili tako kritično, da sem mislil, da nas bodo zaprli. Tam so bili tudi moji kolegi z Zahoda, profesor Brus, Žid s Poljske. Ti so govorili: »Se bo že pokazalo, da ni tako.« To je dejansko bila prelomnica. Na kongresu v Gyeru se je pojavil en sam ekonomist s Češke - Vaclav Klaus (zdaj finančni minister).

Začeli smo izdajati revijo in prirejati konference, prvo jeseni 1988 na Dunaju. Šele marca 1990 je bila polna ruska udeležba, med njo tudi zdajšnji moskovski župan Grigorij.

TRIBUNA: Koliko časa predvidevate, da bo deloval CRCE?

SIRC: Težave bodo mene preživele. Pri tem delu vidimo za kulise. Do mene pride, kar sicer ne bi zvedel. Govoril sem tudi z Golovkovom, svetovalcem sovjetske vlade. Njegovo mnenje je bilo, da morajo neodvisne sovjetske republike sodelovati z zvezo, da morata Jelcin in Gorbačov sodelovati. Napovedal je, da se bo Jelcin opovedal komunizmu.

Iz tega se vidi, kje se vrti naše sodelovanje: politiki, družboslovci, ekonomisti - svetovalci, mlajši ljudje, od 35 do 40 let, ki dejansko pišejo referate in razlagajo ideje. Popov je med njimi vsekakor človek, ki je čisto na vrhu, potem Šatalin in Anatolij Chubaies, ki je zdaj sankt petersburški izvršni župan.

TRIBUNA: Kaj pa ELG?

SIRC: Pri Evropski skupini za zveze (ELG - *European Liason Group*) sem obrobno udeležen v Londonu. V Parizu je vzporedna organizacija *Groupe de Paris*, ki povezuje disidente iz vseh vzhodnoevropskih držav in vseh sovjetskih

republik.

TRIBUNA: Kako dolgo bo po vaših predvidevanjih trajalo preoblikovanje vzhodnoevropskih gospodarstev?

SIRC: V Sovjetski zvezi bo verjetno trajalo nekaj let, medtem ko bodo na Češkem, Madžarskem in Poljskem to prej dosegli, v enem do dveh letih. V Bolgariji in Romuniji ne bo tako kmalu. V Romuniji gre za revolucijo, morda režirano iz SZ (vojska + KGB). Če so bili ti vpleteni, bo to težja zgodba.

Poljska, Madžarska, Češka bodo prinesle te spremembe v Sovjetsko zvezo. Sovjetsko prebivalstvo ne reagira normalno na gospodarske stimulanse. Ljudje so apatični in se ne znajdejo.

TRIBUNA: Imate kakšen plan za reševanje našega gospodarstva?

SIRC: Teh planov je tako ali tako preveč in ni treba, da bi ga imel še jaz. Najbolj nujno bi bilo spodbuditi podjetništvo. Po naključju sem se seznanil z bankirjem Evropske banke, ki je zadolžen za Jugoslavijo. Povezal ga bom s slovenskim združenjem zasebnih podjetnikov, da bodo ljudje sami nekaj začeli in to bo potegnilo za seboj. Spominjam se Kranja v 20. in 30. letih, ko so prišli Čehi. Postavili so tovarne in mesto se je začelo razvijati. Že leta 1939-40 so v Kranju stvari stekle. Vlada lahko ponudi pravni in finančni okvir, drugo pa je delo tisočev.

Jugoslavija se je leta 1952 premaknila od takratnega modela socialističnega gospodarstva. Kidričev članek ob začetku teh sprememb v novo smer je bil precej temeljit. Vztrajal je na avtonomiji

podjetij, na urejanju odnosov podjetij na trgu. Vendar se jugoslovansko gospodarstvo ni nikdar razvilo prek trga. Če ga primerjamo s sovjetskim gospodarstvom - pri nas obstaja vsaj tržišče (je obstajalo) (3). Medtem ko Rusi blago imajo, nimajo pa aparata za razdeljevanje uskladiščenega blaga, ki ga je zato nemogoče spraviti k potrošniku. Težave so že s transportom, manjka pa tudi prodajna mreža, grosisti. Togo razdeljevanje po planu se je podrlo, ni pa

ničesar, s čimer bi ga nadomestili. Jugoslovanske republike, ali vsaj zahodne jugoslovanske republike, bi že lahko preoblikovale svoje gospodarstvo, če ne bi bilo notranjepolitičnih težav. Zdi se mi, da bo šlo politično razslojevanje naprej. Vsaj v Sloveniji in na Hrvaškem je šlo že predaleč, da bi se obrnilo. Videti je, da se ne bo nihče vračal nazaj in bo nazadnje prišlo do politične povezave med jugoslovanskimi političnimi enotami - zunanjepolitične ali ustavne. To ni tako velikega pomena. Odločilno bo, kolikšna bo pripravljenost, da republike v nekaterih stvareh nastopajo skupno.

Bojim se, da bodo reakcije v svetu precej slabe, če bo vsaka naša republika prihajala posamezno. Slovenska samobitnost je mogoča, vendar samo, če bo Slovenija pripravljena sodelovati v nekaterih stvareh z drugimi republikami, drugače bo slabo. Upajmo, da bo načrtovano ali sam po sebi znova nastal skupni trg.

ODCEPITEV NIMA KULTUR- NEGA CILJA

TRIBUNA: *Kako gledate na zamisel o odcepitvi Slovenije?*

SIRC: Nobena juha ni tako vroča, kot se skuha. Je pa tako, da lahko gremo v abstraktnem razmišljanju do skrajnih posledic, v življenju pa je to nekoliko drugače. Moje osebno mnenje je, naj Jugoslavija ostane skupaj. Pred vojno sem bil tako zanesenjaški, da sem govoril o narodnem edinstvu - romantični nesmisel. Po eni strani nas povezujejo skupni interesi, po drugi pa jezikovne povezave. Veliko je bilo kulturne izmenjave, na jugu so prevajali slovensko književnost, tako smo si Slovenci pridobili vsaj nekoliko večje področje. Kakšen uspeh bi imeli v svetu, če bi Jugoslavijo predstavili kot stičišče kultur - Orient, Bizanc, Srednja Evropa, Rim - nikjer ni česa podobnega. Bosanci vseh yer so le našli neko stično točko. Slovenci bi lahko imeli neko kulturni vlogo, povezovali bi lahko Orient s Srednjo Evropo. Odcepitev nima kulturnega cilja.

V začetku 80. let so se Slovenci čutili ogrožene zaradi prihoda delavcev z juga. Leta 1983 sem imel v Dragi filozofski referat s tezo, da se moramo vrniti k pravi znanosti in h krščanstvu. To vodi v demokracijo in omogoča miren pogovor. Političnih vprašanj ni mogoče reševati z umori. Publika me ni razumela. Ko sem končal, se je razvila debata o tem, koliko je Srbov v Sloveniji, da je slovenski jezik ogrožen, da bosta Sujo in Mujo poslednja dva Slovenca.

Slovenci gremo v Evropo sami, brez drugih. ES je zahtevala svobodno gibanje delovne sile. Švicarji na primer hočejo sami nadzorovati prihod delovne sile, zato so težave z vstopom

Švice v ES, čeprav imajo petino tuje delovnesile.

Slovenci se hočejo politično uveljaviti v svetu, imajo vtis, da jih nihče ne pozna. Zato hočejo v svetovno javnost z vsemi simboli, grbom, zastavo. Hočem opozoriti, da to ne bo tako učinkovito, kot mnogi pričakujejo. Pri tem me motita dve stvari. Prvič, ostati bi morali pri tradicionalnih simbolih. Mene je razprava o zastavi presenetila. Ne moremo enostavno zavreči slovenskega grba iz leta 1918, modro polje, 3 zlate celjske zvezde, kranjski plemesec, razdeljen na tri dele. Drugič, s simboliko ne bomo prav daleč prišli, ker je v OZN poplava zastav in grbov. Rad bi poudaril, da so si Slovenci pridobili sloves kot najbolj urejen del Jugoslavije, ki ima na Jugoslavijo

precejšen vpliv. Takega mnenja so tisti, ki ločijo med evropskimi državami. Za sloves Jugoslavije je poskrbel Tito. Spominjam se, ko sem bil na zdravljenju v Švici pred vojno in je leta 1938 padla Češka. Pride zdravnik in mi reče: »Zelo mi je žal za to, kar se je zgodilo z vašo državo.«

ZELO MI JE ŽAL ZA TO, KAR SE JE ZGODILO Z VAŠO DRŽAVO

TRIBUNA: *Slovenski politiki menijo, naj bi bila blaginja glavni cilj oziroma rezultat odcepitve.*

SIRC: Nesmisel je govoriti o tem, da bo Slovenija Švica, ker ne bo. Dve stvari sta potrebni, da bi lahko napredovala. Pri majhnih državah igra veliko vlogo gospodarska odprtost. Težave so pri delitvi dela in obsegu blagovne izmenjave. Težko je pridobiti tuje investicije, če je domač trg premajhen. Tudi ni mogoče računati, da se lahko nekaj administrativno naenkrat spremeni. Poglejmo samo primer Velike Britanije, kako je nazadovala. Samo tržno

gospodarstvo ni nobena garancija. Britanijo je dohitela Italija. V zadnjih 30. letih so Italijani postali organizatorji, spretni managerji. Vprašanje je, na kakšen način je to moč doseči.

Majhne države, kot so Belgija in Holandija, morajo izvažati 50-60%, da lahko dosežejo najboljšo strukturo. Pri zelo velikih državah je ta odstotek 7-10. Če pod osamosvojitvijo mislimo neodvisnost od drugih, potem se moramo zavedati, da mednarodna delitev dela zahteva, da morajo manjše države streči velikim. To pomeni, da neodvisnosti v polnem pomenu ne moremo doseči. Zanimiv je podatek, da so Poljaki in Madžari nedavno hoteli od Amerike, naj s pritiskom doseže, da bi lahko prodajali v Sovjetsko zvezo. Pokazalo se je, da je to važen del njihove zunanje trgovine. Če bi pretrgali stike z Jugoslavijo, bodo velike težave.«

TRIBUNA: *Kot član Stare pravde ste znan zagovornik Jugoslavije. Mislite, da Jugoslavija v neki obliki lahko kljub vsemu obstane?*

SIRC: Skoraj nemogoče je govoriti o gospodarski neodvisnosti Slovenije. Imam torej gospodarske kot tudi politične pomisleke. Sem zelo skeptičen do vsega avstrijskega. Slovence bi zagotovo odneslo ob Avstrijo, posebej še, če gredo iz Jugoslavije zaradi jeze. Ne smemo pozabiti, da so Avstrijci zasedli celo severno Slovenijo in da so leta 1941 začeli izseljevati Gorenjsko. Avstrijci in Nemci jemljejo razpad Jugoslavije kot »To imate, ker niste hoteli ostati z nami.« Nemci triumfirajo, kot da bi oni zmagali v vojni. Ne da bi jim očital, da so hitlerjanci. Kar se Avstijcev tiče, pa je vprašanje - poglejmo samo Heiderja in človeka, ki laže in laže - Waldheima. Njihova liberalna stranka je nacionalna, njihov program po terminologiji spominja na nacizem, tudi posamezne izjave. Heider se ima za Nemca v Avstriji, je pangerman, za združitve Avstrije in Nemčije. Zadnje čase je nekoliko previdnejši v svojih izjavah. Že samo zaradi geografskega položaja bi se odcepljena Slovenija težko izkopalala iz naveze na Avstrijo.

Neva Miklavčič Predan

Opombe:

1) Oče Ljuba Sirca je bil obsojen na 10 let, vendar je po treh letih zapora umrl.
2) Avtor dela Pot v hlapčevstvo, DZ 1992.

3) Intervju z Ljubom Sircem je nastal junija 1991 pred takrat napovedanim izidom njegove avtobiografije Med Hitlerjem in Titom in tik pred odcepitvijo Slovenije. V pogovorih po izidu avtobiografije februarja letos Ljubo Sirc ni spreminjal svojih pogledov na teme intervjuja, ki ga v demokratični Sloveniji doslej ni bilo mogoče objaviti.

MANDATARSKA GLOSA

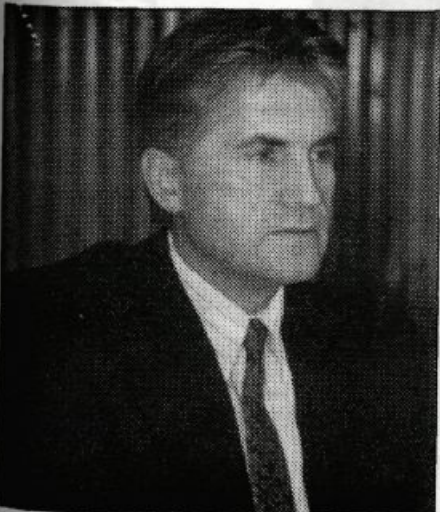
Za politiko - slovensko še toliko bolj - bi lahko rekli, da bo ravnala razumno, ko bodo izčrpane vse ostale možnosti. Doslej je protipeterletovski del slovenske politike učinkoval nerazumno do te mere, da ni mogel prepričati niti sebe niti svojih nasprotnikov. Zato pa mu je uspelo zмести nedolžno volilno telo. Da o zmedi v politiki niti ne govorim.

Lojzetov kaos

V središču kaosa je Lojz, ki pokončno in z obrazom obrnjenim v nebo prenaša podtikanja, laži, namigovanja, omalovaževanja in celo poskuse parlamentarnih pučev. Te eksperimente izvajajo nekdanji komunisti, skriti za demokratskimi tančicami, in vsekakor gre prikimati marsikateremu komentatorju v dnevniku Slovenec, da ves cirkus zganja boljševidiščna banda, saj je teoretično in praktično dokazano, da so člani te mafije pod kožo rdeči. Pikapolonice, nageljčki, solzice, rumenozvezdniki, zelenaši, socialisti in politiki v razvoju (glej pod neodvisni) so prepričani, da Lojz uporablja lopato, ko je špičasto, in vile, ko je okroglo. Ker torej ravna napak, mu skušajo odvzeti njivo. Ne glede na to, da smo sprejeli zakon o denacionalizaciji, skušajo Peterletovo največje slovensko podjetje nacionalizirati. Pod geslom: ne Vrag, le Kristus bo mandatar.

Ker so Kristusova pota zapletena in nepredvidljiva, se je zakomplicirala tudi mandatarska štorija. Misijonar iz porečja Amazonke (ki pa na srečo ni Robert de Niro) je bil krucificiran še preden je zinil »banana njam«.

Tudi troedinemu demokratskemu bogu

Ludvik Toplak - Le vkup, le vkup, uboga gmajna

(Rupel - sveti duh, Bavčar - sveti oče, Kacin - sveti sin) ni uspelo prepričati tako črnih kot belih ovac, da njihova religija ni opij. Najbolj črno ovco med črnimi (SCHWARZbartla) so pustili glasovati v prepričanju, da je vse, kar je dobrega v življenju, protizakonito, nemoralno ali pa redi. In v drugi rundi je zmagalo zakonito, moralno in postno.

Janezovih 10 zapovedi

V tretje prihaja na slovenskem političnem odru novodobni Mojzes, ki mu je uspelo prepričati več kot 90 odstotkov javnosti, da je mož sedanjosti in naložba prihodnosti za vse, ki cenijo krepost kot lepo čednost. Optimisti (Žal?) napovedujejo, da mu bo s svojimi 10 zapovedmi uspelo prepričati poslance, saj so te zapovedi takšne, da nikomur ne morejo storiti nič žalega:

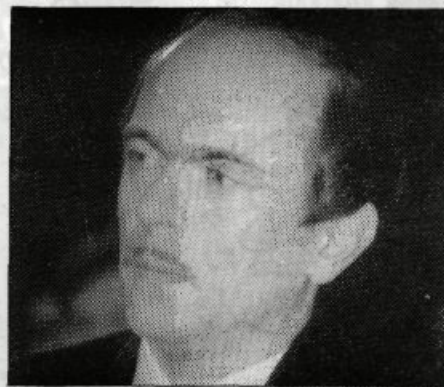
1. Če je le možno, ne naredi ničesar;
2. Če že moraš nekaj storiti, potem to stori tako, da nikomur ne škoduješ;
3. Če že moraš komu škodovati, potem ne smeš samemu sebi;
4. Če že moraš kaj dobrega postoriti, potem to stori samemu sebi;
5. Ko si nekaj že naredil, se delaj, da nič ne veš;
6. Če že nekaj veš, potem je to tisto, česar ne moreš povedati;
7. Če že moraš nekaj povedati, potem povej tisto, kar vsi vedo;
8. Tisto, kar vsi vedo, povej tako, kot da bi vedel samo ti;
9. Kar veš samo ti, vedo tvoji svetovalci, izbrani novinarji, življenjski partnerji, najbližji sodelavci in tvoje domače živali;
10. Ker vedo tudi oni, je najbolje, da ne storiš ničesar.

Srečanja bližnje vrste

S slovensko mandatarsko dirko se je zgodilo to, kar so nekateri pričakovali. Ker je problem zahteval številne sestanke, so sestanki postali pomembnejši od samega problema. Skratka,

Skupščinska »tragedija«

Janez Drnovšek - Čakajoč na Godota

pomembnejše je bilo, da so se skušali srečati v ljubezenskem trikotniku Drnovšek - Peterle - Fisherle, ker so se na drugi strani srečevali v magični kombinaciji 4+1. Vsakodnevne seanse in sporočila za javnost so postali del rituala, tiskovne konference so klasična oblika volilnega boja, javnost pa je postala prvovrstni fetiš.

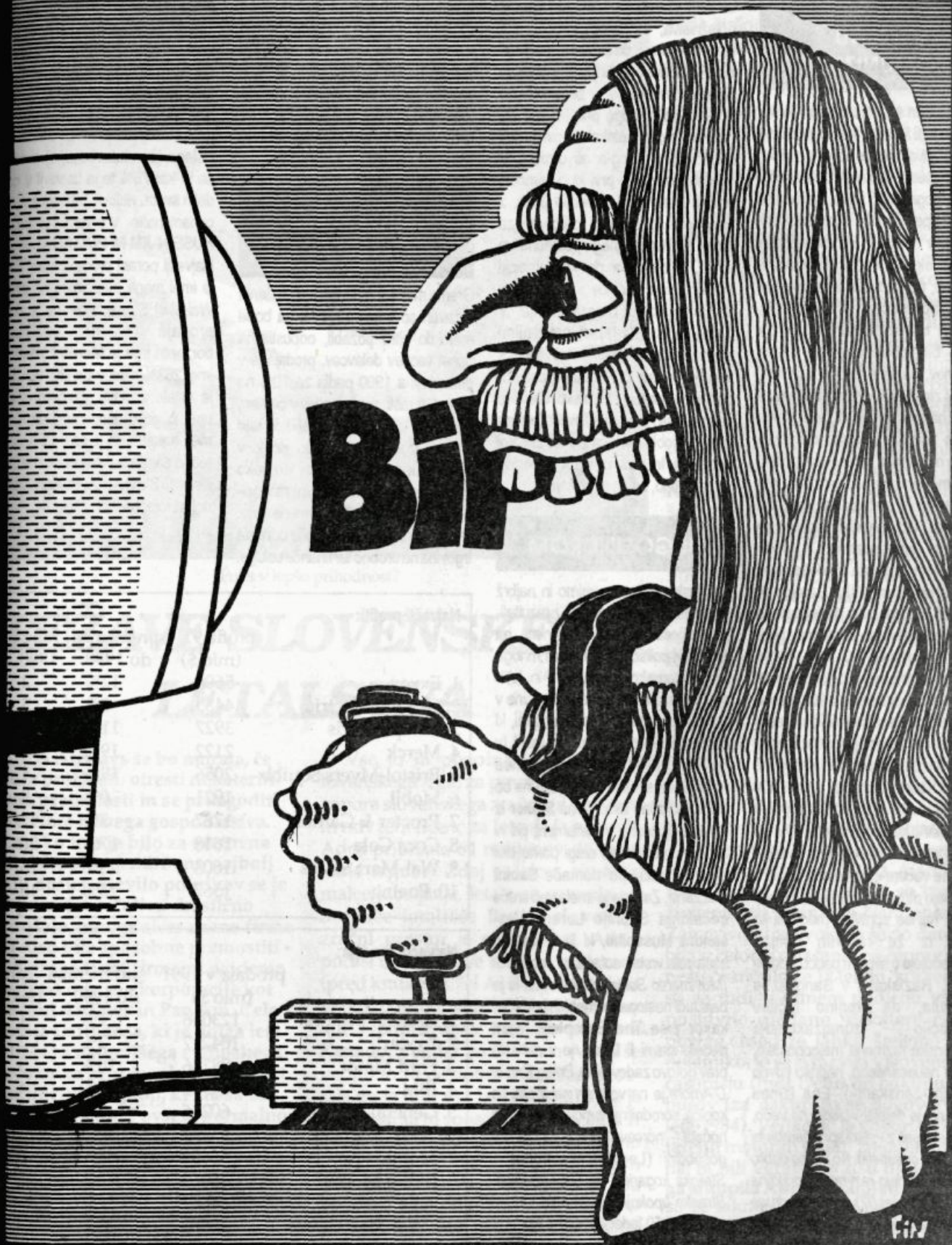
Medstrankarska pogajanja so bila velikokrat podobna barantanju na razpiti beograjski »pijaci« - Zelenem vencu. Ob 15h pride Dimitrij k Janezu in mu ponudi x ministrskih mest v zameno za podporo. Ob 17h znaša Dimitrijeva ponudba x+2. Ob 19h pride Dimitrij k Janezu z razrahljano kravato in mu ponudi enačbo x+4. Ob 21h da Dimitrij svojo zadnjo ponudbo x+6 27. Toda nasmešek Janezovih brčic je nepremagljiv. Enačba se ne izide. Takšna so bila videti srečanja bližnje vrste v Bavčarjevem krogu. Kako se bodo iztekla v Drnovškovem krogu? Odgovora nočem izdati, ker vas ne želim prikrajšati za cirkus, ki je ponovno na sporedu 22. aprila. Leteči cirkus Franceta Bučarja je že pripravljen.

Branko Čakarmiš

PAC MAN

Dr. Margina

V IMENU KOMUNIZMA

Na Kitajskem se med ostalim lahko zavaruje tudi ženitev, in to za približno 8 \$. Ko zavarovalna polica zapade, naj bi nevesta in ženin dobila cca. 1100 \$, pogoj za to pa je, da morata ostati skupaj 50 let!... Čeprav Marx sam nikjer ne pravi, da morajo pari vztrajati skupaj do smrti, kitajska vlada trdi, da je prekinjanje zakonov protikomunistično. V herojskih, zgodnjih dnevih komunizma je za ločitev bila potrebna zgolj izjava partnerjev, danes je mnogo ločitvenih prošelj zavrnjenih - Kitajci morajo za ločitev namreč prositi državo, kakor tudi za poroko. Kitajsko časopisje poroča o 2.4 mio prošelj za ločitev, vs. 10 mio prošelj za poroko v letu 1991, uradnih statistik pa vlada ne razkriva. Od devetih porok se približno ena razdre. V očeh zahodnjakov to morda ni videti preveč slabo (pol ameriških zakonov propade), vendar pa je Kitajska vlada zaskrbljena, ker se je stopnja podvojila v preteklih 10 letih, ko je ekonomska reforma začela pretresati tradicionalne družbene in družinske odnose. Ločitve napeljujejo na nestabilnost - in karkoli je nestabilnega, kitajsko vlado vznemirja. V preteklosti so med pari v konfliktu poskušale »posredovati« skupine »vkljivih« žena, znane kot ulični komiteji. Danes organizirajo v nekaterih mestih »poučne večere«, na katerih na odru paradirajo otroci in polni solza prosijo starše, naj se spravijo, medtem ko otroci iz že razdrtih domov pripovedujejo o svojem padcu v delikvenco. Raziskava v Šangaju je ugotovila, da tretjino ločitev povzročijo zunajzakonska ljubezenska razmerja (najpogosteje, čeprav neupravičeno, npr. krivdo »drugim ženskam«). Ena izmed vprašanih je dejala: »Ljudje ne vedo, kako se kosati z vsemi spremembami v zadnjem desetletju. Ko začno dobro služiti, postanejo razvratni, hodijo na plese vsak večer (!?), srečujejo druge ljudi...« Tisti, ki imajo s čim plačati (podjetniki, korumpirani uradniki), so

obudili starodavni kitajski običaj priležništva, vzdrževanja ljubic. Ista raziskava pravi, da ločitve vzpodbuja tudi »množično odhajanje v tujino«. Ko poročeni možje in žene končno dobijo v roke dolgo pričakovane izhodne vize, le malokateri med njimi zadržujejo soprog-a ali otroci... V Pekingu imajo že prvi klub samcev, večina članov je v srednjih 30-ih, z vsaj enim propadlim zakonom za seboj. Biznis ženitnega posredništva cveti, temelji pa na kombinaciji tradicionalnih načinov »vohanja« in računalniškega programiranja. V Šangaju se nekateri med njimi specializirajo za spoznavanje Kitajsk tujci, ki jih nato iz kitajske žalosti odvedejo v »srečo«. Kitajsko vlado to zaenkrat še ne briga, vam pa: če si ne morete dobiti partnerja v tej zakotni Sloveniji in vas privlači amorfno rumeno telo, zdaj veste, kam iti.

JUGOSINDROM

Italijanske volitve so mimo in najbrž ste že dodobra seznanjeni z rezultati, zato ničesar o njih. V glavnem, na italijanski politični sceni so se mnoge stvari premaknile in po 40-ih letih vladajoča koalicija nima več večine v poslanskem domu. Med mnogimi, ki so prejeli le en odstotek in manj (v Italiji je volilni prag eden izmed najnižjih na svetu), odslej (žal) ne bo več **Ciccioline** alias **Ilone Staller** iz **Stranke ljubezni**, v parlament pa ni uspelo prodreti tudi drugi porno divi **Moani Pozzi**, po domače **Sabini Guzzanti**. Zato pa je imela več sreče nečakinja **Sophie Loren**, **Alessandra Mussolini**, ki je v Neaplju zastopala vrste neofašistov, torej **MSI (Movimento Sociale Italiano)**, in ki je baje tudi nastopala v mehkih porničih, kakor piše **The European**. Njen dedek, slavni **Il Duce**, je v nebesih prav gotovo zadovoljen. Poleg **Partite D'Amore** je na volitvah nastopila še kopicca sorodnih prsmuknjencev, če hočete - norcev. Med njimi: **Zveza gospodinj (Lega Casalinghe)**, **Stranka kogarkoli ter Da - stranka**. **Stranko upokojencev** imamo tudi pri nas. Med 50 federalističnimi ligami je največ uspeha požela **Lega Nord**

(Lega Lombarda), zahvaljujoč utrujenosti in naveličanosti severnjakov do izginjanja denarja v mafijskih, kamorističnih in ndranguhetskimi pokrajinah Italije in načina reševanja sporov na jugu. Morda bo tudi Italija kmalu postala takšna, kot je bila pred 150 leti...

HUSEIN NI POMAGAL I

Gremo malce v Ameriko. V Združenih državah so v letu 1991, ki ga bo le malokdo hitro pozabil, odpustili na deset tisočev delavcev, prodaja je v primerjavi s 1990 padla za 19% na jalov 1% rasti, profiti so bili v četrtem četrtletju za 27% manjši kot leto poprej. Izgovor za vse to iščejo v restrukturiranju - najbolj so tako prizadete avtomobilska in računalniška industrija ter telekomunikacije. Na drugi strani so jo najbolj odnesle trgovina na drobno ter finančne usluge.

Med **Business Weekovimi** (16/3) **Top 25** je največji letni porast profita imela družba **Johnson & Johnson** (28%), medtem ko je lanskoletni No.1 med največjimi zaslužkarji, **IBM**, izgubil z lestvice 25 največjih dobičkarjev. Letošnji prvi je **Exxon** z 12% rastjo čistega (že obdavčenega) profita, ki pa je kar 75% tega ustvaril v drugih delih sveta, najbolj zahvaljujoč norim cenam nafte v prvem četrtletju 91. **HUSEIN JIM NI POMAGAL 2** Največji porast prodaje med **Top 25** je imel mega prodajalec na drobno, **Wal-Mart Stores**, sicer pa je drugod prodaja v glavnem upadla. Na borznem trgu je **Merrill Lynch** sicer imel 263% skok v profitu, vendar pa je ostale stvari v glavnem določalo upadlo povpraševanje potrošnikov, med katerimi jih je cca. 25% neposredno zadela kakšna oblika nezaposlenosti. **Slovenici & Balkan** smo jim dobra tolažba.

M.D.

Največji profiti:

	profiti 91 (mio \$)	sprememba do 1990	rang 1990
1. Exxon	5600	12%	2
2. General Electric	4435	3%	3
3. Philip Morris	3927	11%	4
4. Merck	2122	19%	10
5. Bristol-Myers Squibb	2056	18%	1
6. Mobil	1921	0%	8
7. Procter & Gamble	1787	3%	12
8. Coca Cola	1618	17%	20
9. Wal-Mart Stores	1608	25%	23
10. Boeing	1567	13%	18

Največja prodaja:

	prodaja v 1991 (mio \$)	sprememba do 1990	rang 1990
1. General Motors	123056	1%	1
2. Exxon	104217	2%	2
3. Ford Motor	88286	10%	3
4. IBM	64792	6%	4
5. General Electric	60236	3%	6
6. Sears, Roebuck	57242	2%	7
7. Mobil	56432	4%	5
8. Philip Morris	48064	8%	8
9. AT&T	44651	2%	13
10. Wal-Mart Stores	43887	35%	14

Polet v lepšo prihodnost?

TEŽAVE SLOVENSKEGA LETALSTVA

Adria Airways se bo morala, če hoče preživeti, otresti nekaterih spon preteklosti in se prilagoditi načelom tržnega gospodarstva. Lansko leto je bilo za svetovne letalske prevoznike eno najbolj črnih doslej. Število potnikov se je po vojni v Zlivi drastično zmanjšalo, mnoge sicer znane firme tega niso bile sposobne premostiti - med propadlimi firmami najdemo tudi tako znane korporacije kot Eastern Airlines in Pan Am. Celo slovita Lufthansa, ki je dolga leta veljala za najboljšega evropskega prevoznika brez izgub, je leto 1991 zaključila z izgubo, ki znaša 400 milijonov mark. Povsem normalno je, da se je v vrtincu težav znašla tudi Adria Airways, ki jo je poleg vseh že navedenih težav prizadela še vojna v Sloveniji, v kateri sta bili huje poškodovani dve Adrijini letali.

Vse to in popolna izguba jugoslovanskega trga, za povrh pa še dolga zapora slovenskega zračnega prostora in odvzem licenc za letenje je prineslo Adrii približno 64 milijonov dolarjev letne izgube. Zdaj se sicer situacija malce izboljšuje, letala so se vnila na domače letališče Brnik, slovenski zračni prostor je spet odprt, Adria počasi odpira nove letalske povezave (pred kratkim s Tel Avivom), vrnila sta se tudi poškodovani letali, ki so ju poslali v popravilo v Francijo oziroma Kanado. Vendar pa so letala Adrie še vedno le 15-odstotno izkoriščena, ostala pa je tudi vsa lanska izguba, ki je Adria sama ni sposobna odplačati. Pri vsem tem se postavlja samoumevno vprašanje - Ali Slovenija sploh potrebuje letalskega prevoznika? Da bi lahko nanj odgovorili, je potrebno pogledati malce nazaj v zgodovino Adrie.

Adria Airways je bila ustanovljena kot četrta letalska družba, ki je skrbela predvsem za povezavo s turističnimi središči takratne Jugoslavije in tudi širše. Rednih linij je imela bolj malo, sprva le z jugoslovanskimi letališči. Ob tem je povsem na dlani, da je bila Adria vseskozi v senci JAT-a, ki je veljal kot letalski prevoznik nacionalnega pomena za svojevrsten nacionalni simbol. To se je poznalo tako pri denarju kot pri odpiranju novih linij, za kar so vedno potrebovali privolitev Beograda. Adria je gradila svojo perspektivo na mednarodnih turističnih letih na Jadran, ki so zapolnjevali skoraj 80 odstotkov Adrijinih zmogljivosti. To jim je v 80. letih omogočilo tudi modernizacijo svoje flote - najprej so tako kupili nekaj manjših kanadskih letal Dash-7, leta 1988 pa so dobili prvega Airbusa, še danes najsodobnejše letalo na evropskem nebu. Vendar pa tudi v teh, recimo jim »zlatih časih«, ni bilo vse tako rožnato. Z mirno vestjo lahko rečemo, da se težave Adrie niso pričele šele z velikimi spremembami v Jugoslaviji leta 1991 ali leto poprej, temveč se vlečejo že skoraj deset let in več. Povedati je treba, da Adria (kot tudi JAT) nikoli ni delovala v pravih tržnih razmerah, v katerih bi bila odvisna sama od sebe in svojih poslovnih rezultatov, temveč je vseskozi živela na breme republike. In če so v samem podjetju povlekli kako neustrezno poslovno potezo, jo je drago plačala republika in ne tisti, ki jo je zakrivil. Ob tem si je Adria v 70. letih pridobila, tudi mednarodno, negativen sloves z nekaterimi nesrečami svojih letal, ki nikoli niso bile dokončno pojasnjene. Vrhunec tega je bila znana nesreča Adrijinega letala DC-9 na Ajacciu na Korziki leta 1980, v kateri so izgubili življenje vsi potniki in člani posadke. Zavarovalnina svojcem še do danes ni bila v celoti izplačana, pa čeprav je od nesreče minilo že 12 let. In, kot rečeno, so se tudi v samem podjetju vlekli, poslovno gledano, nekatere čudne poteze. Med te lahko štejemo tudi polemiko, ki se je razvila v slovenskem časopisju (tudi Delu) ob nakupu Airbusov (za nakup so se dogovorili že leta 1984). Veliko se je govorilo o zastarelih motorjih slabih zmogljivosti, ki naj bi bili vgrajeni v tisti tip letala, ki ga je kupila Adria. Mnogi strokovnjaki so že takrat opozarjali na to, da so ta letala, ki so namenjena za srednje dolge proge in so s svojimi 168 sedeži

rentabilna le ob velikem številu potnikov, za Slovenijo in njene letalske potrebe neuporabna in nepotrebna. Vendar pa se v tistih časih, ko je tudi Adria doživela razcvet, o tem ni veliko razmišljalo. Saj res, le kdo bi lahko takrat pomislil na vse težave, ki so se pojavile danes. In tako smo leta 1988 pričakali na Brniku prvi Adrijin Airbus. Danes so prav ta letala glavni proizvajalec izgub, saj letijo le s 50- in še manjodstotno zasedenostjo, tako da so, sicer potihem, a vendar, tudi pristojni v Adrii začeli razmišljati o njihovi prodaji. Tega mnenja je tudi minister za promet in zveze Marjan Kranjc, ki je kar naravnost povedal, da bi bila prodaja Airbusov poslovna nuja. Veliko smo slišali tudi pritožb na cene, ki naj bi bile pri Adrii krepko višje od cen sosednjih prevoznikov, kar še najbolj občutijo turistične agencije. Pristojni pri Adrii so sicer te namige zavrnilo, češ da so njihove cene občutno nižje kot naprimer pri Austrian Airlines in Alitalii, če ostanemo le pri sosedih, po katerih so tudi sicer radi zgledejemo, žal le po besedah. Dejstvo pa je, da so Adrii v zadnjem obdobju ušli že nekateri posli, v katerih bi lahko začasno

zaposlili tako svoja letala kot tudi posadke, ki so brez dela. Razlog za to, da so te posle dobili drugi (med njimi tudi beograjski JAT), leži prav v ceni - Adriina ponudba je bila pač previsoka za tuje najemnike.

In kako naprej?

Kakorkoli že, v kratkem se bodo morali pristojni odločiti in odgovoriti na vprašanje - Ali Slovenija potrebuje letalskega prevoznika? Odgovor je v rokah treh - vlade, Ljubljanske banke in Adrie. Trenutna cena, ki bi jo morali plačati vsi Slovenci za premostitev Adrijinih težav in kolikor toliko rentabilno poslovanje, znaša 150 dolarjev na vsakega zaposlenega Slovenca. Z vsakim oklevanjem bo ta številka še narasla, skupaj z njo pa tudi rizik, da se bodo tuji upniki (tuja letališča, tuje letalske družbe in dobavitelji goriva...) poskusili zaščititi sami in pričeli z zaplenjanjem Adrijine imovine, tudi letal. Možnost le-tega nam je potrdil tudi *minister Kranjc*, ki pravi, da je na to treba računati. Po drugi strani pa se moramo zavedati, da si dandanes le stežka predstavljamo sodobno državo brez lastnega letalskega prevoznika. Letalstvo je danes že neka vrsta

nacionalnega prestiža in dejavnik razvoja države. Vendar pa bo treba istočasno z denarno injekcijo počistiti marsikaj tudi znotraj Adrie. Le tako bo namreč Adria res postala dejavnik razvoja in podjetje, s katerim se bomo Slovenci lahko upravičeno ponašali. Vzemimo si za primer Avstrijce in njihovo AUA (Austrian Airlines), ki je ena redkih družb, ki je lansko »črno« leto zaključila brez izgub. AUA ima za sabo 21 let obstoja in Adrijinih težav še ni doživela, čeprav je zadnjo finančno injekcijo s strani države dobila koncem šestdesetih let. Takrat so bili še povsem v lasti države, ki ima danes le še 51-odstotni delež v družbi. Svojo podporo si AUA pridobiva z različnimi načini oviranja tuje konkurence (ne izdaja dovoljenj za odpiranje novih linij, določanje voznih redov, cene vozovnic, te instrumente na voljo tudi drugi prevozniki. Zavedajmo se, da lahko z upoštevanjem nekaterih pravil tržnega gospodarstva in pozitivnih izkušenj drugih v prihodnje tudi Adria pride na svojo zeleno vejo. Ji bo to uspelo?

Marko Hribar

RADIO ŠTUDENT JE

MEGA

RADIO ŠTUDENT, UKV stereo 89,3 in 104,3 MHz

Prostitucija obstaja, vendar je težko dokazljiva

Nočno življenje v Ljubljani je, kot je že splošno znano, mrtvo in za gostujočega turista na moč nezanimivo. Za tiste z debelimi denarnicami so še najbolj primerni nočni lokali in barčki, kjer pa se ne dogaja nič posebnega razen »plesnih« predstav deklet iz Vzhodne Evrope. Mnogi, ki v takšne barčke ne morejo (smejo) zahajati, bi dali roko v ogenj za trditev, da se na takšnih in drugačnih mestih na veliko »dogaja prostitucija«. In vendar je omenjeno trditev zelo težko dokazati, saj zaradi ukvarjanja s prostitucijo, ki je v Sloveniji prepovedana, za zapahe ni šel še noben zvodnik ali »prijateljica noči«.

Kavarna Nebočičnik ponoči

Avtobusna postaja, kino Sloga...

Avtobusna in železniška postaja v Ljubljani sta že dolgo časa »sumljivi« zaradi velikega pretoka ljudi različnih ras, ver in državnosti. Na postaji in okoli nje se ponoči in v zgodnjih jutranjih urah mudi »na tone« sumljivih tipov, deklet s sumljivo preteklostjo in brezupno prihodnostjo, klošarjev, fiksarjev, ciganov... Policajev je vedno več in vedno pogosteje legitimirajo naključne in namerne sprehajalce ter poskušajo vsaj navidezno kontrolirati situacijo. S fotografom sva že na začetku zanimivega »popotovanja« naletela na starejšo, močno naličeno damo, neprimerno oblečeno za njena leta, ki je živo čebljala in bila zelo prijazna z zaraščenim mlajšim moškim. »Madonca, upokojena prostitutka,« sva se zarežala in se odpravila proti taksistu, ki naju je zvedavo opazoval. Nočni fantje, kot jih popularno imenujejo, dosti vedo o nočnem življenju in priložnostnih igrich z dekleti, saj lahko le tako »pravilno« informirajo

svoje stranke, ki se po napornem delavniku želijo zabavati. »O teh stvareh mora biti vsak taksist na tekočem, če ne želi, da ga povozi čas in ostane brez strank,« je že takoj na začetku potrdil najino misel. Čeprav na postaji slušbuje že vrsto let, pa za zdaj kakšnega večjega »prostituiranja« še ni opazil. »Več ali manj so to stalna dekleta, ki jih mi, ki smo tu vsako noč, še kako dobro poznamo. Precej je tudi klošark, ki gredo v posteljo že za 500 tolarjev. Tako sta zelo znani gostji Bosanki, ki ju bosta kasneje videla v bifeju na postaji,« je bil konkreten taksist. V zadnjem času je opazil tudi dve simpatični osemnajstletnici, ki se navidez nedolžno skoraj vsak večer sprehajata po postaji ter malce po polnoči izgineta vsaka s svojim izbrancem. »Čudim se, da še nista slišala za znani par - mater in hčer, ki v poznih urah ordinirata pri kinu Sloga, njuna cena pa je dvajset nemških mark,« naju je poučil taksist. Slišal je prav tako »preverjene« govornice, da se dekleta za deset nemških mark ponujajo v okolici hotela Bellevue. »Čimprej moram odditi tja in se prepričati, kaj je res in kaj ne. Seveda tega ne bom naredil zaradi sebe, ampak zaradi strank,« je še hudomušno dodal. V bifeju na postaji sva kasneje srečala tisti dve Bosanki, ki gresta v horizontalno za »dva pira in sendvič«. Bili sta že zasedeni z dvema malce vinjenima tipoma, pogovor pa je bil, vsaj po kretnjah sodeč, na visoki intelektualni ravni. Nekaj trenutkov kasneje sva se znašla pred kinom Sloga. In glej ga tička: znani par, mati in hči, sta že bili na delu. Oblečeni sta bili v zguljene kavbojke, za moj okus precej neurejeni za prijateljici noči. Poskušal sem se nekako približati, vendar pa si ju je visok čokat brko, ki je bil z njima zelo intimen, očitno že rezerviral. Fotograf ju je nekajkrat poslikal, seveda na skrivaj, da ne bi bilo nepotrebnega bežanja.

Striptiz Rusinj v Nebočičniku

V barčku hotela Ilirija sva že takoj na začetku doživela šok, ki nama ga je priredil šef lokala: nobenega slikanja ali »podobnih neumnosti«, ki bi lahko vznemirile njegove cenjene goste. Seveda nama je bilo takoj jasno, v katerem grmu tiči zajec. Za šankom sta namreč sedeli dve brhki deklini, ki

Klub hotela Slon

sta bili malce preveč toplo oblečeni za ta letni čas. Make up brez napake, kratko mini krilce, oprijeti zgornji del bi lahko pri opazovalcu buril domišljijo, pri tistem z debelo denarnico pa še kaj več. Kajti, če se hočeš približati takšnima dvema mačkama, jima moraš najprej plačati pijačo, ki pa je »svinjsko« draga (pivo stane 350 tolarjev!). Kasnejši razvoj dogodkov je odvisen (prvič) od tega, ali imaš stalno partnerko ali ne in seveda (drugič) od tega, če imaš v denarnici še kakih sto ali dvesto nemških mark. Nebotičnik je že dolgo časa znan po prijetnem in sproščenem vzdušju, med drugim pa je odprt do zgodnjih jutranjih ur. »Sedanjo ekipo Rusinj sem sam izbral, saj je tak način najhitrejši in najbolj poceni. V ekipi imam 14 deklet. Danes jih je prisotnih sedem, dve sta mi zboleli, pet pa jih je na terenu,« je raportiral šef lokala. Plesalkam se v Sloveniji ne godi slabo, saj mesečno zaslužijo okrog 30.000 tolarjev, prav tako pa imajo plačano stanovanje. »Dekleta imajo službo od 10 ure zvečer do zgodnjih ur in takrat so pri meni v lokal. Plešejo in se družijo z gosti, njihova stvar pa je, kaj počnejo kasneje, v prostem času.« Striptizete, artistke, plesalke ali kakorkoli hočete, so bile dobro razpoložene. To so mlada dekleta, stara od 20 do 25 let, očitno brez nepotrebnih kompleksov. Sam striptiz, ki ga je izvedla glavna zvezda večera, Julija, je bil precej izzivalen; zgornji del obleke je priletel na mojo glavo, spodnji del v

naročje Domžalčana, ki je sedel poleg mene, modrc pa je frčal v zrak. No, krasno, si mislim, zato niti ni čudno, da se včasih kar tare gostov. Za hotel Slon se že dolgo govori, da se tam dogajajo »kurbarije«, da ga je sama perverznost in oh in sploh. Moram priznati, da je bil obisk hotela, vsaj kar se tega tiče, brca v temo. Plesalke iz Moskve so končale srednjo baletno šolo ali tja še vedno hodijo ali pa so že končale fakulteto. To so skrbno izbrana dekleta, na katerih ni nobenega odvečnega grama ali »špeha« in so prave profesionalke. Kar se tiče gostov, je odgovor jasen: če bi hotel izvedeti kaj več, kaj se dogaja ob, pred in v hotelskih sobanah, bi moral v kakšni »akciji« sodelovati, za kar pa ni bilo ne zanimanja ne denarcev.

Kaj pravi policija?

»Prostitucija pri nas obstaja že vrsto let in bil bi absurd, če bi si pred tem zatiskali oči,« je zatrdil Marjan Starc, namestnik načelnika UNZ v Ljubljani. Meni, da je bistveni problem prostituiranja v tem, da je v Sloveniji zakonsko prepovedano in je s tem sadež za tistega, »ki bi ga želel ukrasti, precej slajši kot sicer«. Pregarjanje prostitucije je pri nas otežkočeno iz več

Kavarna Nebotičnik - lastnik in striptizeta Julija

razlogov. Vse je v bistvu zavito v temo, o tem se veliko ne govori, zato tudi policija velikokrat tava v prazno. »Prostitucija za tistega, ki se z njo ukvarja, ni zanimiva zaradi same prostitucije, ampak zaradi spremljajočih pojavov, ki so skoraj obvezni (kršenje javnega reda, kriminal, neodgovorno ravnanje z zdravjem in možnost prenašanja spolnih bolezni),« je dejal Marjan Starc. »V mladi slovenski državi sta za zdaj aktualni dve vrsti prostitucije: pocestništvo, ki je tudi najbolj marginalno, in zvodniško, ki je visokoprofesionalno organizirano in kjer je težko opredeliti pojem prostitucije, ki je zelo raztegljiv in

dvoumen. Sama beseda, ki pomeni razdajanje spolnih uslug za denar, pa skoraj ne velja v primeru, ko je za skok v posteljo dovolj večerja ali plačana vstopnica za kino predstavo. V zahodnem poslovnem svetu je običaj, da na raznih sestankih obvezno sodelujejo tudi brhka mlada dekleta. Naša podjetja tovrstne zadeve prakticirajo že vrsto let in težko je seveda ugotoviti, kaj se tu pravzaprav dogaja,« je pojasnjeval Marjan Starc. Javno tožilstvo za zdaj v Sloveniji še ni spravilo za zapahe kakšno prostitutko ali zvodnika. Razlog je seveda preprost: osumljenca obtoži le na podlagi njegovega priznanja, da se je ukvarjal s takšno ali drugačno vrsto prostitucije. V Ljubljani zabeležijo letno manj kot deset primerov prostitucije. »Sem za legalizacijo prostitucije in njeno redno kontrolo, saj bi se s tem po mojem mnenju ta pereč problem bistveno zmanjšal,« je še dejal Marjan Starc.

V socializmu prostitucije ni!

»S tem rekom so nas vrsto let prepričevali, da tega problema v Sloveniji ni. Stvarnost pa je bila povsem drugačna,« je že takoj na začetku poudaril dr. Janez Fettich, upokojeni profesor spolnih in kožnih bolezni na Medicinski fakulteti. Po njegovih besedah ljudje še vedno mešajo pojem promiskuitete, ki je pogosto menjavanje spolnega partnerja, ter prostitucije, ki je menjavanje partnerja za denar. Razlogov za pojav prostitucije je seveda več, eden izmed njih pa je prav gotovo socialni faktor, saj mnogi ljudje v današnjih časih nimajo niti za kruh. Takšne igrice pa so seveda zelo nevarne zaradi širjenja sifilisa, gonoreje in AIDS-a, ki so najbolj nevarne spolne bolezni,« je poudaril dr. Janez Fettich. V Sloveniji beležimo v zadnjih petih letih

upadanje števila spolnih bolezni, za kar so zaslužni dobra spolna vzgoja, solidna zdravstvena služba in predvsem učinkovito zdravljenje. V anketi, ki so jo izvedli za desetletno obdobje, jih je od 417 okuženih s sifilisom 3,4 odstotkov izjavilo, da so bili v odnosu s prostitutko. Za gonorejo je bilo obolelih 20.000, od tega pa jih je 1,5 odstotka (okrog 300) izjavilo, da so spali s prostitutko. V Sloveniji bi morali zadeve urediti podobno kot na Dunaju, kjer so imeli leta 1991 registriranih 800 prostitutk. Le-te pa imajo vsak dan zdravstveni pregled zaradi gonoreje in vsakih šest

tednov zaradi aidsa in sifilisa, kar seveda bistveno zmanjšuje možnost razširjanja nevarnih spolnih bolezni, je še dejal upokojeni profesor kožnih in spolnih bolezni na Medicinski fakulteti, dr. Janez Fettich.

Študentska prostitucija

O študentski prostitucija moške in ženske narave se pri nas ne govori veliko, kot da tega problema ne bi bilo. Vendar je še kako prisoten in na žalost grozi, da bo zaradi socialne stiske študentov postal prej pravilo kot izjema. Sicer pa je pred časom direktorica študentskega centra, *Ksenija Preželj*, ekskluzivno za *Tribuno* izjavila, da »se ve, katere študentke se ukvarjajo s prostitucijo, in da se s tem problemom ubadeta kriminalistika in policija«. Ljudje v modrem o tem seveda ne vedo veliko, ali pa nčžejo vedeti. Tako je nedavno Pavle Čelik, poveljnik slovenske policije, izjavil, da se je o tem že veliko govorilo v njegovih študentskih letih in da je tu več dima in manj ognja. Podobnega mnenja je tudi Marjan Starc, ki pravi,

Hotel Slon - plesna skupina iz Moskve

da kakšnih večjih pritožb zaradi študentskega prostituiranja še ni slišal. In kaj meni *Darinka Kabelka Vrdlovec*, dipl. psih. v študentskem centru? »V enoletni praksi kot psiholog v

študentskem centru še nisem spoznala študenta ali študentke, ki bi se s tem ukvarjal. Tistim, ki se s tem ukvarjajo, pa je poglobitni motiv denar, saj je danes študentska stiska večja kot kdajkoli prej. Želela bi tudi opozoriti, da se nekatere študentke predajo tudi univerzitetnim profesorjem. Seveda ne za denar, ampak za boljšo oceno v indeksu.« Predvsem pa je poudarila, da bi študent, za katerega bi se dokazalo, da se ukvarja s prostitucijo, brez prigovora letel ven iz sobe v študentskem naselju.

In še navodilo ali smerokaz za vse tiste, ki ne berejo Salomonovega oglasnika in jim manjka posteljnih užitkov. Če boste po telefonu poklicali mlado, 22-letno pohotno Ljubljankico, boste med drugim izvedeli, da stane ura kupljene ljubezni 150 DEM. Mariborska agencija pa vam nudi dekleta v Ljubljani, Kranju, Kopru in Celju. V prvo kategorijo spadajo manekenke in fotomodeli, stare od 18 do 25 let, triurna zabava pa stane 500 nemških mark (!). Pa veliko užitkov!

Domen Rant

KLUB B-51
GERBIČEVA 51a
LJUBLJANA
61000

V SREDO, 22.4., OB 21. URI

OTVORITEV RAZSTAVE

»IN VINO VERITAS«

AVTOR:
SAVO ZUPAN

(TEHNIKA RISB S KITAJSKIM
TUŠEM IN ČRNO-BELIM OLJEM)

V NADALJEVANJU
TRIBUNA PARTY
KLUB JE ODPRT OD 21.
DO 3. URE

ANUŠIČ
**TRIBUNA
PARTY**

PROSTITUCIJA - LEGALIZE IT!

Mnogo pametnih glav se ukvarja s tem, ali legalizirati prostitucijo ali ne. So argumenti za, najdejo se tudi taki, ki govorijo proti tej potezi. Vendar bi bil že skrajni čas, da bi si nehali zatiskati oči pred resnico in se pretvarjati, da tega pojava v deželi slovenski ni, ko pa nam razni oglasi spotakljive vsebine v Salamonovem oglasniku in striptizete v ljubljanskih lokalih, ki nudijo tudi dodatne usluge, zelo očitno govorijo ravno nasprotno. Prostitucija torej je, o tem, kaj bi prinesla njena legalizacija, so razmišljali ljubljanski študentje.

URŠKA VAHČIČ, študentka Fakultete družboslovnih ved, smer sociologija: »Potreben bi bil podoben pristop k stvari, kot je to običaj na zahodu. Prvi pogoj je seveda legalizacija prostitucije. S tem bi bil omogočen državni nadzor nad celotnim dogajanjem. Formirale bi se posebne 'rdeče četrti' z bordeli, ločene od stanovanjskih, ker pač ni primerno, da otroci odrasčajo skupaj s prostitutkami. Neokusni se mi zdijo tudi oglasi v Oglasniku, ki namigujejo na prostitucijo, ker menim, da bi za tovrstne oglase pač morali imeti specializirane revije. Sicer pa je nujno zakonska ureditev tega problema, ker je prostitucija pojav, ki obstaja že od nekdaj in bo tudi ostal.«

POLONA OMAN, študentka Filozofske fakultete: »Prav je, da se prostitucija legalizira. Vendar pa to, da se zavzemam za to potezo, še ne pomeni, da sem za ali proti prostituciji. Vsekakor je stvari potrebno zakonsko urediti, zaradi lažjega nadzora. Moralnih zadržkov nimam, odločitev o tem, ali bo nekdo imel opravka s prostitucijo, je stvar posameznika. Mogoče je vzrok za razširjenost prostitucije tudi v slabem ekonomskem položaju, v katerem trenutno smo, vendar pa obstaja še veliko drugih načinov, da si zagotoviš existenco.«

MATJAŽ Č., Biotehniška fakulteta, smer gozdarstvo: »Ne morem se opredeljevati do stvari, ki so že dolgo legalizirane. Pri tem mislim na širši pojav prostitucije, ki vključuje prodajanje in vsiljevanje vsega, tudi in zlasti preko reklam. Do prostitucije v ožjem pomenu besede, torej prodajanje ženskega telesa, pa imam odnos: so far, so good. Sem tako daleč stran od tega pojava, da se do njega težko opredelim. Prostitucija izvira iz pomanjkanja vrednosti, iz bega pred nečem, iz potrebe določenih ljudi, ki nimajo urejenega spolnega življenja. Sicer pa eno od dejstev, pač tako, ki bolj bode v oči.«

JANA PUNGARŠEK, študentka novinarstva na FDV: »Osebn nisem za legalizacijo prostitucije, pravzaprav sem v nekakšni dilemi glede tega vprašanja, priznam pa, da o problemu pred tem še nisem razmišljala. Zastavljam si zlasti vprašanje, kakšne posledice bi legalizacija lahko prinesla. Npr. koliko bi se razširila in kakšen problem bi potem predstavljala za družbo. Nadalje nujno zlo spolnih bolezni, zlasti aidsa. Moralnih pomislekov nimam, ker se me stvar osebno ne tiče, mislim pa, da celotna problematika zahteva razmislek.«

MLADEN GRABOVAC, študent zgodovine na Filozofski fakulteti: »Nič nimam proti legalizaciji, čeprav s prostitucijo nimam nobenega opravka. Mislim, da je to del človekove svobode. Nek nadzor s strani države bi kljub temu moral biti. Prostitucija bi se morala dogajati v posebnih četrtih, izven teh predelov pa ne, in to predvsem v večjih mestih, manjša za tovrstno dejavnost niso primerna. Če bi bile stvari urejene tako, kot je treba in kot niso, tudi negativnih vplivov na družbo ne bi bilo, pa tudi bojazen, da bi se prostitucija preveč razširila, je potem izključena, ker bi jo pač zakon reguliral.«

MARIJA ROJNIK, študentka Ekonomske fakultete: »Sem absolutno proti legalizaciji prostitucije, ker je pojav že zdaj preveč razširjen, ne predstavljam si, kako bi bilo, če ne bi obstajale nobene prepovedi. Stvari se ne odvijajo organizirano, vse je razpuščeno. Tudi zdravstveni razlogi govorijo proti prostituciji. Mislim, da primerjava z zahodom ni ustrezna, ker je prostitucija tam že toliko razširjena, da ljudje nanjo ne gledajo več z zgražanjem, nekako so se navadili nanjo. Pri nas pa je kljub vsemu drugače...«

BORIS PANIČ, študent angleškega jezika na FF: »Zavzemam se za legalizirano obliko prostitucije v javnih hišah, kot je to urejeno v vseh velemestih. Z rednimi pregledi bi morali nadzorovati bolezni. Pocestniško prostitucijo bi bilo potrebno strogo preganjati, vendar pa si ne delam iluzij, da bi jo lahko popolnoma izkoreninili. Nima smisla, da vztrajamo v sedanji stihiji in zapiramo oči pred dejstvi, ki obstajajo.«

BOJANA NOVAK, študentka Ekonomske fakultete: »Menim, da bi bilo prostitucijo nujno potrebno legalizirati. Vzrokov za to je več, najpomembnejši je ta, da bi državni nadzor nad prostitucijo pomenil tudi kontrolo spolnih bolezni, ki jih tovrstna obrt lahko zelo uspešno razširja. Nima smisla, da se slepimo s tem, da prostitucije pri nas ni, to je pač pojav, brez katerega nobena družba ne more. S tem, ko bo legalizirana, pa se njen obseg prav gotovo ne bo povečal.«

GREGOR URANIČ, študent sociologije na FDV: »Z evropeizacijo konceptov in norm je legalizacija prostitucije eden ključnih postulatov, ki ga je treba razrešiti. Na zahodu je to regulirano z zakonom, ker pač na prostitucijo gledajo kot na enega vsakdanjih pojavov. Da pa je pri nas prostitucija še vedno tabu, je kriva slovenska provincialnost in miselna zaplankanost, v zadnjem času nastaja še dodaten problem zaradi klerikalnosti te družbe. O humanosti početja in odnosa med moškim in žensko na tem mestu ne bi razpravljaj.«

IGOR GABRENJA, študent Ekonomske fakultete: »Prostitucija naj se legalizira. Imeli bi kontrolo nad njo, z rednimi zdravstvenimi pregledi bi lahko zavirali razširjanje spolnih bolezni. Prostitutke iz vzhodnoevropskih dežel, ki se zdaj pri nas prodajajo, prav gotovo niso higienske in zdravstveno neoporečne. Čeprav sem osebno do tega problema indiferenten, pa menim, da je to nujno zlo vsake družbe, tudi naše.«

MATEJ MAKAROVIČ, študent analitične sociologije na FDV: »Na kratko bi o problematiki rekel samo tole: potrebna je legalizacija prostitucije, primerna zakonska ureditev na tem področju, s tem seveda tudi regulacija pojava. Moralnih pomislekov nimam, prostitucija je pač dejstvo, s katerim se je potrebno soočiti in ga ustrezno rešiti.«

PETER GOLOB, študent Medicinske fakultete: »Legalizacija prostitucije bi pomenila neko davčno, zdravstveno kontrolo. Najbrž bi imeli občutek nekega reda v neredu. Uradno bi se reklo, da se zdaj ve, kakšna je situacija na tem področju. Mogoče bi se dalo regulirati prostitucijo mladoletnih oseb, prisilno prostitucijo. Sicer pa gre tu za vprašanje humanosti do samega sebe. Volja posameznika pa je seveda svobodna.«

Tadeja Žlebir
Foto: Toni Laznik

Čas, ki ga ni, a vendar teče

Zapor je nekaj, kar človek podzavestno takoj poveže z visokim zidom, oboroženimi pazniki, rešetkami, s temnimi celicami, natrpanimi z umazanimi pogradi... Zanimalo me je, če je res tako in če ni, kako pa je, in sem se odpravila na Povšetovo 5 v Ljubljani. Po prijaznem sprejemu in po nekaj razgovorih sem ugledala čisto drugo sliko, kot pa sem jo pričakovala. Moje pisanje gotovo ne bo spremenilo vašega gledanja na zapor - to je vendarle vaša osebna zadeva - ampak lahko vam pomagam z nekaj izhodiščnimi točkami, da boste vedeli, v kateri smeri morate razmišljati.

Kazenski zavodi so bili del človeške zgodovine, so del naše sedanosti in bodo, kakor kaže, tudi še del prihodnosti. Le redki so namreč posamezniki, ki se zavzemajo za popolno odpravo zaporne kazni in njenega izvrševanja, številnejši so tisti, ki so za njeno spreminjanje.

Na penološkem področju danes nekatere države načrtno usmerjajo svojo kriminalno politiko in svoje usmeritve javno razglajajo. Druge (med njimi tudi naša) pa plavajo s tokom, ne da bi skušale kaj bistvenega spremeniti. V delovanju številnih držav bi sploh težko našli jasne kriminalnopolitične usmeritve glede kaznovalne politike in politike izvrševanja kazni zapora.

Za slovenske razmere poenostavljeno velja, da si nihče ne prizadeva ne za zmanjšanje ne za zvečanje števila obsojencev. Pogosto je tudi težko ugotoviti jasne teoretične, politične, zakonodajne in praktične usmeritve pri izrekanju in izvrševanju zaporne kazni. Večkrat tako prihaja do prepadov med teorijo, zakonodajo in prakso. Do večjega razkoraka med pravno normo in življenjem pride predvsem tedaj, kadar skuša pravna norma uresničiti kak poseben namen in zakonodajalec uporabi pri tem besedne pojme, ki so premalo razumljivi. Na kazenskopravnem področju in zlasti na področju izvrševanja kazenskih sankcij je veliko takih primerov. Še vedno pa ostaja veliko

stvari pravno nedoločenih ali premalo določenih. Dokaze najdemo npr. v zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij, v pravilniku o izvrševanju kazni zapora in v ostalih pravilnikih na področju izvrševanja kazenskih sankcij. Največ nedorečenosti je v hišnih redih kazenskih zavodov, kjer je še največ prepovedi in zapovedi, ki neposredno zadevajo obsojence. Kljub množici predpisov pa bi v njih zastoj iskali določbe, kako visok naj bo zid ali ograja okoli zavoda, koliko železnih vrat s ključavnicami naj bo med obsojencem in prostostjo, koliko naj bo nadzorovano dnevno in nočno življenje obsojencev, ali lahko dobijo obsojenci nože in vilice... Nepredpisani ostajajo tudi odnosi med delavci in obsojenci, med samimi delavci in samimi obsojencimi, ker jih enostavno ni mogoče prepisati.

Avtonomija upravnikov in drugih delavcev v kazenskih zavodih je torej kar velika. Od upravnika (in ne od zakona) so odvisne razne ugodnosti, ki jih v zaporu »uživajo« obsojenci. Tako se le-te pač razlikujejo od zavoda do zavoda, od upravnika do upravnika.

Ljubljana, Povšetova 5

Gospod Bavdek, dipl. pravnik, ki opravlja službo vršilca dolžnosti upravnika zapora, je gotovo eden tistih upravnikov, ki predstavljajo pozitivno podobo. Toleranten je, razumevajoč in pripravljen tvegati,

četudi mora riziko vzeti na svoje rame in tudi nositi posledice. V tej službi je že šest let in pripovedoval mi je o številnih spremembah, ki so se dogodile med tem časom in vse niso bile po črki zakona, bile pa so v korist obsojencev. Tako so še pred nekaj leti obsojenci morali nositi obsojeniško obleko, osebne stvari (ure, prstane, denar...) so jim odvzeli že v priporu, o radijskih in TV aparatih v sobah ni bilo govora. Ko se je pojavil predlog, da bi tako stanje nekoliko sprostiti, so se takoj pojavili številni pomisleki glede pasov, vezalk, prstanov, radijskih aparatov... Pa so se za spremembo vendarle odločili in danes imajo tako obsojenci svoje obleke, ki niso z ničemer predpisane. Po eni strani to prihrani državi denar in pomeni racionalizacijo poslovanja, po drugi strani pa se obsojenci v svoji obleki nedvomno bolje počutijo. Tisti, ki delajo, nosijo v delovnem času delovno obleko, potem pa se preoblečejo v svojo. Ob prihodu v zapor jim več ne poberejo osebnih predmetov, ni nobene kontrole pisem, v sobah imajo lahko radijske in TV aparate (poleg teh pa jim je TV na razpolago še v skupnem družabnem prostoru). Nekdaj so obsojencem nakazovali zasluženi denar na račun, danes pa ga dobijo »na roko«. To so gotovo pozitivne spremembe. Obsojenci niso več tako nemočni, utesnjeni in zato je tudi stresnih situacij manj, s tem pa so razbremenjeni tudi delavci v zaporu.

Kdo dela v zaporu?

V zaporu so zaposleni:

- administrativni in upravni delavci,
- vzgojna služba (pedagogi, sociologi, psihologi),
- zdravstvena služba,
- pazniki.

Vsi delavci imajo najmanj srednješolsko izobrazbo. Tisti, ki delajo neposredno z obsojenci, imajo beneficiran delovni staž.

Način dela

O konfliktih med obsojenci, o ugodnostih in o delu vzgojne službe je govoril gospod Bačar, dipl. sociolog, vodja vzgojne službe. Konflikti v zaporu seveda so, predvsem prihaja do žalitev, pretegov. Poskušajo jih reševati znotraj zavoda, v okviru skupin, v katere so razdeljeni obsojenci. Vsaka od njih ima svojega vzgojitelja. Enkrat tedensko se sestajajo na skupnih sestankih, kjer jih vzgojitelji seznanijo z novostmi v zavodu, z morebitnimi spremembami hišnega

reda, obsojenci tu lahko spregovorijo o svojih problemih in se dogovorijo o njihovem reševanju. Če so konflikti res preveliki, lahko pride do premestitev obsojencev znotraj zavoda (zamenjava sob), lahko pa tudi do premestitev med zavodi. Obsojenec se lahko z vzgojiteljem pogovori tudi sam, izven teh skupnih sestankov.

Vzgojno sužbo sestavljajo pedagogi, psihologi in sociologi. Njihov cilj je korekcija posameznikovega vedenja, vendar le pri tistih posameznikih, ki to želijo - vzgojna služba deluje na podlagi načela prostovoljnosti; če kdo noče sodelovati, ga nihče ne more prisiliti. Ko pride obsojenec v zapor, se najprej prouči njegova problematika. Na podlagi tega se izdelata predlog programa dela z obsojencem, ki se mu tudi predstavi. Kasneje so možni še razni popravki. Gospod Bačar pravi, da so obsojenci v veliki večini pripravljene sodelovati z vzgojitelji in izpolnjevati program, ki jim je naložen. To sodelovanje jih namreč pripelje do različnih ugodnosti (izhodi, obiski), vendar morajo poleg tega izpolnjevati še nekatere druge pogoje: 1.) da so že določen čas na prestajanju kazni (prvi izhod je dovoljen po enem mesecu), 2.) da delno sprejmejo program dela in 3.) da ni ovir v okolju, kamor se jih pošilja (če gre za neugodne razmere v družini, gre obsojenec lahko tudi drugam, lahko pa ne gre nikamor, če noče).

Izhodi so enkrat mesečno za tiste, ki prestajajo kazni na zaprtem oddelku, na odprtem pa so obsojenci »prosti« dva vikenda v mesecu (od petka od 15h do nedelje do 19h), ostala dva vikenda pa imajo lahko obiske izven zavoda. Obsojencev, ki nikoli ne pridejo do teh ugodnosti, je približno 5 - 10%. To so tisti, ki so popolnoma pasivni, nočejo sodelovati, odklanjajo delo ali so močno begosumni. Danes se pojavlja problem obsojencev iz drugih republik nekdanje Jugoslavije. Zanje je večinoma značilna begosumnost in ker nimajo stalnega prebivališča v RS, praktično nimajo kam iti, če dobijo dovoljenje za izhod. Tako se poveča nevarnost, da bo prišlo na njihovih izhodih do neljubih zapletov. Ugodnosti izhoda se nasploh večkrat zlorabijo: obsojenec se ne vrne pravočasno ali pa se sploh ne vrne, na prostosti pogosto ponovno stori kako kaznivo dejanje. Zaradi takih zlorab se ugodnost odvzame, mogoče pa jo je po določenem času znova pridobiti.

Drugi problemi

DENAR. Ironija je, da se država, v katere posredno korist so zapori pravzaprav zgrajeni, zanje ne zanima dovolj. Predvsem jim ne namenja dovolj sredstev. Primanjkuje jim vsaj 1/3 sredstev, s katerimi bi pokrili stroške za hrano, elektriko, kurjavo.

Znotraj zapora deluje gospodarska enota, ki je sicer sestavni del državne uprave, dejansko pa je prepuščena sama sebi. V tej enoti so zaposleni nekateri obsojenci, vendar prihodek, ki ga ustvarijo, ne zadostuje za preživetje obsojencev in njihovih inštruktorjev.

Delavci, zaposleni v tej gospodarski enoti, so tako v neenakopravnem položaju glede na druge delavce v državni upravi.

PROSTORI. Bivalni pogoji se v vseh letih niso dosti izboljšali, razen nekaterih manjših adaptacij ni bilo napravljene ničesar. V eni sobi biva do šest obsojencev, kar je skrajno nehumano. V normalnih pogojih bi bila v eni sobi dva, tega privilegija pa so deležni le redki. Tako govorimo po eni strani o humanizaciji zaporov, o odpiranju zaprtih oddelkov, o sprostitvi odnosov... kar pa je vse skupaj samo pesek v oči, ker obsojenčeve prostorske utesnenosti ne vidi nihče.

STATUS ZAPORA. Pogled javnosti na zapor je še vedno tak, da se z zaporom in z vsemi tistimi, ki so v zaporu zaposleni, povezuje grobost, prisila. Javnost bolj verjame obsojencem - oni so tisti, ki so »trpinčeni, zaprti, nemočni«. Malokdo se vpraša, zakaj pa je obsojenec sploh v zaporu; na kaznivo dejanje, ki je konec koncev pripeljalo obsojenca v zapor, nestrokovnjak ne pomisli pogosto.

ŽELJA. Center za mentalno zdravljenje v neposredni bližini zapora na Povšetovi se seli iz svojih prostorov. Če bi zaporu uspelo pridobiti te prostore zase, bi bila to enkratna rešitev njihove prostorske stiske - prostorski standard bi se tako zvišal. Odprti oddelek bi lahko preselil v nove prostore, v stari zgradbi pa bi pustili pripor in nekatere druge hujše primere obsojencev. (Zgradba na Povšetovi sedaj vsebuje namreč tudi pripor - ta je pod sodno pristojnostjo.)

Razgovor z obsojencema B.

(21 let) in S. (30 let)

B. je v zaporu, ker je vlomil v dve stanovanjski hiši. Prvič je znanca odnesel lovsko puško, drugič pa je odnesel radio in videorekorder, ki ju je nameraval prodati. »Saj puško sem

hotel vrniti, pa je znanec vse že prej prijavil policiji,« pravi B. Obsojenec je bil na pet mesecev zapora. B.: »Dvanajst dni sem bil v priporu, en mesec pa sem že v zaporu.« Vprašala sem ga, kaj dela čez dan. »Delam v kuhinji. Vstanem ob 6h, moj delavnik traja deset ur, naslednji dan sem prost. Takrat grem včasih na sprehod na dvorišče. Sprehodi so dopoldne ali popoldne, po dve uri. Ali pa igramo šah. Imamo tudi časopise pa knjižnico.«

Bi kdaj pobegnil iz zapora? »Ne, nikoli. Zdaj so vsi v redu z mano. Želim si, da bi čim prej minilo. To je podobno kot v vojski: je pač nekaj, kar moraš preživeti, tako je...« Kaj bi spremenil v zaporu? »To, da bi se povečalo število izhodov, sicer sem pa zadovoljen, nimam se kaj pritoževati. Samo to, da nisem prost.« Tega, da ni bil prost, se bo najbolj spominjal, ko bo spet doma.

Doma ga čakata poleg staršev, brata in sestre še dekle in štiri leta stara hčerka. Sicer pa mi je B. govoril tudi o vzgojiteljih, o sestankih, ki jih imajo, o upravniku, da je v redu. Na koncu me je prav prijazno povabil, naj še kaj pridem.

S., po poklicu ključavničar, prestaja zaporno kazni zaradi tatvin avtomobilov in še nekaterih drugih. »V zaporu sem že dve leti, do konca mi manjkata še dva meseca.« Tudi S. dela v kuhinji in kot pravi, imajo kuharji v zaporu malo boljši položaj od ostalih obsojencev. Eden izmed njihovih privilegijev je tudi ta, da delijo sobo samo še z enim, medtem ko jih je v drugih sobah več.

Bi pobegnil iz zapora? »Saj enkrat sem že. Tukaj čez, čez streho; šel sem v Italijo. Tam sem bil tudi v zaporu, v Milanu, potem pa sem se sam vrnil.« In kakšni so zapori v Italiji? »Drugače je kot tukaj, tam nas je bilo pet v sobi. Ni bilo nobenih kontaktov, z osebjem v zaporu, s pazniki... Ker sem bil tujec, tudi nisem imel izhodov. Tukaj lahko grem vsak mesec za tri dni domov. Katere tri dni, lahko sam izberem.« Kakšni so pazniki in drugi delavci v zaporu? »V redu so. Če ne bi bilo tega upravnika, ne bi smel nikoli domov, ker sem takrat pobegnil. Z njim pa sva se lepo zmenila, da je v redu.«

Kmalu bo S. na prostosti. Bo še kdaj kradel avtomobile? »Ne, to pa ne. Pa to so zdaj stara kazniva dejanja, takrat sem bil še mlajši. Bil je bolj hec.« In kaj mu bo prišlo na misel, ko se bo spomnil na zapor? »Eh, kaj... zapor - paznik, a ne?

Pogovarjala sem se z vsakim obsojencem posebej. Pogovoru ni prisostvoval nihče od delavcev zapora.

Alexandra Stermec

DROGE

NE VBRIZGAVAJ SI TAM, KJER TE
NE BODO NAŠLI

STIGMA JE ZAŽIVELA!

Stigma je nevladna organizacija in izhaja iz pravic uporabnikov. Informativni prostor Stigme temelji predvsem na skupnem delu z uživalci drog, vzdrževanimi na metadonu, bivšimi uživalci drog, sodelavci raznih zdravstvenih in socialnih institucij, študenti in prostovoljci, skratka vsemi, ki jih ta problematika zanima in so pripravljeni sodelovati.

Projekti društva Stigma

Trenutno deluje Stigma predvsem na prostovoljni bazi, kar pomeni glede na težo in aktualnost posebno oviro. Zato je njihova osnovna usmeritev vzpostavitev nekaj projektov ter vzpodbujanje delovanja državnih institucij na tem področju. Njihovi osnovni projekti so: samorganizacija uživalcev drog; izmenjava igel in brizgalk v treh najbolj ogroženih mestih, Ljubljani, Mariboru in Kopru; vzpostavitev klubov vzdrževanih na metadonu; izobraževanje, informiranje in ozaveščanje uživalcev drog glede varnih načinov uživanja in drugih načinov zaščite pred AIDS-om; raziskovanje in evalvacija. »Lani smo reševali le tekoče probleme, saj smo imeli le 20.000 tolarjev sredstev. Le-ti so bili porabljeni predvsem za potne stroške, socialno pomoč in plačilo najemnine. Vsa dejavnost je potekala popolnoma volunteersko. Vseeno pa bo potrebno ovrednotiti delo posameznikov v preteklosti ter jih nagraditi, o čemer bo sklepalo predsedstvo, kar pa do sedaj ni bilo mogoče zaradi neaktivnosti in nesklepnosti izbranih na ustanovnem občnem zboru.« je poudaril Slave Gorjup, predsednik društva

Stigma.

Zamenjava brizgalk

Projekt izmenjave brizgalk pri društvu Stigma izhaja iz sodobnih dognanj preventivnega dela glede širjenja AIDS-a, povezanega z intravenoznim uživanjem legalnih drog. Stanje v Sloveniji glede širjenja kroga uživalcev mamil je v zadnjem času postalo izredno, zato menijo, da s tem projektom ni več mogoče odlašati. V koordinaciji z vsemi podprojekti bo potekalo tudi terensko delo preko različnih poverjenikov, med katerimi bodo seveda tudi uživalci, v čemer vidijo produktiven interes uporabnikov, ki nameravajo sodelovati pri organiziranju tovrstne samopomoči. V projektu izmenjave brizgalk jim gre torej predvsem za preprečevanje AIDS-a. To pa seveda ne pomeni samo distribucijo brizgalk in vračanje rabljenih, temveč tudi nudenje različnih svetovalnih uslug in razdeljevanje informativnega materiala, kondomov, razkužil...

Vroči telefon

Cilj programa je 24-urno dežurstvo na vroči liniji (061) 156-222, ki bo nudila možnosti pogovora in informacij iz tematskega področja AIDS-a in drog. Dežurstvo na telefonu bo izvajala ekipa od 10 do 15 prostovoljcev, med katerimi bodo tudi uživalci in bivši uživalci drog. Kriteriji za izbor prostovoljcev so pripravljenost za delo, poznavanje problematike, primerna osebnost za delo na vroči telefonski liniji in sprotna evalvacija dela. Tematika vroče linije obsega probleme uživalcev drog, staršev, mladostnikov, nosečnic in ostalih o vseh vprašanih, ki so v povezavi z uživanjem drog in z AIDS-om. Vročna linija omogoča predvsem hitro povezavo med uživalcem z aktualnim problemom ter zdravstveno službo (zdravstveni dom, urgencia, lekarna), kar lahko omogoči takojšnje in ustrezno rešitev. Predstavitev vroče linije v javnosti bo potekala na več nivojih: TV, tisk, radio in ostalo. Na TV bo javnost seznanjena z vročo linijo na vseh programih, ki pokrivajo slovenski prostor, in sicer preko kratkih, stalnih in pogostih

obvestil, TV spotov in oddaj, prav tako na radiu na vseh večjih in lokalnih postajah.

Klub vzdrževanih na metadonu

Hkrati z uveljavljanjem metadonske terapije se je pojavila potreba po organizirani povezavi bolnikov na dolgotrajnejšem zdravljenju z metadonom. Pred letom dni je bil v okviru društva Stigma osnovan Klub vzdrževanih na metadonu. Njegov namen je vsestranska pomoč bolnikom v metadonskih programih, predvsem pa skrb za njihovo socialno rehabilitacijo in vključevanje v družbo. Metadonski klubi postajajo sedaj, ko so finančno podprti s strani Svetovne zdravstvene organizacije, realnost, uživalci drog pa imajo možnosti, ki jim jih družba v preteklosti ni nudila. Bolnik ima tako pravico aktivnega sodelovanja pri izboru najbolj ustrezne terapije v svojem primeru. Prav tako ima pravico izbrati psihiatra, ki bo skrbel za njegovo zdravljenje, in ustanovo ter zdravnika na terenu, ki zdravljenje praktično izvaja (bolnik lahko zahteva, da se zdravljenje izvaja v zdravstvenem domu, ki je najbližji kraju bivanja, kar omogoča maksimalno racionalizacijo časa). Bolniku se zagotovi maksimum osebne svobode - možnost dopusta, potovanja, prav tako pa ima pravico do redne dobave zdravil in kontinuitete terapije ne glede na spremembe v njegovem življenju ali statusu.

Kako je drugod po Sloveniji?

Stigma deluje tudi na Primorskem. Od junija lani teče zelo uspešen metadonski program, skupina za pomoč in samopomoč pa ustanavlja svojo lastno poslovalnico, ki se bo najverjetneje imenovala KOMET (Koper-metadon-klub). Že lani poleti je v Kranju nastal problem, ker v družbenih institucijah ni bilo urejeno vprašanje zdravljenja in ravnanja z uživalci drog. Uspelo jim je rešiti problem treh fantov, ki so se jim oglasili po telefonu, in sicer v domačem zdravstvenem domu. Problem se je ponovno pojavil januarja letos, ko se je več odvisnih od heroina odločilo za zdravljenje, vendar so morali posredovati v Ljubljani, da so končno dosegli možnost detoksikacije z metadonom. Situacija se normalizira, kajti fantje v Kranju so se odločili, da se organizirajo s pomočjo CSD in ZD Kranj pod imenom Tarjajak. Vzdrževani na metadonu v Mariboru imajo po ureditvi razmer vse manj problemov, vendar je potrebno poudariti, da je nujno začeti delati z mlajšo generacijo uživalcev drog v smislu preventivne AIDS-a in zagotovitve čim ustrežnejših možnosti za zdravljenje. Tudi v Mariboru bodo vzpostavili projekte svetovanja in pomoči.

Domen Rant

TRIBUNA IN GORENJE NAGRAJUJETA!

1. NAGRADA: ELEKTRIČNI ROČNI MEŠALNIK GORENJE
2.-4. NAGRADA: NAROČNINA NA TRIBUNO -
CELO LETO BREZPLAČNO, TRIBUNA NA DOM...ŠE SVEŽA!
5.-10. NAGRADA: KNJIGE EMONICE IN STUDIE HUMANITATIS

POGOJ ZA SODELOVANJE: NAROČITI SE MORATE NA TRIBUNO!
NAROČILNICA = KUPON ZA SODELOVANJE = THE BEST POTEZA

Spodaj podpisani _____ želim postati naročnik
(ime in priimek)

Tribune. Pošiljajte mi jo na _____
(ulica)

_____ (kraj)

Izjavljam, da imam status rednega
študenta: DA - NE
(obkroži pravilni odgovor)

LETNA NAROČNINA: ŠTUDENTJE 700, OSTALI 1.400 SLT.

Rezultate žrebanja bomo objavili v naslednji številki!

OZNANILO

TRIBUNA VABI K SODELOVANJU LJUDSTVO, KI SE JE ZMOŽNO UDEJSTVOVATI
SE NA NASLEDNJIH PODROČJIH:

- NOVINARSTVO
- KARIKATURE
- TEHNIČNO UREJANJE
- RAČUNALNIŠKI STAVLJENJE
- FOTOGRAFIRANJE
- PRODAJA NA FAKULTETAH

PRISPEVAJTE SVOJ DELEŽ K NOVI PODOBI TRIBUNE!
TOLARJI IN USPEHI ZAGOTOVLJENI!

VELECENJENE PONUDBE POŠLJITE NA NASLOV:

TRIBUNA
Beethovnova 9
61000 Ljubljana

Foto: Iztok Dimc

Gneča na Kersnikovi 4

Študent naj je... ceneje!

Pod tem geslom so si v študentski vladi zastavili projekt cenejšega prehranjevanja za študente. Prvi odmevi na akcijo kažejo, da so se lotili prave stvari, rezultati pa, da tudi uspešno...

V kolikor smo še pred kratkim v Tribuni napisali marsikatero pikro na račun študentske vlade, češ, da se preveč ukvarja sama s sabo, jo moramo tokrat (spet upravičeno) pohvaliti. Z akcijo »Študent naj je...ceneje!« so prisluhnili potrebam študentov in njihov odziv na akcijo jasno kaže, da je vlada tokrat zadela v polno. To dokazuje tudi odziv na akcijo s strani gostinskih podjetij, katerih seznam se iz dneva v dan daljša, in dolge vrste čakajočih študentov, ki kupujejo bone za subvencionirane obroke. Po drugi plati pa je to tudi žalostna slika mlade države, v kateri študenti, ki bodo nekoč »nosili največje breme naše družbe«, spričo vedno večje socialne bede nimajo denarja za vsaj en topli

Igor Brlek: Akcija je uspela

obrok na dan. Zato je razveseljivo, da so poslanci slovenske skupščine zdaj vendarle spregledali resnične težave mladih učenjakov in se razen z medsebojnimi obtoževanji, podtikanji in glasovanji o nezapnici, pričeli ukvarjati s problemi, ki pestijo njihove

vse bolj lačne volivce. Žal pa tudi tokrat ni šlo vse gladko. Igor Brlek, minister za socialo in zdravstvo v študentski vladi in eden nosilcev projekta o cenejši prehrani za študente, je povedal, da v vladi sprva o vsem tem niso hoteli niti slišati in so le zmajevali z glavami, češ da je subvencioniranje prehrane v tem trenutku utopijska. Zato so se v študentski vladi odločili, da poskusijo sami in dokažejo slovenskim politikom, da to ni nemogoče. »Pričeli smo z nežnimi pismi, ki smo jih poslali na naslove vseh večjih gostinskih podjetij v Ljubljani, nato pa smo se pričeli pogovarjati še z vodstvi vseh v parlamentu zastopanih strank. Čeprav si sprva nismo delali velikih utvar o uspehu te akcije, pa sta se sčasoma ta dva prijema pokazala kot zelo uspešna in akcija je zaživela,« je bil zadovoljen Brlek. Podpisali so pogodbo s petimi gostinskimi podjetji in tako omogočili cenejšo prehrano študentov v 15 lokalih po Ljubljani. Zdaj, ko je akcija povsem zaživela, je mogoče ta popust uveljavljati že v okoli 20 lokalih, številka pa se iz dneva v dan spreminja. Sprva je bila blagajna na Kersnikovi 4 odprta le dvakrat tedensko po dve uri, nato so delovni čas razširili na dve uri trikrat tedensko, zdaj pa so blagajne odprte vsak delavnik neprekinjeno od 8. do 14.30 ure. »V to so nas 'prisilile' vrste čakajočih študentov, ki so hoteli kupiti bloke za subvencionirano prehrano. Zdaj se je gneča nekoliko zmanjšala, k čemur je pripomogel razširjeni delovni čas, vendar pa so dopoldne še vedno manjše konice, tako da je potrebno tudi malce čakati,« je še dodal Brlek. Doslej je bone za subvencionirano prehrano kupilo približno 1700 študentov, pričakovati pa je, da se bo ta številka še povečevala, tako kot število podjetij, ki vstopajo v akcijo (samo med najinim pogovorom so se oglasili trije novi ponudniki). »Izračun je povsem preprost. Podjetja nam nudijo popust, mi pa jim zagotovimo brezplačno reklamo. Z reklamiranjem sicer doslej še nekoliko šepa, vendar se bo v kratkem tudi to uredilo. Podjetja sama nudijo 20- do 30-odstotni popust, preostanek pa pokrijemo s subvencijami, ki jih je odobrila slovenska vlada. Tako smo za letos dobili od vlade 260 milijonov tolarjev. Kosila tako trenutno stanejo

od 80 do 105 tolarjev, kar znaša le okoli 40 odstotkov siceršnje cene kosila. Najvišja je cena v gostilnah Pod lipco in na Mirju, kjer je tudi naval študentov največji, zato poskušajo pri GP Vič z višjimi cenami v teh dveh lokalih in nižjimi v preostalih preusmeriti študente še v tiste cenejše,« pravi minister za socialo v študentski vladi. Žal pa vse ne gre brez zapletov. Tako še vedno ni povsem jasno, kako bo država izplačala subvencijo. V študentski vladi se že 14 dni brezuspešno trudijo za pogovor z ministrico za delo Puharjevo, ki je vseskozi odsotna ali prezasedena. Po neuradnih informacijah pa so se pojavili tudi nekakšni »strokovnjaki« v ministrstvu za šolstvo, ki bi denar za subvencionirano prehrano raje porabili drugače, na primer za sanacijo menze v Rožni dolini. Mimogrede, tudi ta menza je izrazila željo po sodelovanju v akciji. V študentski vladi pa kot pogoj za sklenitev pogodbe z lastnikom menze v Rožni dolini postavljajo izselitev igre *Catch the Cash*, ki trenutno vznemirja študente v študentskem naselju. Kot nam je ob koncu pogovora povedal Brlek, so pred kratkim vpeljali tudi knjigo pritožb in poročal, ki je študentom na voljo pri blagajni na Kersnikovi in s katero sproti preverjajo, kako so študenti zadovoljni s storitvami. »V preteklem tednu je bilo največ pripomb na račun lokala Rio, bilo pa je tudi nekaj pohval. Upamo, da se bo sčasoma vse uredilo, sicer pa zdaj deluje tudi konkurenca. Podjetja, ki bodo vzdrževala primerno raven storitev, bodo obstala, ostala pa bodo preprosto odpadla,« meni Brlek. Kakorkoli že, študentska vlada je povlekla prvo veliko potezo, in to uspešno. V prihodnosti načrtujejo še nekaj akcij, kot so popusti v kinodvoranah, gledališčih itd. Seveda pa je to odvisno tudi od slovenske vlade in njenega posluha za težave študentov. Na potezi je torej slovenska vlada in skupščinski poslanci. Bodo tudi oni zmogli pravo potezo? Upajmo...

Marko Hribar

Alen Jelen, 1. letnik dramaturgije: »Menim, da je študentska vlada tokrat potegnila pravo potezo. Doslej sem se hranil le s sendviči in krofi, zdaj pa imam vendarle možnost za en topli obrok dnevno. Škoda le, da tega ne razširjajo tudi nazajtrke in večerje. V Zagrebu imajo to zgledno urejeno, v menzi v študentskem naselju si lahko kupil bone za vse tri obroke po zelo zmerni ceni. Še pred pol leta, ko sem bil tam, je kosilo stalo le 20 dinarjev. Sicer pa pogrešam predvsem popuste v gledališčih in Cankarjevem domu. Z mladinsko izkaznico lahko tam uveljavljaš popust le za predstave Glasbene mladine, kar pa je premalo. Menim, da bi bilo treba tudi to urediti.«

Gregor Bulc, 2. letnik strojništva: »Z akcijo sem zelo zadovoljen. Upam pa, da jo bodo razširili še na druga področja, predvsem bi lahko nudili popust v klubu K4, in sicer vsak dan, pa v kinodvoranah, gledališčih...«

Vasja Kič, 2. letnik strojništva: »Strinjam se s prijateljem, lokala, v katerem bom kosil, pa si še nisem izbral. Moram se seznaniti s ponudbo, nato se bom odločil. Sicer pa menim, da bi morali pričeti subvencionirati tudi prevoze z železnico in predvsem z avtobusi. Ker sem vozač, še kako občutim neprestane podražitve avtobusnega prometa.«

TRIČ - TRAČ

Dve, tri s Kersnikove 4

Da ne bi več kdo pomislil, da se je pilo in jedlo za študentski denar!

21. in 22. marca so ustvarjalci videoprojekta »Sanje« v Starem Gleju v Ljubljani snemali ambientalno predstavo »Ples v maskah«. Na šanku v dvorani so se pogostili za 44.000 SLT, račun pa je prispel na Študentsko organizacijo. Na ŠOU so me povabili, naj nekaj napišem o tem, da ne bi padla slaba luč nanje. Menda se širijo govornice, da se je pilo in jedlo za študentski denar.

Kaj se je torej res zgodilo za celih 44.000 SLT?

Video »Sanje« je eden od projektov z natečaja za projektne delavnice, razpisane januarja. ŠOU mu je namenila 90.000 SLT. Potem ko so ustvarjalci projekta to vsoto že porabili, je na ŠOU prispel račun za 44.000 SLT.

Nosilca projekta *Dominika Smoleta Nedeljka*, študenta Akademije za likovno umetnost, so poklicali na zagovor, da bi

pojasnil, od kod tolikšen znesek.

Dominik je povedal, da je najem Starega Gleja takorekoč zastoj. Tudi za gospoda, ki skrbi za dvorano, je najem zastoj. Občini ne plačuje najemnine, zato je tudi ne sme računati mladim, ki jim je dvorana namenjena. Zato pa ima gospod oskrbnik šank z jedačo in pijačo, kjer se je vseh štirideset ustvarjalcev projekta pogostilo za 44.000 SLT. Kot je povedal Dominik, jim gospod Oskrbnik ni dovolil v dvorano prinašati hrane in pijače, češ da je temu namenjen šank v dvorani. Najema res ni računal, ker ga ne sme, zato pa jim je ponudil hrano in pijačo in imel zaslužek. Tržno obnašanje, kajpak.

Pa Dominik?

Nosilec projekta, odgovorna oseba in zato grešni kozel. Pravi, da je imel premalo časa in preveč dela, da bi mislil na toliko stvari, na ravnanje z denarjem in na organizacijo. Umetniška duša, pač. Zatrjuje, da nima pojma o organizaciji in da ni več ravnanja z denarjem. Sicer je imel pri organizaciji pomoč, a se prevečkrat zgodi, da najbolj odgovorni nazadnje ostane sam za vse.

Kako poravnati strošek 44.000 SLT?

ŠOU ga ne bo in tudi ne bo več sofinancirala projekta, Dominik pa, se razume, denarja nima.

Zato postprodukcije, drugega dela projekta, zaenkrat ni mogoče izpeljati. Postprodukcija pomeni montažo am-

bientalne predstave »Ples v maskah«, posneto v Starem Gleju. To pa je presneto draga reč. Možne rešitve so naslednje. Scena za *Grad prekrizanih usod*, kjer poteka Ples v maskah, sestoji iz slik in skulptur, izdelkov študentov Akademije za likovno umetnost. Dominik je zbral avtorske ocene njihove vrednosti. Ker ŠOU ne kupuje mačka v žaklju, bo slike ocenil še strokovnjak. Če bodo izdelki uspešno prestali njegove ocene, jih bo ŠOU odkupila v vrednosti polovice vsote, ki jo je Dominik dolžan ŠOU. Drugo polovico bo Dominik moral poravnati iz lastnega žepa. Če pa bo našel sponzorje, ki jih za postprodukcijo nujno potrebuje, bo denar dobil od njih. ŠOU mu bo vsekakor v pomoč pri iskanju sponzorjev. V najslabšem primeru, če strokovnjak zavrne umetniške izdelke, sponzorjev pa tudi ni, bo moral Dominik vsoto poravnati sam, projekt pa bo verjetno, vsaj za nekaj časa, obstal. Bomo videli.

Na ŠOU bodo vsaj tako dobrohotni, da mu bodo odplačevanje olajšali z obroki.

Lekcija za Dominika, ki se je, bolj po nesrečnem naključju kot pa hoté, znašel v težavah, da bo v drugo bolj več z denarjem. In opozorilo tistim, ki delate projektne delavnice ali pa jih nameravate. Letos bodo še trije razpisi.

Mateja Stržinar

CENEJŠA PREHRANA ZA ŠTUDENTE

VSI POPUSTI VELJAJO OB PREDLOŽITVI VELJAVNEGA INDEKSA

GP KLASJE

POPUST: 15 % oziroma 20 %
POD KAKŠNIMI POGOJI:
ob nakupu vrednostnih bonov v višini najmanj 1000 oziroma 2000 SLT.
KJE DVIGNETE BONE: v bistroju LAKOTNIK na Ajdovščini.
KJE UPORABLJATE BONE: v bistroju Lakotnik in na STROJNI FAKULTETI, Aškerčeva 12.

GP DAJ-DAM

POPUST: 20 %
POD KAKŠNIMI POGOJI:
ob nakupu vrednostnih bonov v višini najmanj 1000 SLT.
KJE DVIGNETE BONE: gostilna RIO, Titova 4.
KJE UPORABLJATE BONE: restavracija Daj-Dam, gostilna Pri Mraku, gostilna Kolovrat, gostilna Rio, fast food Rio-ham-ham in gostilna Livada.
POSEBEN POPUST: če v gostilni RIO zamenjate vrednostne bone za bloke za kosilo, dobite dodatnih 10 % popusta, se pravi skupaj 30 % popusta pri nakupu blokov za prehrano.

GP RESTA

POPUST: 15 %
POD KAKŠNIMI POGOJI:
ob nakupu najmanj 10 blokov za kosilo.
KJE DVIGNETE BONE: v obeh lokalih.
KJE UPORABLJATE BONE: restavracija Topniška 33 in restavracija na Aškerčevi 3 (odprta med 12.30 in 14.00). Obe restavraciji sta v stavbah GP Grosuplje.

GP LJUBLJANA

POPUST: 15 %
POD KAKŠNIMI POGOJI:
ob nakupu vrednostnih bonov v višini najmanj 500 SLT.
KJE DVIGNETE BONE: Restavracija TRIGLAV, Miklošičeva 12, in LJUDSKA KUHINJA, Streliška 12.
KJE UPORABLJATE BONE: restavracija in pizzerija Triglav, Ljudska kuhinja, gostilna Lovec, bistro Stari Tišler, bistro Petkovškov hram in bistro Sodček.

MAXI MARKET

POPUST: 15 % in 20 %
POD KAKŠNIMI POGOJI:
ob nakupu vrednostnih bonov v višini najmanj 1000 oziroma 2000 SLT.
KJE DVIGNETE BONE: na blagajni v samopostrežni restavraciji Maximarket.
KJE UPORABLJATE BONE: samopostrežna restavracija Maximarket.
Vrednostni boni veljajo za vse gostinske storitve, razen za nakup tobaknih izdelkov.

GP VIČ

POPUST: 5 %
POD KAKŠNIMI POGOJI:
ob nakupu najmanj 5 blokov za malico ali kosilo.
KJE DVIGNETE BONE: bloke lahko nabavite v vseh gostinskih lokalih, vrednostne bone pa na Gradaški 10.
KJE UPORABLJATE BONE: gostilne Mirje, Pod lipo, Pod vrbo, Pri Vinski trti in Pod Rožnikom (Čad).
POSEBNA UGODNOST: v Gostilni Mirje je kruh ob kosilu ali malici za študente brezplačen.

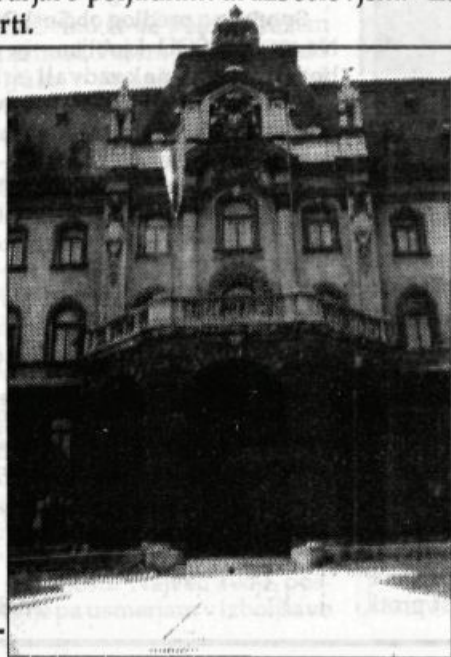
ŠTUDENTSKE PREŠERNOVE NAGRADE (III.)

INES DRAME, diplomirana novinarka Fakultete za družbene vede, je nagrado prejela za nalogo z naslovom: *Politično komuniciranje v prehodnem obdobju.*

Iz obrazložitve k nagradi: V svoji raziskavi je avtorica postavila hipotezo med dvema izhodiščnima točkama medijske realnosti, tj. med virom informacije in novinarjem, medijsko realnost pa je utemeljila kot posebno realnost, ki se vzdržuje z odnosi in procesi med njenimi nosilci, prav tako pa v odnosu med virom informacije in novinarji. Raziskava je metodološko zelo primerna in ponazorjena s številnimi jasnimi in veliko podatkov zajemajočimi preglednicami. Posamezna spoznanja je mogoče takoj prenesti v seminarsko delo pri študiju novinarstva.

Danes je Ines že zaposlena na fakulteti kot asistent-stažist pri prof. Mancu Košir, ki je bila tudi mentorica nagrajene naloge. Sicer pa se ukvarja tudi s praktičnim novinarstvom - sodeluje pri Novem tedniku, Radiju Celje pa pri Reviji za razvoj, Podjetniku... Za temo raziskovalne naloge se je začela zanimati v tretjem letniku svojega študija, ko je na fakulteti predaval prof. Luckman, in je začela brati knjigo Družbena konstrukcija realnosti. Tako se je gradivo nabiralo in ko ga je spravila na papir, je bila to v prvi vrsti diplomatska, kmalu pa tudi nagrajena naloga.

Ines namerava narediti magisterij in dotlej seveda ostati na fakulteti. In potem? »Po duši sem novinarka, to vedno povem. In morda bom nekoč imela svoj časopis. Ali celo dva. Eden bi prinašal profit, drugi pa bi se ukvarjal s poljudnim družboslovjem.« Za zdaj so to le načrti.

BOJAN EMERŠIČ, absolvent Akademije za gledališče, radio, film in televizijo, za igro Pandolfa v Življenju podeželskih plejbojev Dušana Jovanoviča in gospoda Ponze v Kaj je resnica Luigija Pirandella.

Iz obrazložitve k nagradi: Bojan Emeršič je ustvaril dramska lika, s katerima je izpričal ne le svoj talent in zanesljivo znanje, ampak tudi specifično individualno domišljijo in svojsko oblikovalno energijo. S tem je več kot uspešno zaokrožil svoje igralsko iskanje, kakor ga je zastavil, in je že zdaj suverena igralska osebnost, ki praktično odrsko ustvarjalnost nenehno povezuje s poglobljenim premislekom o temeljih igralske umetnosti in njenega razmerja do sveta.

Osnova je vedno dobro napisan tekst, pravi Bojan, potem pa je tukaj še režiser, ki ti lahko veliko pomaga. Nagrajeni vlogi sta bili narejeni v sklopu Akademije, čeprav morda ne najboljše v vsej karieri. Pandolfo se mu zdi res dobro izdelan in odigran, tako se spominja tudi vloge Tončka v Linhartovem Matičku. Na vprašanje, kaj mu je bližje, film ali gledališče, Bojan odvrne: »Za zdaj imam še premalo izkušenj (posnel je le film Babica gre na jug), je pa gotovo film svet, v katerega se potopiš v času snemanja.« Po dveh letošnjih premierah v MGL-ju pripravlja že tretjo Kaj je resnica, in sicer isto vlogo, za katero je bil nagrajen. Maja začnjenja v Drami Zajčevega Samoroga in potem... potem morda drugi del Babice... Toda to je še skrivnost.

SAMO JAVORNIK, diplomant Ekonomske fakultete, za delo z naslovom *Metode določanja cen dolgoročnih naložb.*

Iz obrazložitve k nagradi: Delo obravnava metode določanja cen dolgoročnih naložb in na tej osnovi ali s tem tesno povezano vprašanje izbire sestave (finančnega) premoženja ali portfelja. Z naložbami so mišljene finančne naložbe, to so naložbe v vrednostne papirje - v obravnavanem delu predvsem v navadne delnice podjetij. Gre torej za probleme ekonomskega življenja, ki jih doslej pri nas nismo poznali, so pa v tržnih gospodarstvih pritegnili mnoge in tako se je po petdesetih letih pričela razvijati teorija. Delo obravnava to, kar bo postalo pomembno za nas šele, ko bo prišlo do preobrata v gospodarski ureditvi.

KDO BO NAD- ZOROVAL NAŠE?

Potem, ko smo ukinili družbeno ureditev, katere temeljna značilnost je bila, da smo vsi bili lastniki vsega, da je stara mama poleg kvadratnega metra zapečka bila lastnik vsaj še dela jedrske elektrarne Krško, smo danes priče - na eni strani novim vidikom poslovanja, na drugi pravnemu neredu. Oboje še kako velja za študentske oz. mladinske servise. Kdo smo mi in kaj je naše ter kdo je legitimen pri določanju deležev - če je država, kar se priprave tega zakona tiče, šele pri veliki začetnici?

Zadnji sestanek med predstavniki študentske organizacije Univerze v Ljubljani (pooblaščen tudi za zastopanje stališča ŠOU Maribor) ter predstavniki oz. zastopniki ostalih mladinskih in študentskih servisov (izvzeta sta ŠS LJ in MB, ki sta pod neposrednim nadzorom ŠOU-a) je bil ravno zaradi tega nereda toliko bolj negotov in dolgotrajen. Ministrstvo za delo je pred tem za prehodno obdobje (do sprejetja zakona) določilo partnerja (ŠOU - ŠS), servisom izdalo dovoljenje za posredovanje dela ter stranki zaželelo k določitvi deleža, ki ga morajo servisi

Tomaž Erzar, predsednik vlade ŠOU: »Nikakor ne gre za denar, gre samo za namensko uporabo tega denarja. Če so študentje po novi reorganizaciji, ki je potekla v občinskih servisih, tudi večinski lastniki, potem je naloga ŠOU-a samo ta, da jim zagotovi razpolaganje s temi sredstvi.«

Uroš Meža, predstavnik študentskih servisov: »Preprečili smo centralizacijo, torej da se denar zbira in razporeja iz centra, ter omogočili razvoj mladinskim in študentskim klubom v mestih, kjer so.«

nakazovati študentskim organizacijam obbeh univerz za občudijske dejavnosti.

LOV JE ODPRT

Janez Drnovšek, predsednik št. parlamenta, je iz rokava potegnil predlog, da se deset odstotkov provizije, kolikor je dobijo servisi ob posredovanju dela študentom, razdeli v razmerju šest proti

štiri v korist ŠOU-a, Uroš Meža, predstavnik servisov, pa iz kovčka novega, po katerem dobi ŠOU trideset odstotkov od neto dobička.

Na podlagi naših izračunov bi večina občinskih servisov vrata poslovalnic zaprla že, če bi obveljala delitev dva proti osem v korist servisov. Zapiranje občinskih servisov bi bil nesmisel in korak nazaj. Do kompromisa je prišlo po mukotrpnih treh urah, in sicer na predlog ŠOU-a. Servisi obdržijo del sredstev, ki jim zagotavlja kritje stroškov poslovanja, razliko do desetih odstotkov pa nakazujejo v posebne sklade - te so predlagali servisi.

UPRAVITELJA SKLADOV BOSTA ŠTUDENT IN DIJAK

ŠOU očitno ne razpolaga s podatki o organiziranosti servisov na terenu, zato je nastopal s pozicije, kot da na lokalni

ravni vlada samovoljna privatniške iniciative (ta ima manjšinski delež, večinskega, 51 odstotkov, imajo študentski klubi-ustanoviteljji), ki neobjektivno deli denar določenim občudijskim programom ter nekatere neupravičeno

zapostavlja. Zato je ŠOU predlagal centralizacijo sklada in njegov nadzor, z obrazložitvijo, da sta v Ljubljani in Mariboru legitimno izvoljeni vladi, lokalni študentski klubi pa bi sredstva za izvajanje programa dobili na podlagi pisnih zahtev in obrazložitvev. Slabe izkušnje s centralizacijo skladov so razpravo podaljšale, predlog pa so predstavniki servisov in v tem primeru študentskih klubov gladko zavrnil.

Sprejeli so predlog občinskih servisov. Na naslov ŠOU Ljubljane in Maribora bodo servisi nakazovali sredstva v posebne sklade, suveren in avtonomen upravnik sklada pa bo postal lastnik večinskega deleža v servisu - v večini primerov je to študentski ali mladinski klub.

Skladov bo toliko, kolikor je servisov, prav toliko bo upravnih odborov. ŠOU bo v tem prehodnem obdobju torej samo nadzoroval uporabo sredstev sklada.

Kljub temu pa ostajajo še številna odprta vprašanja. Kako opredeliti stroške, kdo je lastnik ekstra profita, delež pri amortizaciji, razširjena reprodukcija kot strošek - če ostanemo samo pri ekonomski.

Aleš Ojsteršek

**Intervju: Matjaž Ekart -
najmlajši slovenski poslanec**

ŠOU V ROKAH LJUBLJANČANOV

Matjaž Ekart ni samo študent obramboslovja, ampak je tudi najmlajši poslanec v mariborskem občinskem parlamentu in v Sloveniji sploh. Že od ustanovitve Socialdemokratske stranke v Sloveniji je aktiven v njeni mladinski sekciji, kjer je bil nekaj časa tudi član predsedstva SDM.

posebej v času počitniške sezone, ko je tam res neznosno. Vrstijo se kolone, nesreče itd. V Mariboru smo se bali, da bi republiški načrt za ceste pozabil na nas, zato smo se na to dovolj zgodaj pripravili.

TRIBUNA: Kakšne pa sploh so možnosti prodreti s svojimi predlogi ob obilici drugih problemov mesta Maribor?

EKART: Kot posamezniku so tvoje možnosti omejene, zato se je treba povezati v stranke ali organizirati v klubu neodvisnih poslancev. Sam sem se odločil za SDSS in predvsem v njenem mladinskem jedru aktivno delujem. Tako sem si zagotovil podporo širšega kroga poslancev in možnosti bolj konstruktivnega nastopa v parlamentu. Ob upoštevanju dejstva, da je v skupščini 111 poslancev, je taka povezava verjetno logična in nujna.

TRIBUNA: Si študent na FDV. Kako usklajuješ svojo politično udejstvovanje z obveznostmi na fakulteti?

EKART: Politično udejstvovanje ne zahteva toliko časa, kot bi mislili. Skupščina navadno zaseda enkrat mesečno, nekajkrat mesečno pa je sestanek poslanskega kluba stranke. Tako mi ostane še vedno dovolj časa za druge stvari.

TRIBUNA: Ali ti je poznano delovanje ŠOU-a?

EKART: Podrobneje sem se začel zanimati za ŠOU ob (ne)izvolitvi dr. Veljka Rusa za rektorja ljubljanske Univerze. Res, da je to bilo »delo« prejšnje študentske vlade. Poznam sicer nekaj članov novega študentskega parlamenta, vendar s celotnim delom parlamenta nisem najbolj zadovoljen. Zdi se mi, da premalo opozarja na specifične študentske probleme.

TRIBUNA: Kaj praviš na očitke, da v ŠOU glavne položaje zasedajo Ljubljanci in da so ti precej odmaknjeni od problemov študentov, ki niso iz Ljubljane?

EKART: Popolnoma se strinjam. S tem problemom se soočamo tudi v Mariboru, kjer menimo, da nas Ljubljana zastavlja. Prepričan sem, da je v ŠOU situacija podobna. Problematika študentov izven Ljubljane je povsem drugačna, kot si jo lahko predstavlja ljubljanski študent. Menim, da bi morali položaje v ŠOU razdeliti bolj sorazmerno in omogočiti tudi študentom, ki niso iz Ljubljane, da opozorijo na svoje probleme.

TRIBUNA: Bližajo se nove volitve. Ali nameravaš ponovno kandidirati?

EKART: Vse opcije so še odprte!

Radovan Cerjak

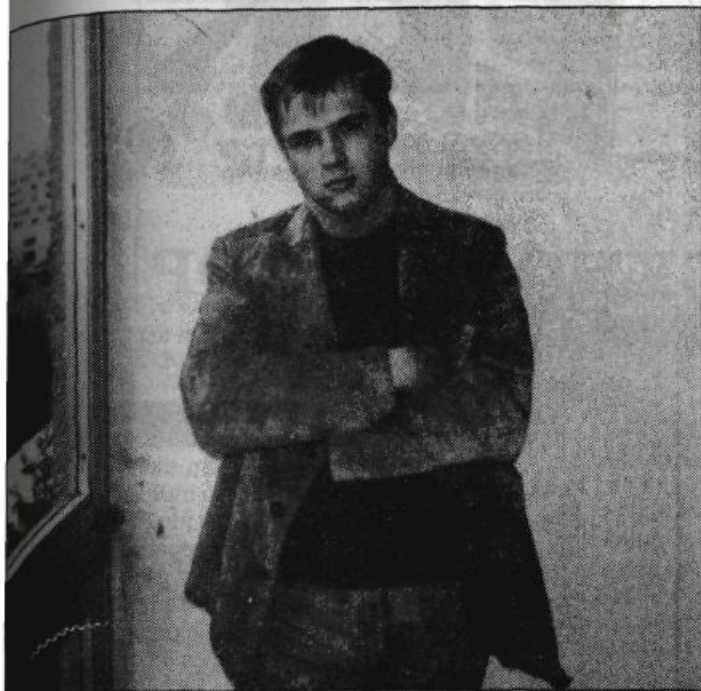

Foto: I. Gajic

TRIBUNA: Kako lahko devetnajstletnik postane poslanec v enem od najpomembnejših občinskih parlamentov v Sloveniji, skupščini mesta Maribor?

EKART: Stvar je razmeroma preprosta. Najprej se je treba pred volitvami sploh odločiti za kandidaturo, zbrati določeno število glasov podpore, tako da se sploh lahko uvrsti na glasovnico. Potreboval sem 30 glasov podpore, zbral sem pa kar 40 pisnih izjav in se po končani formalni proceduri s strani občinske komisije v Mariboru uvrstil na kandidatno listo. Volitve so bile 27. aprila 1990, kandidiral sem za zbor KS občinske skupščine v 26. volilni enoti.

TRIBUNA: Kako si sploh »zabredel« v politiko?

EKART: V začetku se za politiko nisem pretirano zanimal. Potem ko se je ZSMS transformirala v stranko, sem začel razmišljati, da mladi pravzaprav ne bomo imeli priložnosti vplivati na vprašanja, ki so za nas najbolj pereča. Pred volitvami je v krogu prijateljev »padla« ideja, da bi mladi kandidirali svojega kandidata v občinsko skupščino. Tako smo se po krajšem posvetu dogovorili, da bom poizkusil na volitvah in v primeru izvolitve zastopal avtentične interese mlade generacije.

TRIBUNA: Ker si najmlajši poslanec v mariborski skupščini, je tvoje parlamentarno udejstvovanje usmerjeno predvsem v probleme mlade generacije, je tako?

EKART: Drži, veliko pa se ukvarjam tudi s področjem lokalne samouprave, ker sem predstavnik v Zboru krajevnih skupnosti in predstavljam interese treh krajevnih skupnosti. Največ svoje poslanske energije pa usmerjam v izboljšavo

položaja mladih v Mariboru, kar je danes zelo težko. Predlagal sem ustanovitev občinske komisije, ki bi imela nalogo ukvarjati se izključno z mladinsko problematiko. V sklopu te svoje pobude sem predlagal, naj bi se določeni ljudje v občini ukvarjali izključno s problemom zaposlovanja mladih, iskalcev prve zaposlitve. Zavzel sem se tudi, naj občinski proračun nameni več denarja mladim.

TRIBUNA: To verjetno ni bila edina tvoja pobuda. Lahko omeniš še kakšen tvoj predlog?

EKART: Nekaj sem doprinesel tudi pri vprašanju izgradnje Pirnske avtoceste, ki bo tekla od Sentilja proti Maciju in bo razbremenila sedanjo neustrezno cestno povezavo Maribor - Ptuj. Za prebivalce krajev ob tej cesti je to zelo moteče,

GIMPEL ^{No 4} ECK ^{Maček} RIŠE: M.C. ASHTRAY **LUKA KOČBEK**

ŠTUDENTENGIMPELECKHORORSKOP

OVEN

Živali, kot so biki, ovni, kozli in politiki, imate trde buče. Nič ne gre not, nič ne gre ven, pa ves čas se butaš z glavo v zid. To zadevo lahko finančno zelo dobro spraviš v promet. Na primer, lahko prodajaš vstopnice in potem z rušenjem zidov kaj zaslužiš. V Berlinu se je splačalo. Pazi se. Kjer je zaslužek, tam je tudi nekdo, ki te bo izkoristil. Oven the Oven.

BIK

Štrik the Bik. Ti si še hujša mora kot oven. Bk je bk, pazi se, da ne prideš komu pod nož. Hudo je, če si antencenter na vola. V tem primeru se ti obeta jalovo življenje. Pravzaprav se moraš v življenju paziti samo kakih mesarjev, drugače je pa kar fino. No, ne bi rad slišal izjave kake krave, kako je, če si spodaj in navali bik nate... Ni kej. Bull the fool.

DVOJČEK

You shit in your own skled. Ti povem poučno in resnično zgodbo, svežo iz ZDA. O siamskih dvojčkih. Sta se skupaj držala za glavo. Eden je imel OGABEN zadah iz gobca, drugi pa je moral to prenašat. Zato je vzel pištolo in drugega ustrelil v glavo. Šele takrat pa mu je prebilo, da je s tem ustrelil še sebe in se je stegnil čez 20 minut. Don't cry Gemini.

RAK

Smoke till choke. Vem, težko se je odvadit. Ampak ti lahko mirno puhaš dalje, ker imaš raka že v krvi. Nevarno zate pa je, če si kakšen spešl akcenttetanus na jastoga. Potem si ga, mili moj rakec, odjebal. Pazi se ljudi, ki bi lahko kakorkoli vplivali nate, ker se ti lahko zgodi, da te bojo živega/živo skuhal.

LEV

Levi se mate za neki spešl, ker v horoskopih tako piše. E, ko te jebe. Poznaš Čarovnika iz Oza? Lev iz Oza je mislil, da je chief, v bistvu je bil pa nula. A veš, kako so naši predniki preganjali leve od svojih zalog hrane? Ali so svoj plen pokrili z vejami in trnjem ali pa so šli nad leve z

vejico trnja. Levi si niso upali blizu. Pazi se vrtnic. Bodejo.

DEVICA

Jaz devica, ti prasic. Kljub vsemu, da se fukate za vsakim vogalom, da vas pozna že vsak Gimpel in da ste jumfer samo še pod pazduho, ste obsojene ostati device do smrti. Krvavica the devica. Vam, devciam, ostane samo še to, da večno pišete peticije, da se preimenujete v kurbe, žigolote, ali kaj podobnega. Priporočam vam družbo z vodnarji, ker vam jumfer že zaudarja.

TEHTNICA

And Justice For All? V eni roki drži meč, v drugi pa vaga krompir. Ampak slepa Pravica slabo cilja in njen meč ponavadi zadane prvega, ki se najde blizu. Vaga gor al pa dol. Ni je stvari, ki je tehtnica ne bi stehala. Evo ti neresljive naloge: stehaj si svoj keš. Po moji strokovni oceni nimaš več kaj tehtati in se lahko preimenuješ v kako drugo zvezdno zverino.

ŠKORPIJON

Škorpioni jih vedno fašete. S takimi, kot si ti, sem na morju vedno opravil po hitrem postopku. Najraje so bili škorpioni na kakem zidu in potem smo jih mlatili s coklami ali čim podobnim. Zdaj je zmanjkalo denarja za počitnice in škorpioni ste se namnožili kot podgane. V

življenju nimaš nobene skrbi, razen tega, nemogoče, da te kdo s coklo po glavi.

STRELEC

Jejena stranka. Kadarkoli grem malo ven na sprehod, najdem, kakšnega mulca, ki se gre Robina Hooda. On je vaš idol in vsi strelici se imate za plemenite roparje, junake, ki nikoli ne falijo, ah, ženske, mile dame, here I come! Malo morgen. Že res, da si potomec slavnega Robbing Hooda, ampak si še vedno na nivoju mulca, ki se z made-in-five-minutes lokom igra po parku.

KOZLOROG

Slit the throat of a goat. Seks simbol tujske legije, trda buča, nč ne gre not, še manj ven. Ampak za pofukat si pa ta bol. Edina stvar, ki mi gre v nos, je to, da imate kozli bolan okus za lepo in grdo in žrte vse, kar vam pride pod nos. Hvala lepa za Kras, niti plevela nam niste pustili. Fukat pa žret, fukat pa žret. Pazi, da tudi tebe ne ruknejo na raženj.

VODNAR

Tako kot devica je tudi vodnar ujet v lastno ime. Devica je do smrti jumfer, vodnar pa ne pride iz vode za boga ne. Ampak, vodnar se lahko vsaj tolaži, da se ne bo usmradil od samega čakanja. Ti si ena zelo čista žival. Po drugi strani pa imamo zato tako umazane vode. Ampak mislim, da je to vseeno bolje, kot pa smrad, ki se širi iz večno čakajočega jumfra.

RIBA

Znano je, da vsaka riba po dveh dneh na suhem strahotno zaudarja. Brez zamere, fishead, vi ribe ste čist kul živali. Edino, kar vam v brezskrbnem življenju dela sive lase (ali naj rečem kar plavuti), so ščuke, čaplje, večje ribe, morski psi, kiti, ribiči, ponve, omake, Delamaris... Vidiš, v življenju se nimaš česa bati. Mal soli pa moke pa oljčka.

Mickey the Muckek & Looka the Koztbeck

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

MLADINA FILM

predstavljajo
NOVI SLOVENSKI FILM

SRČNA DAMA

Napeta pripoved o možu, ki mu njegova temačna preteklost preprečuje, da bi v miru živel s svojo družino. Njegova kriminalska kolega ga namreč izsilijeta, saj je med partijo kart z njima v zaporu zastavil nič manj kot svojo ženo.

MEDNARODNA IGRALSKA ZASEDBA, Z RAZPLETOM, POSNETIM NA KORZIKI.

Proizvodnja: E-MOTION FILM/Viba film, 1991.

Režija: Boris Jurjaševič (Ljubezni Blanke Kolak)

*Igrajo: Svetozar Cvetković, Vladica Milosavljević,
Ivana Kreft, Nathalie Devaux, Radko Polič,
Mustafa Nadarević, Ivica Pajer.*

NA SPOREDU V KINU KOMUNA!

Ne vem, koliko ste v mladih letih brali *Mikijev zabavnik*. Prepričan sem, da vsaj malo poznate peripetije strica Skopušnika, Jake in nečakov, Buldogov in ostale disneyevske zalege. Mogoče ste videli *Lov za izgubljeno svetilko* ali pa zmazek, ki so ga Ljubljanski kinematografi vrteli kot predfilm *Rešiteljem v Avstraliji*, Disneyevo verzijo *Princa in berača*. Clovek se sploh ne čudi več, da je ameriška mularija tako korenito zjebana, če dobi prvo porcijo *all-american* ideologije, zavite v disneyevski staniol, že takoj po rojstvu skupaj z umetnim mlekom v prahu.

Kakšno zvezo imata Spielbergov *Hook* in Disneyev *Princ in berač*? Oba originalno zgodbo poenostavita in začinita s situacijami in ikonami ameriškega vsakdana. *Princ in berač* je denimo postavljen v srednji vek, Pepe pa prepeva o pizzah in hamburgerjih. Spielberg se je sploh zelo potrudil: pirati kapitana Hooka igrajo baseball, z zastavicami ovešeni pirati- navijači pa so podobni tropu *cheerleaders*. Najdenčki so pobrani z vseh vetrov: miniaturni biznismeni, črnici, *boyscouts*, ne manjka pa tudi originalne dickensovske mularije. Vodi jih s trojnim irokezom ovešeni orientalski punk (da, punk se je etabliral - Rufio the punk kid mora sicer plačati račun za stare grehe, toda iz filma gre kot good guy - kje so že časi prvega *Terminatorja* in punk-HC imažerije Arnolda Schwarzeneggerja). Amerika ne prenaša edino Arabcev - med vso mularijo ni niti enega z arabskimi potezami.

V zgodbi se duh časa še bolj odraža: odrasli Peter Pan, ki se sedaj piše Banning, je najbolj ogabna

HOOK

-KAPITAN KLJUKA

Produkcija: TriStar Pictures, Amblin Entertainment, 1991.

Scenarij: Jim V. Hart in Malia Scotch Marmo po drami in knjigah J.M. Barrieja.

Režija: Steven Spielberg.

Fotografija: Dean Cundey, ASC.

Glasba: John Williams.

Igrajo: Dustin Hoffman, Robin Williams, Julia Roberts, Bob Hoskins, Maggie Smith, Charlie Korsmo.

Steven Spielberg je sodobni pravljicar *par excellence*. Filmi, ki jih je podpisal kot režiser (*E.T.*), in tisti, ki jih je produciral njegov Amblin Entertainment (*Gremlini*, *Kdo je potunkal Rogerja Rabbita?*, *Nazaj v prihodnost* in *nenazadnje Ameriška pravljica*), so vsi po vrsti dobra zabava, zaprta v prepoznaven spielbergovski svet, katerega komponente so od filma do filma nespremenjene. S filmom *Hook* pa je Spielberg prestopil svoj okvir in pristal na tujem terenu.

vrsta yuppieja, videnega že npr. v filmih *Kraljevi ribič* in *Na tuj račun*. Spielberg ne more brez svoje družine, zato mora, da bi jo spet združil, Robin Williams oditi iskat svoja otroka v deželo Nijernikoli. Ideja, da je Peter Pan kljub svoji zaobljubi sklenil odrasti in spotoma pozabil na otroka v sebi, je sicer lepa, vendar je enostavno treba požreti preveč govna, da bi ji verjeli. Sploh pa je bila že videna, npr. v *Dogodivščinah barona Munchausna*.

Tudi igralsko je *Hook* brez velikih dosežkov. Dustin Hoffman in Bob Hoskins, ki igrata kapitana Kljuko in njegovega pomočnika Ponirka, sta še edina, ki rešujeta film popolnega dolgčasa. Robin Williams kaže stare trike, Julia Roberts v vlogi Zvončice pa še najbolj trpi - »... življenje tako majhne junakinje je težko in osamljeno« jo je menda opozoril Spielberg. Je že vedel, da je Peter Pan ne bo položil niti takrat, ko Zvončica dovolj zraste, da bi jo lahko. »It's fuckin' hard to be a fairy,« kakorkoli že hočete razumeti stavek.

Impresivna je edinole scenografija. Vidi se, da je Spielberg zmetal muchos dolarjev za prizorišča v Neverlandu in še več za ekipo Industrial Light & Magic, ki je iz filma naredila pravo risanko. Stvari, ki mu ležijo, Spielberg dela dobro. Toda Barriejevega Petra Pana mu ni bilo treba spremeniti v disneyevski hamburger. Da so yuppieji out, da je treba izkoristiti lastno domišljijo in da morajo starši najti dovolj časa za svoje otroke tudi kljub zahtevam novega časa, pa smo že slišali. Nenazadnje tudi od Spielberga samega.

Uroš Prestor

SPORED LJUBLJANSKE KINOTEKE

20.04.92

POGREB V LOS ANGELESU (UN HOMME EST MORT / FUNERALE A LOS ANGELES), Francija/Italija, 1972. Režija: Jacques Deray. Glav. vl.: Jean-Louis Trintignant, Ann-Margret, Roy Scheider, Angie Dickinson, Michel Constantin.

NOVINAR, Hrvaška, 1979. Režija in scenarij: Fadil Hadžić. Glav. vl.: Rade Serbedžija, Fabijan Šovagović, Stevo Žigon, Mladen Budiččak, Milena Zupančič, Vera Zima, Tonko Lonza.

21.04.92

POGREB V LOS ANGELESU

22.04. - 23.04.92

KAČJE JAJCE (DAS SCHLANGENEI / THE SERPENT'S EGG), ZRN/ZDA, 1976. Režija in scenarij: Ingmar Bergman. Glav. vl.: David Carradine, Liv Ullman, Gert Fröbe, James Whitmore, Heinz Bennent.

24.04.92

DEKLE MADO (MADO), Francija/Italija/ZRN, 1976. Režija: Claude Sautet. Glav. vl.: Michel Piccoli, Ottavia Piccolo, Romy Schneider, Jacques Dutronc, Claude Dauphin.

25.04. - 26.04.92

SNOOPY SE VRAČA (SNOOPY, COME HOME), ZDA, 1971. Režija: Bill Melendez (risanka).

27.04.92

LOV NA MUŠICE (POLOWANIE NA MUCHY), Poljska, 1969. Režija: Andrzej Wajda. Glav. vl.: Małgorzata Braunek, Zymunt Malanowicz, Ewa Skarżanka, Hanna Skarżanka, Józef Pieracki.

28.04.92

PRAVA ZGAGA (L'EMMERDEUR / IL ROMPIBALLE), Francija/Italija, 1973. Režija: Édouard Molinaro. Glav. vl.: Lino Ventura, Jacques Brel, Jean-Pierre Darras, Nino Castelnuovo, Caroline Cellier.

29.04. - 30.04.92

TRG RILLINGTON 10 (TEN RILLINGTON PLACE), V. Britanija, 1970. Režija: Richard Fleischer. Glav. vl.: Richard Attenborough, John Hurt, Judy Geeson, Pat Heywood, Isobel Black, Geoffrey Chater, André Morell, Robert Hardy.

01.05. - 03.05.92

VOJNA ZVEZD (STAR WARS), ZDA, 1977. Scenarij in režija: George Lucas. Glav. vl.: Mark Hamill, Harrison Ford, Carrie Fisher, Peter Cushing, Alec Guinness, David Prowse.

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav.

BISERI ZA OGRICO

ALEGORIJA O ROJSTVU NACIZMA

22.04. - 23.04.92

KAČJE JAJCE (Das Schlangenei / The Serpent's Egg)

»Vsakdo, ki se le malce potruži, lahko vidi, kaj nas čaka v prihodnosti. To je kot kačje jajce. Skozi tenko membrano je že moč razbrati povsem izoblikovanega plazilca.« S temi besedami dr. Hans Vergerus (Heinz Bennent) napove vzpon Adolfa Hitlerja na oblast. Nemčija dr. Vergerusu pomeni neke vrste gigantski laboratorij, popolno moralno razsulo in razkroj te dežele v 20-ih letih našega stoletja pa vidi le kot prehodno obdobje, v katerem je treba utirati pot neizogibnemu Novemu redu. Dr. Vergerus sicer vodi berlinsko kliniko, kjer na ljudeh izvaja eksperimente, zaradi katerih žrtve teh poskusov izgubijo razum ali pa storijo samomor. »Dobri doktor« se zaveda, da njegove priprave na vzpon Nadčloveka predstavljajo prizadevanja, ki so pred svojim časom, vendar ga to ne moti, da ne bi s hladno metodičnostjo še naprej izvajal svojega dela, ki ga bodo čez slabih deset let - na mnogo širši ravni - prevzeli in nadaljevali drugi ljudje. In ker je dr. Vergerus pred svojim časom, mora biti žrtvovan, kar sprejme kot logično dejstvo in z enako hladno metodičnostjo, s katero je izvajal eksperimente na drugih ljudeh, izvede še svoj zadnji poskus, tokrat na sebi: ko policija (»Zakon, ki ga predstavlja butasti in dobrodušni inšpektor, se je le začel premikati, počasi in škripaje.«) »s svojimi zarjavlimi pištolami« vdre v kliniko, pregrizne ampulo

ciankalija. Seveda pri tem ostane vse do konca zvest empiričnim načelom - s pomočjo ogledala namreč opazuje svoje predsmrtne obrazne krče v zadnjih trenutkih iztekajočega se življenja. Abel (D. Carradine), ameriški Žid, in Manuela (L. Ullman), žena njegovega pokojnega brata, ki je izgubil življenje na Vergerusovi kliniki, živita svoji bedni življenji na samem dnu človeške družbe v Berlinu, tedanji svetovni prestolnici razuzdanosti in nizkotnosti. Oba vstopita na kliniko, zapusti pa jo le Abel, ki je izgubil še zadnje, kar mu je kaj pomenilo v življenju, in četudi na njem niso neposredno izvajali poskusov, v zadnjih kadrih vidimo, da se je začel obnašati kot eden izmed udeležencev eksperimenta dr. Vergerusa, ki so ga za sedemnajst dni zaprli v prostor, kjer se ni mogel premikati niti nista tja prodrla zvok ali svetloba.

Bergman je **KAČJE JAJCE** posnel v Nemčiji, neposredno po svojem samoizgnanstvu s Švedske (osebna kriza, ker ga je tamkajšnja državna administracija obtožila utaje davkov). To je tretji film iz krajše retrospektive tega režiserja, v okviru katere sta bili v aprilu že predstavljeni njegovi deli **KRIKI IN ŠEPETANJA** in **PRIZORI IZ ZAKONSKEGA ŽIVLJENJA**.

Igor Kernel

Dekadence in razvrat v Nemčiji med obema vojnama kot podlaga za gojišče klice totalitarizma: Liv Ullman in David Carradine v **KAČJEM JAJCU**.

Obraz Johna Reginalda Hallidaya Christieja: *Richard Attenborough* v filmu **TRG RILLINGTON 10**.

KO PRIDE CHRISTIE, JAGENJČKI OBMOLKNEJO

Vprašanje svobode predstavlja enega osnovnih človekovih problemov, za katerega pa je značilno, da se nanj spomnimo šele tedaj, ko smo se z njim prisiljeni soočiti na najbolj neposredni način. V trenutkih, kakršne smo doživljali lani med vojno za Slovenijo (po ostankih nekdanje Jugoslavije jih - v neprimerno bolj grobi obliki - doživljajo še sedaj), ko so tanki vojske, ki smo jo nekoč šteli za svojo, poskušali pokoriti našo domovino, se zdi popolnoma jasno in očitno, kaj je svoboda; tedaj je to nekaj skoraj predmetnega in konkretnega, kar nam hoče nekdo ukrasti kot tat, ki vdre v naš dom.

Vemo, da si moramo takšno »objektivno« svobodo priboriti, da ne more biti podarjena. Šele kadar udeleženci boja zanjo zmagajo, pa se pokaže njena paradoksalna narava: poleže se vznesenost, ki je sledila izgonu okupatorja, za svobodo samo pa se zazdi, kot da se je nekako izmaknila; odpravljeni so sicer problemi, povezani z »objektivno« svobodo, vendar so ostali nedotaknjeni vsi tisti, ki nas ločijo od naše »subjektivne« svobode, le da smo se v vsakdanjem življenju že tako privadili na njeno odsotnost, da se nam zdi takšno stanje »normalno« in samo po sebi umevno.

Stari in srednji vek sta predstavljala čas, ko sta se »objektivna« in »subjektivna« svoboda prekrivali; to je - razumljivo - veljalo le za plemstvo, saj svoboda nikoli ni pomenila neke splošne danosti. Največja perversnost sodobne, novoveške družbene ureditve je seveda v tem, da nas država poskuša prepričati ravno v nasprotno: vsi naj bi bili »svobodni«, vendar pa smemo našo svobodo »konzumirati« le enkrat na nekaj let, ko izpolnjujemo volilne lističe - za ves preostali čas smo jo prepustili v zakup državi, v zameno za »mir« in »varnost«, dovoljeno pa nam je tudi, da se aktivno udeležimo volilne igre, in če smo izvoljeni, okusimo sladko opojnost oblasti, še enega nadomestka svobode. Nekateri ljudje ne priznavajo takšnih »pravih igr« in ker ne

morejo na legitimen način zadovoljiti svojega gona po svobodi, postane ta včasih hipertrofirana; od tod ni več tako daleč do stremjenja po absolutni svobodi, ko se človek ne čuti dolžnega spoštovati veljavne zakone, predsodke in družbene konvencije, svojo popolno osvobojenost od človeške pogojenosti pa dokazuje tako, da živi onstran družbeno sprejemljivih norm.

Poglavitna privlačnost filma **KO JAGENJČKI OBMOLKNEJO**, dobitnika petih letošnjih Oscarjev, je prav v tem, da je posvečen tej »skriti« vrsti »subjektivne« svobode. Če so še nekaj deset let nazaj serijski morilci predstavljali kuriozum v sklopu kriminalistične statistike, pa je njihovo število v zadnjem času močno narastlo, zlasti v ZDA; bolj pogosto tudi snemajo filme o njih, spet predvsem v ZDA, tako da Amy Taubin v *Sight and Soundu* govori o serijskem morilcu kot o »ameriškem darilu tretjemu svetu«. Pred **JAGENJČKI** smo iz filmov poznali predvsem tri osnovne tipe psihopatov - duševne bolnike (npr. »M«, **PSIHO**), brezdušne amoralneže (**BLAZNOST/Frenzy**, **Henry: Portrait of A Serial Killer**) ali nečloveške stroje za ubijanje (seriji **NOČ CAROVNIC** in **PETEK**, 13.), zato je razumljiva karizma dr. Hannibala Lecterja. Kajti če je »Buffalo Bill« klasični ameriški serijski morilec, ki išče svojo identiteto, je dr. Lecter očitno »našel in spoznal samega sebe« ter kot tak pripada drugačnemu svetu, času, ko je bila tudi »subjektivna« svoboda oprijemljiva in konkretna, ne pa zgolj deklarativna. Magnetizem dr. Lecterja, ki spoštuje samo svoj

sprevrženi etični kodeks, je posledica izžarevanja čiste volje, osvobojene okov duha, ki sicer vežejo »normalne« ljudi, kar najde svoj simbolni odraz v dejstvu, da je Lecterja nemogoče ukleniti in mu preprečiti beg na prostost, kljub najstrožjim varnostnim ukrepom. Ker dr. Lecter ni običajni shizofreni psihopat, temveč arhetipski renesančni človek, ne more biti njegov prednik Jack Razparač, ampak sta to Gilles de Rais in markiz de Sade. In če je serijski morilec tipa »Buffalo Bill« res »ameriško darilo tretjemu svetu«, moramo temu dodati še ugotovitev, da po drugi strani dr. Hannibal Lecter predstavlja »darilo Starega kontinenta Ameriki«.

Od izmišljene zgodbe o psihopatu (kar se **JAGENJČKOV** tiče, se scenarij sicer delno naslanja na primere *Eda Geina*, *Joachima Krolla* in *Alberta Fisha*) je lahko zanimivejša le še resnična zgodba o njem. V dvorani Kinoteke bo 29. in 30. aprila predvajan film **TRG RILLINGTON 10** (Ten Rillington Place, 1970), portret razvpitega serijskega morilca *Johna Reginalda Hallidaya Christieja*. Film odlikujejo sijajni igralci (*Richard Attenborough* v vlogi Christieja, *John Hurt* kot Timothy Evans in *Judy Geeson* kot Beryll Evans) in je morda najboljšo delo *Richarda Fleischerja*, ki je sicer pravi izvedenec za tovrstne filme, saj je posnel še tri druge ekranizacije slavni »psihopatskih« primerov: *The Girl in the Red Velvet Swing* (1955; primer Evelyn Nesbit-Stanford White-Harry Thaw), *Compulsion* (1959; primer Nathan Leopold-Richard Loeb) in *BOSTONSKI DAVITELJ* (*The Boston Strangler*, 1968; primer Albert DeSalvo - v naslovni vlogi Tony Curtis).

Igor Kernel

SREČNO,

Se še spominjate srečnih časov, ko so vsak omembe vreden dogodek počastili z masovnim rock koncertom v organizaciji kakšne ZSMS - od RK do OO, odvisno pač od pomena dogodka. Najbolj čudežno pri tovrstnih dogodkih je bilo, da praviloma nastopajočim niso izplačali niti beliča honorarja. O, ja, pivo je že bilo, pa klobase in pleskavice, pa kakšna dnevnicca za bolj znane rokerje, ampak o honorarju ni bilo ne duha ne sluha. Tržno usmerjeni menadžeri so ob takih feštah postali zaripli od jeze, ampak niso imeli šans; samo geslo ZSMS je zagotavljalo trideset bendov za trideset gajb piva.

Gledano z zgodovinske distance ni bilo pri tem nobenih velikih skrivnosti. Anonimni bendi so se kar sami ponujali za nastope, kakšnega bolj znanega so malo izsiljevali s placom, v katerem je bend vadil in je bil po definiciji last ZSMS. Ostali pa so malo pokalkulirali in prišli v smislu investicije v nadaljno kariero; nič honorarjev pomeni nič vstopnine, nič vstopnine pomeni veliko publike, veliko publike na koncertu pomeni več prodanih plošč... Dialektika, pač.

Poanta je seveda, da ZSMS ni več in tako tudi nikogar, ki bi delal nizkoprorračunske fešte z devetindevetdesetimi bendi. Sedaj imamo LDS, katere predsednik je dr. Janez D. in kar težko si predstavljam, da bi njegovi emisarji po gimnazijah novačili nadobudne bende za nastop ob Dnevu mladosti. V viharju političnih sprememb pa je vseeno ostal posameznik, ki na tem področju nadaljuje tradicijo ZSMS. Resda ne praznuje rojstnega dne pokojnega maršala, temveč svojega lastnega, ampak njegovi dosežki niso nič manj bleščeči.

Ta mož je Sašo Bole, trenutno znan kot kitarist ansambla Bombe. Sašo že leta praznuje svoj rojstni dan po ljubljanskih klubih ob udeležbi nekaj ducatov lokalnih glasbenikov vseh rangov, ki so pripravljeni za pivo in prijateljski stisk roke muzicirati do zore.

Letos se je Sašev rojstni dan že drugič zapored primeril v Palmi. Kot se za take prilike spodobi, bi vam težko natanko

SAŠO!

povedal, kdo vse se je zvrstil na odru, ampak za ilustracijo vzdušja naj zapišem naslednji utrinek: Medtem ko je znani hit bend Mad Dog (minus saksofonist, ki je tezaril po sosednji državi) oral že drugi štiklc, je k njihovemu menderju priteknel znani saksofonist Hugo Š. In se pozanimal, ali so že igrali »njegov štiklc«. Odgovor je bil »?« in Hugo je pojasnil, da gre za prvi komad na kaseti taistega benda. Izkazalo se je, da je prišel ravno ob pravem času, da je v omenjenem komadu zaigral uvod in solo, na veliko presenečenje večine članov benda.

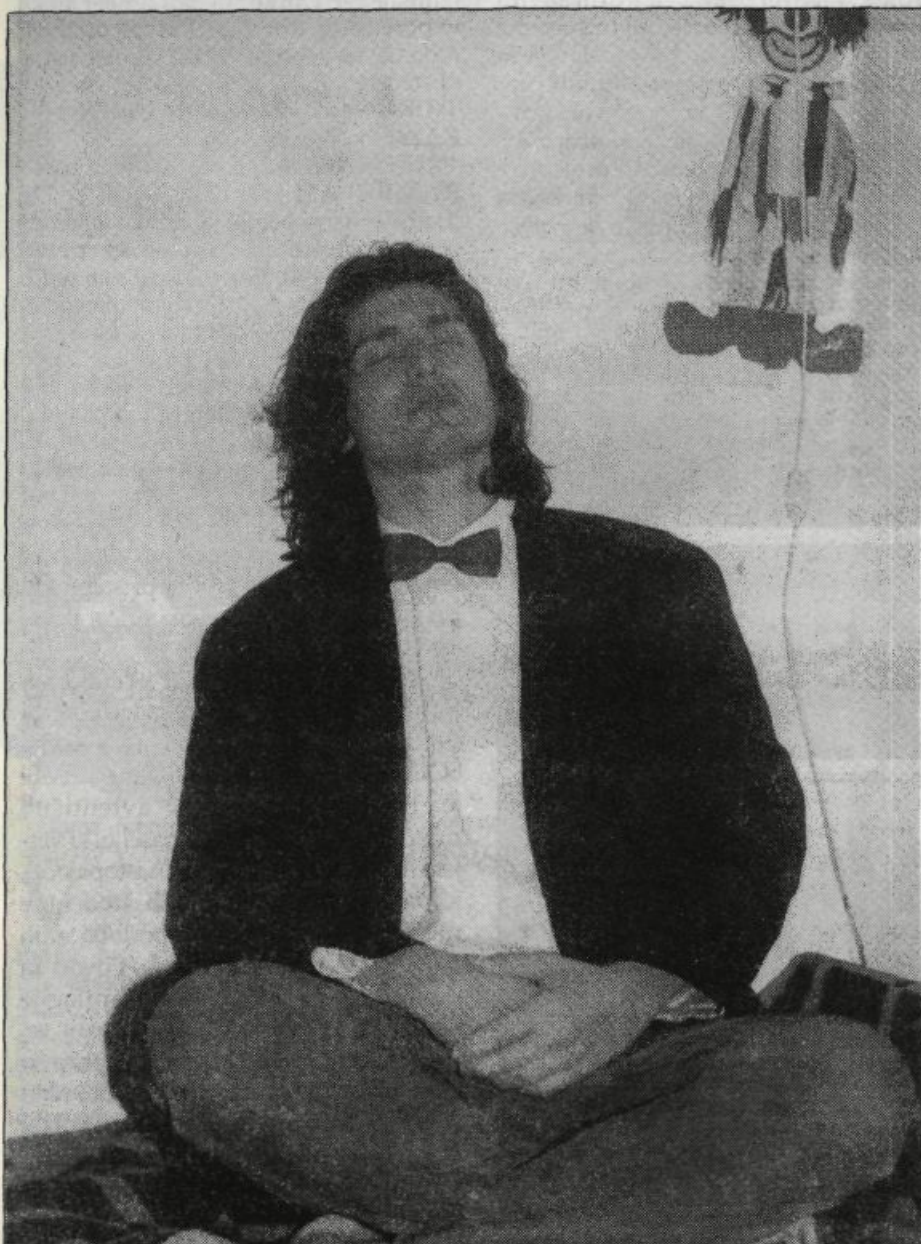
Nič manj ni vašega poročevalca presenetilo, da je slavljenec enkrat proti jutri sešnal z Ninotom in Acijem in dezerji vobče.

Čeprav, roko na srce, duh alkoholne omame je bil precej manj prisoten kot prejšnja leta, kar po svoje priča, da se kljub vsemu staramo.

A vrnimo se spet v preteklost. Pankerske duhove izpred dobrega desetletja je ponovno obudila k življenju ŠOU, ki tudi sodi med nekdanje ZSMS-je. Priredila je namreč avtentično masovko v Študentskem naselju, ki verjeto ni bila brezplačana (za nastopajoče), je pa množici novodobnih študentov precej realistično dočarala podobo takih žurk iz začetka osemdesetih. Povod za nostalgijo je bil izid kompilacije Pankrtov in tako so bolj ali manj vsi prisotni prišli »na Pankrte«, čeprav so bili ti prisotni le v fragmentih. Za večno zelene melodije so torej poskrbeli Sokoli in Bordel, prvi pa so seveda vžgali tudi s svojimi novodobnimi hiti. Če k temu prištejemo še poceni pivo, je do popolnega filinga umanjalo samo dejstvo, da začetek aprila s čisto meteorološkega aspekta ni konec maja, zato se ni bilo mogoče zlekniti v travo.

In perspektive? Najbolj svetle bodo, če Sašo Bole postane guverner rekreacijskih površin v Študentskem naselju in posebni svetovalec ŠOU. Predsednik Republike naj ob tem s posebnim dekretom določi, da ima Sašo rojstni dan vsaj dvakrat mesečno.

Gary Gray

RAMBO AMADEUS

Zgodilo se je. V Slovenijo, deželo podalpskih Slovanov, je prišel na uradni obisk črnogorski car - Rambo Amadeus osebno. Barikade definitivno padajo.

Po koncertu v Palmi, za boljše razumevanje priporočam takojšen prevod v srbohrvaščino.

TRIBUNA: Kako se počutiš po koncertu v Palmi?

RAMBO: Dobro, s seboj nisem bil čisto zadovoljen, publika pa je bila odlična.

TRIBUNA: Te ni presenetila, da ji ni kaj »manjkalo«?

RAMBO: Nisem dobil tega vtisa.

TRIBUNA: Mislim na »raja hoče da se pali

i žari«.

RAMBO: Hoče, to me je prijetno presenetilo.

TRIBUNA: V Palmi smo, za razliko od posnetkov z vinila, bili priče hitrejšemu funku.

RAMBO: In kako ti je bil všeč?

TRIBUNA: Odličen je! Bi rad bil črn?

AMADEUS: Pa saj jaz sem črnc. Oblika moje lobanje ni v nobeni povezavi z obliko lobanje evropskega Homo sapiensa.

TRIBUNA: Potem ti je bilo žal, ko je James Brown pristal v zaporu.

RAMBO: Ne, ni! Zanj je zapor naravno okolje.

TRIBUNA: Da, snema v zaporu.

RAMBO: Tam dobi inspiracijo.

TRIBUNA: Je zasedba, s katero nastopaš, klasična? Slišal sem, da imaš še pihalno selekcijo.

RAMBO AMADEUS: No, imam saksofonista in klaviaturista, toda onadva v bistvu samo kvarita naš osnovni zvok, tako da sta tu samo pri velikih koncertih tipa »Sava Centar« v Beogradu itd. Drugače sta samo za šminko, veš, ko je treba nekaj šminkati. Toda meni je bolj všeč zvok samih bobnov, kitare in basa.

TRIBUNA: Sint si izključil!

AMADEUS: Sint je brez veze, nihče ga ne zna igrati in napačno ga uporabljajo.

TRIBUNA: Kaj pa Dino (Dvornik, op.a)?

AMADEUS RAMBO: Dino ga zna uporabljati.

TRIBUNA: Rad delaš z njim?

RAMBO: Da.

TRIBUNA: Poskusiva še drugače.

RAMBO: (v smehu) Kaj misliš, da premalo govorim?

TRIBUNA: Ne, izgledaš nekoliko žalosten, zaskrbljen!?

RAMBO: Nisem žalosten, jaz sem vedno tak. Mimika ne izdaja mojega razpoloženja.

TRIBUNA: Če bi snemal film, bi bil to road-movie, ZF, vojni, ali menda ja ne glasbeni?

RAMBO: To bi bil - dogajal bi se med 1941 in 45, bil bi karate film, gotovo bi imel porno scene, v njem bi se pojavili Indijanci, kavboji in zanesljivo neka bitja iz vesolja. Rad bi pomešal vse žanre in naredil tak film.

TRIBUNA: Kako gledaš na politiko, verjetno tema, ki je nimaš najraje?

RAMBO: Nerad govorim o politiki, toda najslabši so tisti, ki mi pravijo, mene politika ne zanima, jaz se ukvarjam z umetnostjo. Politika, ona hočeš nočeš vstopa v tvoje privatno življenje. Meni osebno so recimo politika, politični dogodki onemogočili nastope na približno 500 mestih na Hrvaškem. Tako veliko tržišče je zame danes nedostopno in to ne zato, ker jaz tega nočem, igral bi iz vsega srca, temveč ker je to tudi tehnično neizvedljivo. Devetdesetega, ko je bila marka sedem din, vstop v katerikoli koncertni prostor pa pet, šest mark, si vzel v najem kombi, spal v dobrem hotelu, igral na vrhunski opremi in nudil kvaliteten

program in to delal sproščeno. Danes je to nemogoče, krivec pa nihče drug kot politika, ki je, kakršna je. Ko se malo sprehodiš po različnih krajih Jugoslavije in pogledaš tečaj marke, potem vidiš, kdo je ta, ki je imel prav.

TRIBUNA: Tvoj zadnji projekt (Psihološko propagandni komplet M-91) je potem odziv na te razmere.

RAMBO: Slučajno. Veš, ploščo sem naredil pol leta prej, preden se je začela vojna. Zaradi zamud je izšla ob začetku vojne, tako da to ni reakcija, ampak bi se lahko prej reklo predvidevanje, niti sam ne vem, občutek. No, zdaj imam občutek, da bo bolje, da se odpira. Sebe lahko na primer proglasim za črnogorskega ambasadorja v Sloveniji, ker sem praktično prvi, ki prihaja sem službeno in to mi je zelo všeč. Veš, rad sem prvi v vrsti ljudi dobre volje in zadnji v vrsti tistih slabe, kar pomeni, da me ni, ko gre za mobilizacijo in podobne stvari, in nihče me ne more najti; ko pa je vprašanje zabave, gostovanja, koncerta - potem smo tu prvi.

TRIBUNA: Tvoja je bila ideja, projekt, da v Sarajevu organiziraš »Koncert za mir«, pa te je prehitel Yutel.

RAMBO: To si dobro ugotovil, redkim je to uspelo. Jaz sem se že dogovoril glede nekkih stvari, potem pa je to idejo prevzel Yutel. Meni je bilo to všeč, ker Yutel precej cenim, mislim, da so obdržali pokončno novinarsko držo - to je moje mnenje.

No, in kaj se je zgodilo. Med pripravami so klicali s TV Sarajevo, ki je načrtovala neposreden prenos koncerta, in prosili, da ne pridem, če je le mogoče, ker se bojijo, da v živo pošljem v tri pičke materine vse naše politike. Kar sem tudi hotel! Tako da so imeli prav, ko mi niso dovolili nastopa, in je vse v redu steklo. Bali so se škandala in potem pač nisem nastopil, ne glede na to, da bi se lahko reklo, da sem si jaz izmislil ta koncert. Toda tudi to je dobro.

TRIBUNA: Ali bo rock'n'roll tista vez, ki bo spet zblížala dele bivše Jugoslavije, če se tako izrazim?

RAMBO: Ne vem, kakšni bodo ekonomski in politični trendi, toda dejstvo je, da človek, ki se omeji na državo z dvema, tremi, petimi milijoni prebivalcev, dobi apetit po tem, da vidi, kaj se dogaja

drugje. Tako da bodo ti kulturni apetiti gotovo prvi pričeli delovati in že samo dejstvo, da tri leta, ko je Jugoslavija še obstajala, nisem nastopil v Ljubljani, danes, ko je ni več, pa interes obstaja - to nekaj govori. Meni je ta položaj všeč, ker zdaj nastopam v Ljubljani.

TRIBUNA: Nam lahko mogoče poveš, kaj se dogaja z glasbeniki v Beogradu, recimo s Kojo...

RAMBO AMADEUS: Koja je bil dva meseca v Londonu. Imel je poseben položaj, bobnar in saksofonist sta iz Zagreba, on in trobentač pa iz Beograda. Spominjam se zadnjega skupnega nastopa. Igrali smo oni in mi, potem pa smo se v kombiju zafrkavali kot četnik - ustaš, bilo je noro, malo smo kadili, pili, se zabavali, no, to je bilo naše zadnje srečanje. Potem ni bilo več šans, da kam potujejo in igrajo.

Čavke iz »Električnog orgazma« se je vrnil iz Avstralije. Tam se je živciral, ker je bil nekako daleč od dogajanj, no, zdaj »Orgazam« dela. Tudi »Ekatarina« dela, izdali so ploščo, »Partibrejkersi« tudi delajo, drugi mi niso zanimivi. Ne zanima me, kaj počnejo.

TRIBUNA: Se lahko vrneva nate? Car in besedila. So osebe resnične ali izmišljene?

RAMBO AMADEUS: Samo

izmišljene. Lahko se potegnejo neke vzporednice, dogodki, ki si jih doživel, toda ne verjamem, da takšne osebe res obstajajo.

TRIBUNA: Torej si rad izmišljaš?

RAMBO: Zelo rad.

TRIBUNA: Halid Invalid Hari.

RAMBO AMADEUS: Tudi to je izmišljena oseba, ki jo lahko primerjamo z nekaterimi našimi pevci zabavne glasbe. Bilo je dosti zabavnih pevcov, katerih početja so meni osebno šla zelo na živce. Veš, ta dvojnost, igraš neka čustva, v resnici pa te zanimajo samo cekini. V bistvu bi lahko bili spretnejši borzni mešetarji kot pa glasbeniki, toda tako pač je.

TRIBUNA: Velja to tudi za Saša Habića (Balkan boy, op.a)?

RAMBO: Saša Habić je dober producent. Eden boljših v Jugoslaviji, človek, ki neverjetno dobro sliši. Če mu spustiš posnetek, po nizkih in visokih tonih..., prepozna »mikser«, kjer je bil posnetek narejen. O njem mislim vse najboljše. V PGP-ju je s pomočjo stave prepričal ljudi, da izdajo mojo ploščo.

TRIBUNA: Torej v tej pesmi resnično obstaja vzporednica situacija.

RAMBO: Vzporednica resnično obstaja. Kdo ve, kaj bi bilo, če me ne bi zrinili, skoraj dobesedno na svojem hrbtu.

TRIBUNA: Misliš, da bi lahko bila to dobra predloga za filmski scenarij?

RAMBO AMADEUS: To so tipične ameriške sanje - ko greš z ulice v velik posel.

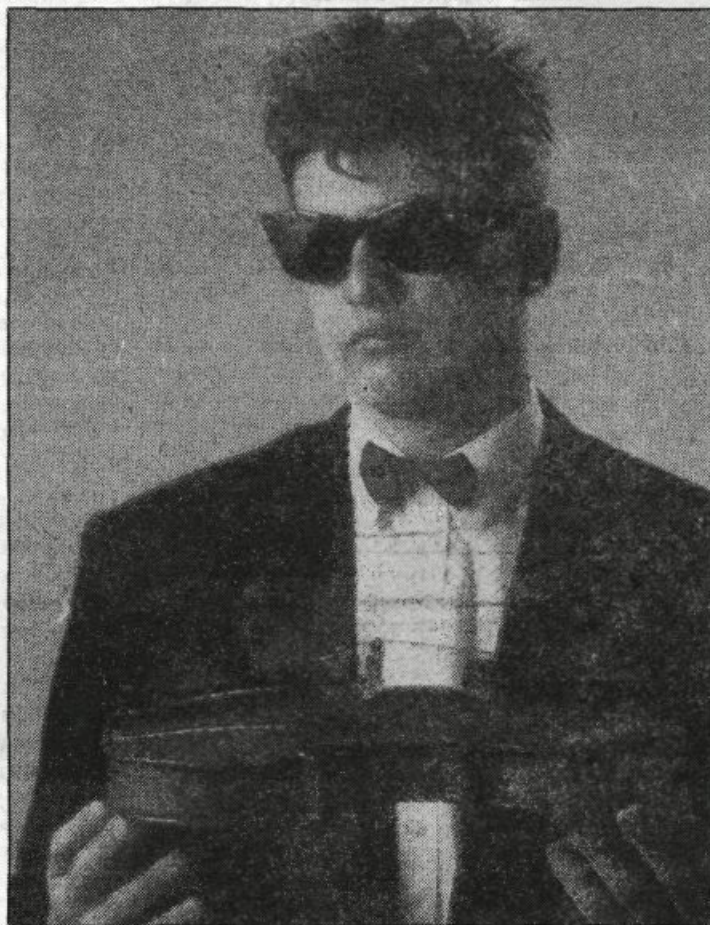
TRIBUNA: Kakšna je vloga sove?

AMADEUS RAMBO - CAR: Jaz sebe pojmem kot sovo. Čez dan spim, ponoči, ko spijo drugi, razmišljam. Sovo sili zdravo silo, da razmišlja s svojo glavo.

TRIBUNA: Hvala za pogovor.

RAMBO AMADEUS: O.k. ey Boy. O.k. so vsi. Vsem želim vse najboljše.

Aleš Ojsteršek

No, zdaj imam občutek, da bo bolje, da se odpira. Sebe lahko, na primer, proglasim za črnogorskega ambasadorja v Sloveniji, ker sem praktično prvi, ki prihaja sem službeno, in to mi je zelo všeč.

NEW YORK IN TORONTO

NEW YORK IN BROADWAY

Pogled po 5. aveniji

NY V OBLEKI S KRAVATO

Večina turistov in obiskovalcev NY pride na letališče JF Kennedy. Imel sem natančna navodila, kateri avtobus naj vzamem, zato se nisem pustil prepričati številnim voznikom taksijev, ki so nas neprestano nadlegovali na avtobusnem postajališču.

Že takoj po prihodu v hotel sem spoznal blagodejno potrebo po klimatskih napravah v NY. Kajti takoj, ki si zapustil klimatiziran prostor, te je zajel val vročine in postal si moker od potu. Sedaj tudi razumem, zakaj so morali imeti yugo-ti vgrajene klimatske naprave.

Na začetku si v takem mestu seveda popolnoma izgubljen. Zato se zaletavaš s turističnim vodičem v roki in zapraviš preveliko denarja, preden ugotoviš, kaj se spleča pogledati.

Imel sem to srečo, da sem bil na dobro organiziranem kongresu v palači Združenih narodov in da so prireditelji dobro poskrbeli tudi za družabni del srečanja.

Tako smo živeli, na račun prirediteljev seveda, v kar dragem HATT hotelu. Eno od večernih zabav smo imeli v prestižnem hotelu Waldorf Astoria. Bilo je kot v filmu, kajti samo za najem večerne obleke smo morali plačati sto dolarjev.

Ogledati si New York predstavlja za vsakega nekaj podobnega kot videti Ameriko. Toda v turističnem vodiču, ki sem ga uporabljal, piše, da New York ni Amerika. Tudi meni se je zdelo to sedemmilijonsko mesto bolj povezuje različnih etničnih skupin, ki so si naredile svoje četrti, kot npr. Italijani little Italy, seveda Kitajci razvpito China Town, edino v Lower East Side, zaman pa sem iskal slovanske priseljence. Razen nekaj ruskih cerkva in poljskih besed nisem srečal nikogar. Vendar, kaj je Amerika drugega, če ne prav ta mešanica ljudstev, kultur, ki jim je najvažnejša stvar denar in tega najlažje izpulijo turisti.

Pa pojdemo po vrsti.

Z ladjo smo se peljali tudi okoli Manhattana. Kajti NY je sestavljen iz več delov. In glavni, Manhattan, leži na otoku, ki je povezan z ostalimi deli mesta z mostovi. Seveda je treba za prehod preko mostu plačati. Brooklyn, Queens in ostala predmestja se potem raztezajo okoli Velikega Jabolka (Big Apple), kakor ljubkovalno imenujejo osrednji del NY.

Čprav sem tudi v uradnem delu mojega bivanja v NY doživel marsikaj zanimivega, sem bil vseeno vesel, ko sem lahko slekel obleko, srajco in kravato ter si oblekel majico in kavbojke. Seveda sem se za dneve, ki sem jih na svoje stroške preživel v NY, preselil v mladinski hotel (YMCA).

NY V KAVBOJKAH

Ker sem stanoval poleg Centralnega parka, sem včasih pogledal tudi tja, ker sem slišal, kaka grozodejstva se tam dogajajo. Podnevi se zdi park kar prijazen, polno je ljudi, ki imajo piknike, se ukvarjajo s športom, berejo, počivajo. Ponoči pa tam zavladava kriminal in nikakor nisem mogel razumeti turistov, ki sem jih videl tudi po polnoči zavijati v park.

Radovednost pač, ki pa ponavadi drago stane. Ko sem si nabral že nekaj izkušenj iz življenja

v mestu, sem drvel iz enega muzeja v drugega, od ene razstave na drugo.

Toda edino, česar sem si želel, preden sem šel v NY, je bil musical Cats na Broadwayu.

Spominjam se, da so me melodije iz musicalov že od malega zelo privlačile. Po televiziji in v kinu sem si ogledal vse, do česar sem lahko prišel, tako Hair, Jezus Kristus Superstar, Tommy in druge.

Nikoli pa si nisem predstavljal, da je Broadway v bistvu ulica, ki pelje skoraj diagonalno skozi cel NY. Mesto je drugače razdeljeno v dvanajst navpičnih avenij in okoli dvesto vodoravnih ulic ali cest in lahko tako po številkah zmeraj veš, kje približno se nahajaš. Zato je Broadway s svojo diagonalnostjo izjema.

Na tej ulici in v njeni bližini so vse najbolj znane dvorane, kjer se izvajajo musicali. Seveda so to v največ primerih postavitve del A.P. Webbra, genialnega skladatelja, ki ima na Broadwayu še zmeraj musicale. J.C. Superstar, Evita, The Phantom of the Opera, Aspects of the Love in seveda Cats. Izvajajo pa tudi dela drugih skladateljev, npr. West Side Story, A Chorus Line, Les Miserables, Starlight Express in druge.

Imel sem srečo, da sem že prej prebral novelo T.S. Eliota »Knjiga starega Possuma o praktičnih mačkah«, ki je služila kot osnutek za musical. Ker sem tudi glavne pesmi in melodijo poznal od prej, sem dobri dve uri prav prijetno užival ob izvrstnih plesalcih.

To so profesionalci, ki so že od mladosti na odru. V raznih skupinah nastopajo po vsej Ameriki in seveda po celem svetu. Zato le najboljši dobijo mesto na Broadwayu in zaradi tega se tam izvajajo tudi najboljši musicali.

Pri ameriških plesalcih in pevcih musicalov gre za neko prirojeno nagnjenost k tej vrsti umetnosti. Neverjetno je, koliko energije zmorejo ti ljudje in kako enakovredno obvladajo tako petje kot ples.

Po drugi strani pa je vse tako čudovito »ameriško« sproščeno. Mačke se pomešajo med gledalce in jih pobožajo. Glavni junak se zavrti z gledalko iz prve vrste.

K enkratnemu vzdušju prispeva tudi scena. Vsaka dvorana je po več let namenjena samo eni predstavi. Tako v Winter Garden Theatre izvajajo Cats vsak dan že čez deset let. Seveda je vsak večer razprodano, kajti na 42. ulici sem vsak dan videl vrste pred prodajalno »vročih« vstopnic, ki jih na dan predstave prodajajo po polovični ceni.

Zato si ne morem kaj, da ne bi malo pogrjal naših razmer, kjer sem gledal vrhunski balet v napol prazni dvorani. Kljub temu, da sem s svojim indeksom dobil študentski popust že po celi Evropi in svetu, mi to v tej naši elitni ustanovi še ni uspelo. Česa takega si bogati Zahod ne more privoščiti.

TORONTO IN YOUNG STREET

Kanada ni Amerika, kot si marsikdo misli. Ni pa tudi Zahodna Evropa, kot sem mislil sam. V Torontu, kjer sem živel šest mesecev, se sicer pozna bližina Velikega brata, vseeno pa je med New Yorkom in Torontom ogromna razlika. Montreal, v katerem sem se ustavil za teden dni, zelo spominja na evropsko mesto. Toda ljudje in navade so drugačne kot v stari domovini.

Zato je Kanada pač Kanada.

KANADA

Življenje v petmilijonskem mestu, posebno v središču le-tega, je predvsem zelo drago. Dokler se ne znajdeš in kupuješ vse počez, se ti zdi, da boš bankrotiral že prvi teden. Ko pa spoznaš sistem velikih nakupovalnih centrov, se da preživeti.

V primerjavi s Slovenijo se mi je zdelo, da lahko v Kanadi ljudje dosti lažje načrtujejo bodočnost. Čeprav je trenutno tudi tam gospodarska kriza, pa s precejšnjimi socialnimi podporami pomagajo nezaposlenim, študentom in vsem, ki se znajdejo v stiski. Cene se ponavadi opazno dvignejo le za novo leto, ko nabijejo 6% inflacijo. Zato lahko mladi že ob poroki kupijo hišo na kredit in jo v petih letih odplačajo.

V Kanadi mi je bila všeč tudi neokrnjena narava. Tudi sam sem bil presenečen, ko sem izvedel, da na ogromnih kanadskih prostranstvih živi le 27 milijonov ljudi. Od tega jih je pet v Torontu, dva v Montrealu in nekaj milijonov v ostalih večjih mestih šestnajstih provinc. Tako preostane še veliko neokrnjene narave za naravne rezerve.

Vse skupaj je pravi raj za lovce, ribiče pa tudi ljubitelje narave.

TORONTO

Toronto je največje mesto v Kanadi in glavno mesto province Ontario. V strogem središču mesta so na eni strani stare stavbe iz začetka stoletja, ki jih na drugi strani izrivajo novi, moderni nebotičniki, za katere pravijo, da naj bi bili najlepši v Severni Ameriki. Mesto leži na obali Ontarijskega jezera in se s svojimi predmestji dviga od obale na okoliške hribe.

Večina prebivalcev je seveda priseljencev. Čeprav so prej živeli v določenih etničnih četrtih, se jih je sedaj večina preselila v predmestje. Tako so ostala le imena, na primer Židovski trg, Mala Italija, Kitajska četrt kot spomin na prvotne priseljence.

Mesto je zares ogromno in če nimaš avta, si v njem izgubljen. Vendar je v strogem središču nemogoče parkirati. Napačno parkiranje pa drago stane. Policaji so že tako dobro izvežbani, da sem večkrat videl policajca na konju, ki se je sklonil kar s sedla in zataknil listek za napačno parkiranje pod brisalec. Zato ostane javni prevoz, ki te z mrežo podzemnih želenic, tramvajev ter avtobusov popelje relativno poceni do vsakega kotička mesta. Če gre več ljudi skupaj, pa je najbolj poceni taksi.

Kot vele mesto lahko Toronto marsikaj ponudi. Različni lokali te v hipu prestavijo iz enega dela sveta v drugega. Lahko greš v irski pub, na pravo italijansko pizzo, kitajsko restavracijo in seveda nepogrešljivo »čevapčičarnico«.

Široka je tudi kulturna ponudba, filmi, ki jih vrtijo številne kinodvorane, nas še zmeraj prehitujejo za kakega pol leta. V Torontu je tudi znani Kanadski nacionalni balet s svojim klasičnim repertoarjem in še mnogo drugih skupin, gledališč, muzejev in razstav.

Pa pojdemo na osrednjo ulico v Torontu.

YOUNG STREET

Young Street deli Toronto na dve polovici: Vzhodno in Zahodno ter teče navpično od jezera navzgor. Okoli nje in na njej se zmeraj kaj zanimivega dogaja, od zgodnjega jutra do pozne noči. Zato je dogodek že, če se po ulici sprehodiš. Večina jih zvečer, ko ob petih, šestih končajo delovnik, posedi v številnih lokalih pri večerji in pijači. Trgovine so odprte do devetih, desetih, nekatere tudi do polnoči. Včasih se zgodi, da imajo katero od večjih trgovin odprto celo noč.

In na Young Streetu so tudi številne dvorane, kjer izvajajo meni zmeraj drage musicale.

MUSICALI V TORONTU

V Aleksander Theatre sem si ogledal predstavo Nesrečniki (Les Miserables). Prvič sem jih gledal pred mnogimi leti v Zagrebu. Zato sem ves čas predstave premišljeval, kake predstave se gremo v ranjki Jugoslaviji v devetdesetih letih.

Dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička, predstava pa izvrstna. Predvsem je bila bogata scenografija in skupinski prizori. Ker sem se sam dolgo prebijal skozi Hugojevo knjigo Nesrečniki, mi je bilo pri musicalu všeč, da zgodbo pove krajše, vendar pa ne izpusti nobenega pomembnega dogajanja. Spet so se izkazali tudi izvajalci, ki so zares izvrstno peli predvsem v skupinskih prizorih.

Ko sem kmalu zatem šel še na musical The Fantom of the Opera, sem tudi od tega Webrovega dela ogromno pričakoval. Morda sem bil ravno zaradi prevelikega pričakovanja in navdušenja nad Nesrečniki nad Fantomom rahlo razočaran.

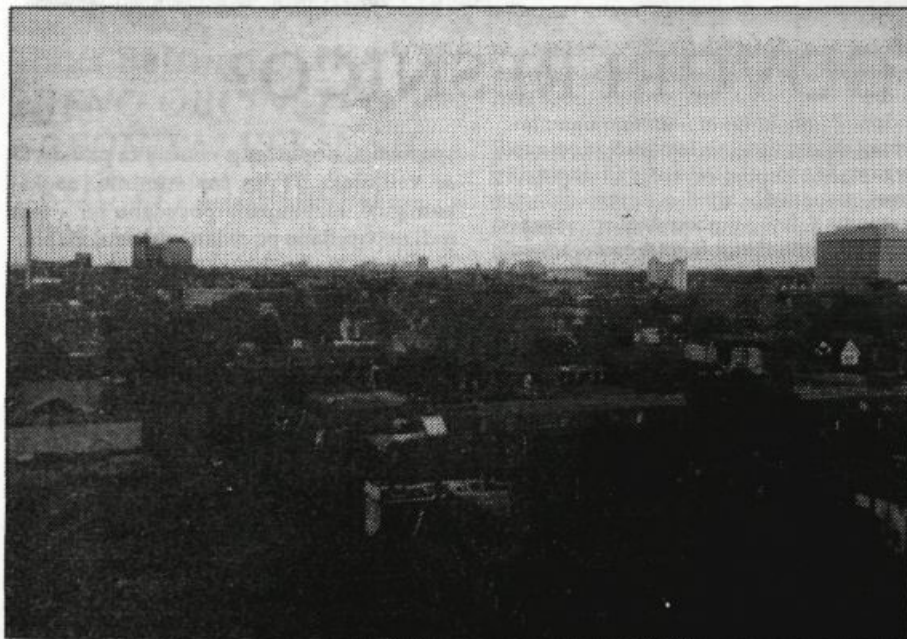
Sama glasba in ideja musicala mi je sicer všeč, toda vse preveč se dogaja v megli, podzemlju in se vrti okoli skrivnostnega Fantoma.

Sicer pa, kdor je enkrat gledal Cats na Broadwayu, bo zmeraj vse musicale primerjal z nedosegljivimi Mačkami.

Zato tudi nisem imel prave volje, da bi šel pogledal še najnovejše delo A.L. Webra Aspekta ljubezni, ki so ga na novo postavili v Torontu.

Nestrpnost pa čakam, da bodo tudi v Torontu začeli izvajati najnovejšo Broadwaysko uspešnico Miss Saigon. In seveda, da bi se tudi v slovenski prestolnici, tako kot v štajerski, opogumili in začeli izvajati to zvrst umetnosti, ki ima prav gotovo mnogo občudovalcev tudi pri nas.

Stanislav Raščan

Pogled na stari del Toronta.

KN

JI

GE

KN

JI

GE

KURUTTA IPPEIJI / NA ROBU BLAZNOSTI

Filmografije režiserjev. Zbral in uredil Dušan Feguš. Zveza kulturnih organizacij Slovenije (Zbirka »Umetnost in kultura«, št. 115), Ljubljana 1991.

Če lahko trdimo, da smo Slovenci za silo oziroma še kar solidno obveščeni o aktualnem dogajanju v svetu kinematografije iz časnikov, periodičnega tiska in drugih medijev ter da je med filmsko publicistiko, ki izhaja pri nas, filmska teorija sorazmerno zelo dobro zastopana, pa smo močno prikrajšani drugod. Tako nimamo niti najosnovnejših priročnikov: slovenski prevod Sadoulove Zgodovine filma je izšel že l. 1960, istega leta kot Knjiga o filmu Vitka Museka, trinajst zvezkov Dopsisne filmske in TV šole DDU Univerzum/Ljubljana/, ki so izhajali med l. 1976 in 1979, pa so bile zadnje knjižice, ki bi jih lahko imenovali »priročniki«. Delno si pomanjkanje tovrstne filmske literature na

Slovenskem lahko razlagamo z dejstvom, da pri nas še ni ustreznih ustanov: imamo sicer dvorano Kinoteke, ne pa tudi Kinoteke kot take, s pripadajočim filmskim fondom, prav tako nimamo filmskega inštituta, Slovenski gledališki in filmski muzej pa se je doslej posvečal skoraj izključno slovenski kinematografiji. Toliko bolj smo torej lahko veseli, da sta v začetku letošnjega leta izšli kar dve slovenski knjigi, ki bi ju lahko imenovali »filmska priročnika«, pri čemer sta se dela, ker ga ni opravil neobstoječi filmski inštitut, namesto tega lotila dva navdušena posameznika: prvi je Marcel Štefančič, jr., že uveljavljeni publicist, kritik in teoretik, čigar Filmski almanah 91 je izdala MLADINA (recenzijo glej v prejšnji številki TRIBUNE), drugi pa Dušan Feguš s svojo prvo knjigo - KURUTTA IPPEIJI, neke vrste leksikonom filmskih režiserjev. Medtem ko Filmski almanah 91 predstavlja zaokroženo celoto, ki ji česa bistvenega ne moremo dodati ali odvzeti, pa pri knjigi NA ROBU BLAZNOSTI stvari niso tako jasne. Najprej zaradi narave samega dela, ki mu je usojeno, da ostaja nedokončano, če vključuje še aktivne režiserje in ne samo tiste, ki so že izdihili - to je seveda splošen problem vseh enciklopedij in leksikonov, ne samo Feguševega.

Konkretno njegovi knjigi morda še dodatno manjka bolj jasnega koncepta oziroma kriterijev, na podlagi katerih so bili posamezni režiserji vanjo uvrščeni (obravnavanih je 209 režiserjev, »ne najbolj pomembnih, kakor tudi ne (Dušanu Fegušu) najljubših«, seznam pa se je oblikoval na podlagi »kinematografskega in televizijskega sporeda zadnjih let«, kar je kljub vsemu le nekoliko preohlapna opredelitev). Osebo pa mi je glede Feguševega leksikona najbolj žal zaradi tistega, kar je sicer dobro zastavil, ne pa tudi do konca izpeljal: gre za slovenske naslove filmov, pod katerimi so bili ti predvajani v naših kinematografih in na TV. Vem sicer, s kakšnimi težavami se je Dušan Feguš srečeval pri iskanju teh podatkov, zato je še večja škoda, da ni vztrajal in zbral do konca še preostale naslove (manjka jih nekaj deset), ker bi tako dobili knjigo, kakršne pri nas še nismo imeli. Vseeno pa Kurutta ippeiji ostaja pomemben vodnik po opusu več kot dvesto režiserjev, saj tako popolnih filmografij nekaterih avtorjev verjetno nikjer drugje ne boste našli - to pa je že zadosten razlog za uvrstitev tega priročnika na vašo knjižno polico.

Igor Kernel

KN

JI

GE

KN

JI

GE

ALI LAŽ GOVORI RESNICO?

Jurij Hudolin: Če je laž kralj, Zagorje, Kulturna skupnost, 1991.

Pred nekaj meseci je mlad, komaj devetnajstletni, Jurij Hudolin iz Zagorja izdal svojo prvo samostojno pesniško zbirko. Svojevrstni potohodec jo je razdelil na štiri cikle: Sanje, Kdo je on, Gladina in Laž - brez ločil in velikih začetnic. A pesmi nikakor ne udarjajo mimo, saj se njih misli iščejo zunaj neke notranjosti, ki funkcionira kot jamstvo za njegovo globljo senco, ki je še tajna, a prepoznavna.

iskati/ jašem v zavetju trdih lupin/
predrojstva rojstva/ in tretjega življenja/ in
mislim nate človek ali kaj že/ ob tihem
iskanju zlata/ hrepenim po življenju/ po
nežnih ustnicah resnice/ oh bolezen
večnih sanj, pesni v prvem ciklusu.

Potem pa se že začne spraševati. Njegova pot je plačilo za pogum, voljo, ki se pojavi z izvirok svetlobe, ki mu razkriva večne uganke. Je mar možno »prevarati z resnico« in si šele tako nabrati moči, prestopiti mejo vidnega in nevidnega sveta, ne posnemati "realnosti" ali zapasti v tukajšnjost ter iskati angela razkritja naprej. Pesmi postanejo past za njegov dvom, zrcalijo svet, ki skuša prikazati zgroženost ob vseh, ki svojo lahkost bivanja končajo ob besedah imamnimam. Njegov posel je njegova bratovščina nebesnega svoda, molitev pogrešanega ob »božjem krohodu«.

kako/ naj bom če čas trgam/ in ga dajem
iluzijam/ stvarnost mi uide/ v nebesa divje
dimenzije/ preteklosti prihodnosti/ so
postavile imaginarno sedanjost/ zdaj ne
morem misliti da sem/ tukaj/ ali je res da
iščeš/ in vedno najdeš fatamorgano

Skratka laž - kot zmnožek kozmičnosti ali mu pač samo omogoča izmenjevanje

spoznanja, dopuščanja nemoči za privide, ki se vsiljujejo...? Ves čas sumimo, na kaj namiguje, razblinjamo povedano ter s tem tudi nepovedano povedano nakazujočo pot.

Gre za to, da tisto, kar je v njegov svet vdrlo, ni samo razumevanje, doživljanje ali iskanje odrešitve. Sooča se z izgubljenim stikom objektivnega, začetni navdih je zabeležen in ne misli brisati sledov...

moram biti/ suženj/ in krožiti okrog
niti/ biti/ neusahljiv je kozmos/ nezacel-
jivo je bedenje/ dober človek si če hočeš/
biti/ v času ki te sreba/

Se mladi raziskujoči duh ne bo mogel več izmakniti?

In Jurij dejansko pripravlja že 2. zbirko, ki bo izšla nekje meseca maja.

Prepoznaven "obraz" si je očitno že zastavil.

Petra Radovič

KN

JI

GE

KN

JI

GE

Metka se ne more več žogat

Peter Lovšin, Gregor Tomc: V SLUŽBI ROKENROLA, Založba M&M, Ljubljana 1992.

Sedanjemu zunanjemu ministru Republike Slovenije, dr. Dimitriju Ruplu, se najbrž še vedno kolca po tistih nerodnih besedah, ki jih je pred petnajstimi leti izrekel ob koncertu Pankrtov v moščanski gimnaziji. V skladu s takratno kulturno-politično mislijo se je prihajajočega punka otepal z vsemi štirimi in vneto pisal raznorazna pisma bralcev ter polemiziral s pristaši gibanja, ki se je v naslednjih letih razraslo domala v vse pore družbenega življenja. Seveda dr. Rupel ni bil edini, ki mu »hrupna glasba« in radikalna besedila niso bila všeč; nasprotno, bil je le eden v vrsti tistih, ki so v punku, zlasti v njegovih besedilih, spoznali črnega hudiča, ki je ogrožal idejo socialistične revolucije - mimogrede, ali niso slovenski komunisti sami izdali svoje ideje že leta 1948?

Ja, petnajst let je že minilo od tistega najbrž legendarnega koncerta v telovadnici Gimnazije Moste; in petnajst let je moralo miniti, da se front-man Pankrtov, Peter Lovšin, in neke vrste ideolog ter manager skupine, Gregor Tomc, odločila izdati zbirko besedil, zaradi katerih so se enim sivili, drugim pa zelenili lasje. V službi rokenrola je naslov pesniške zbirke, ki zaobjema tistih petnajst let delovanja obeh akterjev na slovenski in še prej jugoslovanski rock sceni; ali kakor kriči sam naslov knjige, tako Lovšin kot Tomc sta bila in sta še v službi rokenrola, v »izredno težki in naporni« službi. Zanimivost knjige, ki jo začenjajo zgodnja besedila kot Anarhist, Tovariši, jest vam ne verjamem, Lublana je bulana, Lepi in prazni ter Metka in končujejo besedila današnjih Lovšinovih Sokolov ter Tomčevih Bomb, Nojz in Satan je blazn zmatran, ni toliko v njeni antologijski vrednosti, se pravi v tem, ker prinaša na enem mestu zbrana besedila treh skupin, Pankrtov, Sokolov in Bomb, ker predvsem zaokrožuje delo Pankrtov, ampak v njeni berljivosti, glasbena besedila eksistirajo tudi brez glasbene

podlage. Seveda povedano velja zgolj za besedila Pankrtov in delno Sokolov, ali z drugimi besedami, tisto kar nahajamo na koncu zbirke, se vedno bolj izgublja v golem populizmu. Da ne bo pomote: ne gre za pionirsko dejanje, zakaj že davno pred njima (slabo desetletje) sta enako storila danes priznana slovenska pesnika Esad Babačić in Brane Bitenc, bivša liderja Vie Ofenzive ter Otrok socializma. In kar je še pomembnejše, po literarni plati se pričujoča besedila s tistimi, ki sta jih v publikaciji Škuca ter samostojni pesniški knjigi Kri izdala prej omenjena protagonista ljubljanske »alter scene«, ne morejo meriti. Niti vzporejati, ker so nenazadnje pisana z drugačnih izhodišč.

V službi rokenrola je še eden izmed podvigov Horvatove založbe M&M, še eden v vrsti projektov, ki skušajo v knjižni obliki predstaviti glasbeno dejanje herojev slovenskega rocka. Po Kreslinu in Predinu torej Lovšin ter Tomc, po njima pa bojda še Pengov in Breclj. Bravo, Marjan!

Tadej Čater

KN

JI

GE

KN

JI

GE

PASIJONSKKE MEDITACIJE

Hans Belting, SLIKA IN NJENO OBCINSTVO V SREDNJEM VEKU, SH, ŠKUC FF, Ljubljana, 1991.

»Živčevje« krščanske teologije je strukturirano okoli jedrnega protislovja, ki s svojo nepredirno nerešljivostjo ohranja njeno učinkovitost, dinamično prilagodljivost. »Bog, ki je umrl kot človek«, »smrt nedolžnega, ki preмага smrt krivega« je tisto središče, obetajoča postaja na poti od greha do zveličanja, ki usodno determinira s križem obsijano občestvo. Med verniki in žrtvovanim se vzpostavi intimen dvogovor, poudarjanje in preseganje svoje krivde, vera v božjo previdnost, zaupanje v pravo, edino pot, prizadevanja za pridobitev naklonjenosti, usmiljenje (»pietas«). Prav slednje pa je, z vrhunecem v drami na Golgoti, tristransko: usmiljen je Bog - Oče, ki daruje svojega edinca; Sin, ki

se sam izpostavi; in nenazadnje je usmiljen tudi človek, in to do onega, ki se je bil žrtvoval zanj.

»Imago pietatis«, ta od 13. do 15. stol., od Bizanca do italijanske visoke renesanse razbohoteni Kristusov pasijonski portret, podoba umrlega boga, Jezus »in forma pietatis«, je dobesedno vabil k »nememu dialogu« med gledalcem in upodobljenim. Med njima se je stala intersubjektivna zveza, temelječa na pobožnosti, »devotio«. Ta motiv pa je prekašal zgolj okvirje religioznega pogovora; figura, ki je v sebi združila nezdrumljivo, transcendenco z imanenco, in dogodek napela med smrtjo (človeka) in vstajenjem (boga), je simbol krščanskega razumevanja življenja in narave, pa tudi naslovnik eshatološkega strahu in upanja. Gre za odrešujočo povratno premeno odtujene narave v njeno očiščeno prastanje, za ponovno vzpostavitev travmatično izgubljene, hkrati pa obljubljene prihodnje blaženosti. Za sodbo in pomilostitev, krivdo in spravo.

Slika »imago pietatis« vsebuje pomembno razmerje med mimetično

sposobnostjo, da se torej lahko vsakdo identificira z njo, in na široko odprtimi vrati za različne interpretacije snovalca in opazovalca njenega simbolnega pomena. Tako je (bila) ob-tožba v enem: tožba o prestanem trpljenju in obtožba gledalca - grešnika, ki je s svojo krivdo povzročil spravno dejanje in Mesijevo trpljenje. Pisec pričujoče študije, umetnostni zgodovinar H. Belting, je pozoren prav na ta vzajemni, čustveni, strahospoštvalni odnos med motivom in gledalcem ter ju umesti v umetniški kontekst tega časa, v pozni srednji vek. Ta predstavlja konstituanto oblike posamezne umetnine, ki zaznamuje tako njegovo semantično kot sintaktično raven in ga s tem vključi v družbeno konstelacijo, iz katere je izšla. Tako poveže forme likovnih stvaritev z njihovimi kult(ur)nimi funkcijami, izbere širok, obenem pa integrativen pristop k okoliščinam, ki so opredelile po zgodovinjeno likovno obliko tega osrednjega krščanskega misterija. »Jezik« in »vsebine« te kontempativne podobe Pardoksa.

Mitja Velikonja

ISLAM

Velika družinska hiša tik pod živahno železniško progo s prostornim, skoraj sterilno čistim dvoriščem mimoidočega z ničemer ne opozarja, da služi posebnemu namenu. Kljub njeni navidezni neopaznosti pa jo brez večjih težav najde množica v Ljubljani živečih muslimanov. V njej namreč domuje Odbor islamske verske skupnosti za Slovenijo.

ISLAM V LJUBLJANI

Islam, poleg krščanstva najbolj razširjena veroizpoved na Balkanu, so v Slovenijo zanesli delavci iz južnih republik bivše Jugoslavije. Že leta 1957 je v Ljubljani nastalo spontano gibanje socialnega značaja za muslimane v tiski. Islamska skupnost je svoje delovanje registrirala leta 1976, ko je uradno ustanovila zgoraj omenjeni Odbor. Prvi islamski verski vodja, imam, je v Ljubljano prišel 1981 in v tem letu so kupili hišo ob železniški progi, ki naj bi služila v verske namene, dokler se ne bi zgradila džamija.

Želja po džamiji v Ljubljani pa se vse bolj odmika v sanjski svet. Na prošnjo po odkupu zemljišča za gradnjo, ki so jo oddali v lanskem letu, ljubljanski muslimani še vedno niso dobili odgovora. Po idejnih načrtih, ki so že narejeni, naj bi stala na Plečnikovih Žalah in bojijo se, da je lokacija ena glavnih ovir, da dovoljenja za gradnjo še ni.

»Slovenija je bila v sklopu bivše Jugoslavije vedno pojmovana kot najbolj kulturna in versko najbolj tolerantna republika. Tu smo lahko mirno gojili svojo vero, brez strahu, da nas nadzirajo. Zato toliko manj razumemo zaplete okoli dovoljenja za gradnjo džamije, ki je v svojem bistvu pravzaprav kulturni objekt. Zavedamo se, kaj Plečnik pomeni Slovencem, in spoštujemo njegovo delo, vendar moram povedati, da so pri idejnem projektu, ki predvideva džamijo na Žalah, sodelovali tudi slovenski arhitekti. Vzemimo za primer Sarajevo, kjer so krščanska in pravoslavna cerkev, muslimanska džamija in sinagoga vse skupaj na 500 m, pa živijo v miru ena z drugo. Ne vem, zakaj v Ljubljani to ni možno,« pravi ljubljanski imam *Muris Hadžibaščaušević*.

ISLAM, ALLAH, KORAN

V prevodu pomeni islam predanost vsemogočnemu bogu »Allahu«, us-

tanovitelju sveta, kozmosa, vidnega in nevidnega. »Allah« je neomejen gospodar. Nikoli ni bil spočet in sam ni nikoli spočel nikogar. Svoj obstoj dokazuje prek svojih dejanj.

Muslimani trdijo, da njihova vera obstaja od začetka sveta in je bila oznanjena prvemu človeku na Zemlji, Adamu. V teku tisočletij se je preoblikovala in islam, kakršnega poznamo danes, je nastal v času Mohameda, zadnjega božjega preroka.

Koran je sveta knjiga muslimanov, v katerem so zbrane božje zapovedi, ki jih je »Allah« preko meleka (nadangela) posredoval božjim poslancem na Zemlji. Z ustnim izročilom so ga širili hafizi, ki so ga znali dobesečno citirati. Šele tretji vladar po Mohamedu je ukazal, naj se Koran zapiše, da bi se s tem izognili poneverbam. To je knjiga, v kateri se vernik nauči molitev in verskih običajev in hkrati kako živeti. V njem so zapisane zapovedi, ki se jih vernik mora držati: verjeti mora v enega samega boga - »Al-laha«, opraviti mora pet molitev dnevno (prvo pred sončnim vzhodom, zadnjo po sončnem zahodu), obvezen je

enomesečni post v ramazanu, dati mora zekijat, t.j. višek imovine, tistemu, ki je nima, in enkrat v življenju opraviti hadž, romanje v Meko.

Pravoverni musliman v skladu s Koranom ne pije alkohola, ne uživa svinjine, ne greši. Največji greh je ateizem. S svojimi grehi se bo vsak seznanil na sodni dan, ki bo nastopil, kot pravi Koran: »Ko se pogled zmračí in mesec potemni, ko se zaletita sonce in mesec.« Takrat se bo porušila harmonija, ki sedaj vlada v svetu in »Takrat bo človek seznanjen z vsem, kar je naredil, in z vsem, kar je prepoznano, da bi naredil.« (Koran). Za muslimana je družina strogo patriarhalno urejena svetinja. Dolžnost ženske je rojevanje in vzgajanje otrok. Ženska je tista, ki ohranja in vzdržuje družinsko življenje. Moški je nesporni gospodar, čigar zapovedim se morajo pokoravati vsi družinski člani. Muslimani se zavzemajo za »razumno emancipacijo«. To pomeni, da se mora vedeti, kaj je žensko in kaj moško delo, da se s tem ohrani dostojanstvo ženske.

V Ljubljani jih je okoli 500. Njihova verska zavest je, kot se je izrazil imam, na nivoju, še zlasti zato, ker živijo v skoraj povsem krščanskem svetu. Kako z islamom živijo mladi muslimani, rojeni v Sloveniji, pa je težko reči. Če samo pomislimo, da Koran prepoveduje alkohol, cigarete, svobodno in izzivalno oblačenje, nočno življenje, spolnost pred poroko, kontracepcijo, splav, ličenje...

JEHOVOVE PRIČE

Foto: Iztok Dimc

»Kako ozka so vrata in tesna je pot, ki vodi v življenje, in malo jih je, ki jo najdejo.« (Matej, 7:14, JP)

PREUČEVALCI BIBLIJE IN TISOČLETNO KRALJESTVO

Jehovove priče svoje verovanje temeljijo na Svetem pismu, ki ga skrbno preučujejo. Njihovi začetki segajo v 19. stoletje, ko je C.T. Russell začel preučevati Biblijo in sklicujoč se nanjo začel oznanjati, da ni daleč Kristusovo ponovno vstajenje, s katerim bo na Zemlji zavladovalo tisočletno kraljestvo. Naznanil je, da se bo to zgodilo leta 1914. To leto pa je namesto Kristusovega prihoda prineslo 1. svetovno vojno. Pozneje točnega datuma Kristusovega prihoda niso več napovedovali. Danes trdijo samo, da je ta dan blizu. Na to naj bi kazala določena znamenja, na katera je opozarjal že Kristus: številne vojne po svetu, lakota, bolezni, potresi, poplave... Vsi ti znaki označujejo konec časov poganov in začetek prehodnega obdobja od človeške vladavine do tisočletne Kristusove vladavine. Danes vlada v svetu Satan, zato ljudi obkroža zlo in žalost. Vse zemeljske politične vladavine so del Satanovega kraljestva, zato Jehovove priče ne sodelujejo v politiki, kar pa ne pomeni, da zavračajo posvetno oblast.

JEHOVA IN NJEGOVE PRIČE

Jehova je sveto ime Izraelovega Boga, ki je bilo razodeto Mojzesu in pomeni »Jaz sem«. Jehova je pravi Bog, absolutni vladar vesolja. Jezus Kristus je Božji Sin in najvišja stvar. S svojo žrtvijo je odrešil ljudi greha. V tisočletnem kraljestvu bo Kristus kraljeval v nebesih s 144.000 izvoljenimi. Ostali ljudje bodo živeli v raju na Zemlji. Človek nima nesmrtni duše. Ko pa se bo začelo tisočletno kraljestvo, bodo pravični obujeni k življenju.

Jehovove priče zanikajo obstoj pekla, s katerim npr. krščanska vera zastrašuje grešnike. K Bogu jih privablja njegova dobrota, ljubezen, usmiljenje. S svojimi grehi ljudje žalostijo Boga, zato je treba spoznati, kaj je dobro in kaj slabo v božjih očeh. Jehovove priče zagovarjajo zlato pravilo, ki pravi: »Ravnajte z

drugimi tako, kot želite, da bi drugi ravnali z vami.«

ŠIRJENJE VERE

Najvažnejša dolžnost vsakega člana je oznanjevanje vere. Najbolj znan način je delovanje od hiše do hiše, podobno, kot je to delal Kristus, ko je »hodil od mesta do mesta in od vasi do vasi, pridigal in oznanjal evangelij o Božjem kraljestvu«. Jehovove priče trdijo, da svoje vere nikomur ne vsiljujejo, saj vera, sprejeta na silo, ni prava vera.

Večkrat tedensko imajo sestanke, ki zajemajo govor o aktualnih temah in študij biblijske prerokbe s pomočjo vsakega časopisa, osnova pa je seveda preučevanje Biblije. Maš in

Starešina Janez Lampič

podobnih ceremonij ne poznajo, nadomeščajo jih z že omenjenimi sestanki, ki so odprti tudi za javnost. Enkrat na leto imajo svečanost, ki se izvaja kot spomin na Kristusa. Takrat zaužijejo nekvašen kruh in vino, vendar samo tisti, ki imajo upanje, da bodo živeli v nebesih. Po Svetem pismu je teh ljudi 144.000, danes jih živi po celem svetu približno 8.000. Tistega, ki bo živel v nebesih, izbere Bog, in izbranec je s tem seznanjen.

JEHOVOVE PRIČE

V SLOVENIJI

Jehovove priče so prišle v naše kraje iz Avstrije. Leta 1930 je bilo v Mariboru ustanovljeno društvo preučevalcev Svetega pisma »Svetilnik«. Leta 1937 je bilo delovanje društva prepovedano in priče so nekaj let delovale v ilegali.

Danes jih je v Sloveniji okoli 1.500, narašča pa zlasti število mlajših članov. Tako je bil najmlajši član, ki se je krstil v lanskem letu, star 12 let. Skupnost Jehovovih prič vodijo starešine, ki jih je v Ljubljani več kot 10. Njihovo delo je izključno prostovoljno, opravljajo ga v svojem prostem času. Starešine so lahko samo moški - tudi to je utemeljeno z Biblijo.

Po svetu je približno 4 milijone Jehovovih prič. Številka ni ravno velika, vendar imajo člani tudi za to razlago. Menijo namreč, da so biblijska merila postavljena zelo visoko in vsak se jim ne more ali pa noče pokoravati. Gre predvsem za prepovedi kajenja, prekomernega pitja alkohola, nemoralnega življenja, predporočne spolnosti... Ljudje želijo živeti svobodno, vendar svobode ne razumejo in jo pogosto zlorablajo.

Zakonske zveze so pri Jehovovih pričah zelo močne, ločitve so redke. Po njihovem prepričanju pride do ločitve takrat, ko eden od zakoncev ne sledi več Bibliji.

Zgledujejo se po Jezusovem pouku: »Kdor z mečem pokončuje, bo z mečem pokončan.« Zaradi odklanjanja vojaške dolžnosti so jih večkrat preganjali. Bistvo nauka Jehovovih prič bi lahko povzeli z besedami apostola Pavla: »Mislimo drug na drugega in se spodbujajmo k ljubezni in dobrem delom. Ne zapuščajmo svojega zbora in to tembolj, čimbolj vidite, da se bliža dan.«

Nives Špeh

PSIHOTEST (1)

ALI OBVLADUJETE SVOJE ŽIVLJENJE?

Kdo ali kaj vlada v vašem življenju... starši, partner, zvezde, navadna naključja - ali vi sami? Nekateri ljudje so prepričani, da lahko kontrolirajo svoje življenje in svojo usodo. Drugi so bolj fatalistični, prepričani so, da je življenje loterija, da se je treba sprijazniti z vsem, kar življenje prinese, tudi z najslabšim. Večina ljudi pa niha od enega ekstrema do drugega, odvisno od zgod in nezgod v preteklosti. Kdo, se vam zdi, bolj obvladuje vaše življenje: usoda ali vi sami?

1. Kaj je po vašem glavni vzrok za maloštevilnost žensk na vodilnih političnih položajih?

a Vzgoja; deklicam nihče ne sugerira, da morajo biti ambiciozne in se potegovati za ključna mesta v politiki.

b Ni dovolj žensk z dovolj trdne volje in odločenosti, ki sta potrebni za uspeh v politiki.

c Volivci ženskam ne zaupajo toliko kot moškim.

d Ženske so povsem zadovoljne s svojo tradicionalno vlogo: da podpirajo ambiciozne moške.

2. S presenečenjem ugotovite, da je glavna igralka v novem uspešnem filmu vaša nekdanja sošolka. Kako reagirate?

a Verjetno je dobila vlogo na kavču.

b Nikoli ni pokazala, da ima v sebi moč za prodor na tako konkurenčnem področju.

c Kje neki je spoznala ljudi, ki so ji pomagali tako daleč?

d Srečo je imela. Zakaj ona, zakaj ne

kdo drug od tistih, ki so na gimnaziji igrali v »Mišolovki«?

3. Ali ste kdaj: zvitopripravili »naključno« srečanje z moškim, ki vam je bil všeč; se prijavili na amatersko športno ali kulturno tekmovanje; se naučili nove spretnosti na večernem tečaju; organizirali podpisovanje peticije; demonstrirali pred parlamentom; delali kot prostovoljec za dobrodelno organizacijo?

a Dvoje ali več od prvih štirih.

b Dvoje ali več, vključno z enim od zadnjih treh.

c Samo eno.

d Nič od tega.

4. Ali redno prebirate svoj horoskop; kupujete srečke; sodelujete pri nagradnih igrah; resno jemljete vraže?

a Nič od tega.

b Eno od omenjenega.

c Dvoje od omenjenega.

d Več kot dvoje od omenjenega.

5. Katera od naslednjih izjav je najbližje vašemu odnosu do organizirane religije?

a Mea culpa: le redko stopim v notranjost cerkve.

b »Religija je opij za množice.«

c Tolažba, ki jo morda potrebujejo osamljeni in nesrečni, meni pa ni potrebna.

d Religija je pomembna, ko je človek blizu smrti.

6. Če bi se znašli sredi katastrofe - potresa, brodoloma, železniške nesreče - kako bi najverjetneje reagirali?

a Z izključno skrbjo za naj-

pomembnejšo osebo na svetu - zase.

b Z iskanjem človeka, ki bi mi nudil oporo.

c S takojšnjim organiziranjem reševanja ranjencev.

d Zaprla (zaprl) bi oči v upanju, da se bom vsak hip prebudila (prebudil).

7. Končno ste v postelji z moškim (žensko), ki vas že dolgo privlači, vendar kmalu ugotovite, da vam srce ne bije kaj dosti hitreje kot ponavadi. Kaj naredite?

a Obzirno ga (jo) začnete poučevati, kako vas lahko vznemiri.

b Na tihem ga (jo) dolžite za nespretnost in sebičnost.

c Obtožujete sebe: ste nemara postali frigidni (impotentni)? Kaj je krivo, da ostajate hladni?

d Skomignete z rameni in si rečete: tudi to se zgodi, bo pa drugič boljše.

8. Katera pravljična junakinja vam je najljubša?

a Trnuljčica, ki je čakala na princa, da jo prebudi.

b Pepelka, katere lepoto in čednost ljudje opazijo šele takrat, ko si nadene lepo obleko.

c Šeherezada, ki je pretentala morilskega kalifa tako, da si je vsako noč izmislila novo zgodbo.

d Morska deklica, ki je molče trpela zaradi brezčutnega moškega, ki ga je ljubila.

9. Kateri faktor po vašem največ prispeva k uspehu v življenju?

a Nadarjenost in trdo delo.

b Pravi starši in prave zveze.

c Zdravje, lepota, možgani - pred-

nosti, s katerimi ste se rodili.

d Malo vsega, plus nekaj brezobzirnosti, pa še to, da ste na pravem mestu ob pravem času.

10. Pri športu, s katerim se ukvarjate, ste manj uspešni, kot bi želeli. Kaj naredite?

a Vzrok pripišete zvitosti, spretnosti in izkušnjam svojih nasprotnikov.

b Vzrok pripišete dejstvu, da premalo vadite.

c Izgovorite se, da imate prekratke noge, slabe oči, premalo prožne sklepe ali slabo genetsko zasnovano.

11. Prijateljica vas prosi za nasvet, ker je odkrila, da jo mož vara, in se namerava ločiti od njega. Kaj naredite?

a Strinjate se z njo, da je bil zmeraj baraba in da si lahko najde boljšega.

b Posvarite jo, da bi stvari po ločitvi utegnile biti še slabše, in ji svetujete, naj ne vrže puške v koruzo.

c Vprašate jo, ali ga ni morda zanemarjala in ali ni zanemarjala sebe; poudarite, da se bo morala potruditi, če si hoče ponovno pridobiti moževo zanimanje in ljubezen.

d Tudi sami ste potrti zaradi krivičnosti usode; tolažite jo in ji svetujete, naj se razjoka na vašem ramenu.

12. Katera od naslednjih oznak je najbliže vašemu položaju v družini?

a Najmlajši od številnih otrok ali tisti, ki je bil ljubljencek vseh.

b Srednji od teh oziroma tisti, ki je izigral druga dva enega proti drugemu in se s tem okoriščal.

c Prvorojenec, ki so mu mlajši bratje in sestre odvzeli primat pri starših.

d Najstarejši ali edini otrok, ki se je zgodaj naučil ugajati odraslim s prizadevanjem za pohvale in nagrade.

TOČKOVANJE

1.	a1	b4	c2	d3
2.	a3	b4	c2	d1
3.	a3	b4	c2	d1
4.	a4	b3	c2	d1
5.	a1	b2	c4	d3
6.	a3	b2	c4	d1
7.	a3	b2	c4	d1
8.	a1	b2	c4	d3
9.	a4	b2	c1	d3
10.	a2	b4	c1	d3
11.	a2	b3	c4	d1
12.	a1	b3	c2	d4

REZULTAT

12 - 14

Prepričani ste, da vaše življenje kontrolirajo skrivnostne zunanje sile, vi pa ste samo trska, ki jo premetavajo valovi razmer, naključij, usode in splošne nedoumljivosti. S temi silami se posvetujete tako, da redno prebirate horoskope in si vedežujete na vse mogoče načine. Mikajo vas igre na srečo, znanstveni odgovori na osnovna vprašanja pa se vam zdijo preveč gotovi. Nikoli ne boste velik reformator ali aktivist, res pa je tudi, da ne boste nikdar izgoreli zaradi naporov, da bi dosegli nemogoče cilje. Zaradi svojega fatalizma ste mirni in vdani tudi takrat, ko vas doleti nesreča. Življenje sprejemate, kakršno je, in si ne delate skrbi z mislimi, da ga bo enkrat konec.

15 - 16

Zdi se vam, da ste do neke mere žrtev sil, ki jih ne morete kontrolirati, vendar so te sile za vas človeške. To so ljudje, za katere menite, da vam niso naklonjeni. Čeprav imate nekaj zaupanja vase, se vam ne zdi mogoče, da bi lahko te svoje »nasprotnike« kdaj obvladali. Morda ste privrženec teorije zarot in ste prepričani, da z vašim življenjem upravljajo multinacionalne družbe, kapitalisti, vojaškoindustrijski kompleksi, politične klike in podobno. Vaš odnos je tipično ženski: v sebi vidite žrtev nakan nenaklonjenega

sveta. Včasih imate prav, a če bi imeli več zaupanja vase, bi hitro ugotovili, da lahko imate ravno toliko vpliva nad drugimi, kot ste prepričani, da ga imajo drugi nad vami.

27- 38

Vi ste pa čuden tič. Bi lahko rekli, da ste cinik? Izkušnja vam je pokazala, kaj smete pričakovati v življenju in kaj bo za vedno ostalo v naročju bogov. Ni nevarnosti, da bi kdaj poleteli k zvezdam in kot Ikar strmoglavili v morje, tudi ne, da bi stavili zadnjo srajco na dvomljivega konja in jo izgubili. Vaša pripravljenost, da se sprijaznite s človeško zmotljivostjo, pa je osvežujoča: vaša posebna vrsta realizma je brez razočaranj in zlomljenih upov. Morda ste se vsega tega naučili v trdi šoli izkušenj.

Več kot 38

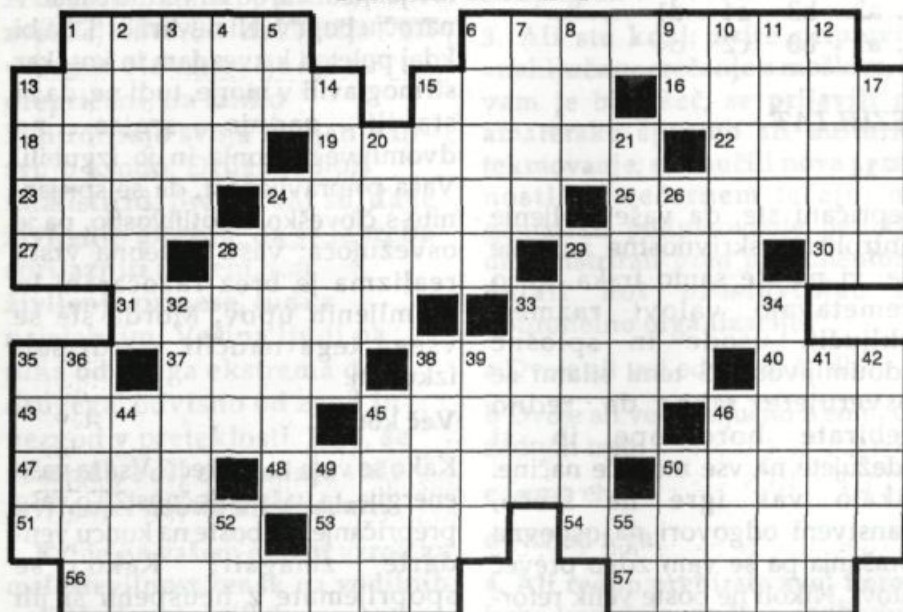
Kako se vam to posreči? Vsa ta vaša energija, ta vaša odločnost? To vaše prepričanje, da boste na koncu vendarle zmagali? Kako se spoprijemate z neuspehi: si jih sploh ne priznate ali se na njih učite, da jih ne bi ponavljali? Zaradi svoje borbenosti ste gotovo poživljajoča družba, šibkejša med nami pa najbrž utrujate. Morda ste že na začetku imeli naravne prednosti: ljudje, ki verujejo, da lahko kontrolirajo svojo usodo, so ponavadi nadpovprečno nadarjeni, privlačni ali premožni. Ali pa ste manjkajoče prednosti kompenzirali s fenomenalno voljo? Naj bo tako ali drugače, ne pozabite na svoj krvni pritisk in na splošno zdravje. Če si naložite preveč in verjamete, da ste sami odgovorni za vse, vas to utegne zelo drago stati. Morda bi kazalo malo popustiti in vsake toliko časa jadрати z vetrom.

(V naslednji številki »Ali ste ustvarjeni za uspeh?«)

Pripravila: Katja Hleb

ENIGMATIKA

KRIŽANKA

Vodoravno:

1. mesto v Dalmatinski Zagori ob železniški progi Split- Krnin, 6. luknja za gumb na oblačilu, 13. oblikovalec, ustvarjalec, zlasti na področju mode, 15. sodarsko orodje, 16. ime več turških sultanov v 17. in 18. stoletju, 18. ob vodah živeča roparska žival vitkega telesa in kratkih nog, 19. objektivi za odstranjevanje aberacijskih motenj, 22. nekdanji jugoslovanski voditelj (Josip Broz), 23. eden od treh Sokratovih tožnikov, 24. gosta, temno rjava tekočina, ki ostane pri proizvodnji sladkorja, 25. bakterija v obliki spirale, 27. zorana zemlja, 28. vrsta kemijske reakcije, 29. priprava iz ogrodka z gosto mrežo, zlasti za sejanje moke, 30. začetnici hrvaškega skladatelja in dirigenta Gotovca, 31. kralj Itake in grški junak pred Trojo, ki ga opeva Homer, Ulises, 33. vračilo, 35. začetnici že umrlega slovenskega igralca Severja, 37. gora na avstrijskem Koroškem, 38. majhen otrok, 40. mondeno zdravilišče v Belgiji, 43. v okensko odprtino vstavljena slika iz kosov raznobarnega stekla, 45. slovenski pevec, član skupine Lačni Franz (Zoran), 46. družbeni sloj, 47. azijska država z glavnim mestom Teheran, Perzija, 48. brezbarven, ostro dišeč plin, ki se lahko utekočini, 50. francoski režiser, utemeljitelj poetičnega realizma (Marcel, »Obala v megli«), 51. slovensko ime italijanskega mesta Torino, 53. grški bog vojne, 54. pisec kronike, letopisec, 56. član jugoslovanske rokometne reprezentance, ki je zmagala na olimpijskih igrah v Münchnu leta 1972 (Branislav), 57. nalezljiva črvesna bolezen s krči v trebuhu in drisko.

Navpično:

1. desni in najdaljši pritok Save, sotočnica Pive in Tare, 2. snov ali hrana, ki redi oziroma debeli, 3. del noge pod gležnjem, 4. del

umetniškega imena slovenske igralka Ide Kravanja (Rina), 5. kratica za »šolski odbor«, 6. sodobni nemški pisatelj družbenokritičnih romanov (Günter, »Pločevinasti bobeni«), 7. kost podlahtnica v anatomiji, 8. iztrebljeni ptičji velikan z Nove Zelandije, 9. kemijski znak za natrij, 10. gosta katranasta tekočina, rabljena kot zdravilo proti kožnim boleznim, 11. 2393 metrov visoka gora v Julijcih v neposredni bližini Triglava, 12. rimski vojskovodja iz 5. stoletja, ki je ubranil zahodnorimsko državo pred Germani, 13. okvara, napaka, 14. nemški admiral, vrhovni poveljnik momarice v 2. svetovni vojni (Erich), 15. pritisk, 17. denar, ki ga mora kdo vrniti, 20. bivši slovenski lokostrelec (Bojan), 21. upravno sodišče pokrajine Shantung na severovzhodu Kitajske, 24. človek, ki je izbran, da reši človeštvo ali narod vsega zla, 26. žival, ki ima peruti, kljun in je pokrita s perjem, 28. vodna žival, ki diha s škrgami, 29. notranji, osrednji del stebela, 32. slovenska košarkarica (Polona), 33. ime slovenske pesnice Jerajeve, 34. morska ali sladkovodna riba s podolgovatom, sploščenim telesom in bodicami na hrbtne plavuti, 35. čas, ko prehaja noč v dan, zora, 36. gosta raztopina sladkorja, navadno v vodi, 38. vrsta noža, 39. nemški fizik, izumitelj telefona (Philipp), 41. Don Kihotov oproda (Sancho), 42. francosko-švicarski pisatelj, avtor »Ariane« (Claude), 44. desni pritok reke Pad v severni Italiji, 45. luknjica, odprtina v koži za iztok loja ali znoja, 46. kraj na Dugem otoku, 49. pomladni mesec, mesec ljubezni, 50. ruski vladarski naslov, 52. kratica za »Naše razglede«, 53. avtomobilska oznaka Nove Gradiške.

Anica Bizjak

Med prejetimi pravnimi rešitvami križank iz 5. številke so bili izžrebani:

1. Erika ŠERGAN, Novi dom 33b, 61420 Trbovlje;
 2. Ksenija PREŽELJ, ŠN, C. 27. aprila 31, 61000 Ljubljana;
 3. Barbara ŽELEZNIK, Kamnogiška 45, 61117 Ljubljana Dravlje.
- Čestitamo!
Knjižne nagrade založbe EMONICA pošljemo po pošti.

Med reševalci, ki bodo poslali pravilno rešeno katerokoli uganko s teh strani na naš naslov (Tribuna, Beethovnova 9, 61000 Ljubljana) do 6. maja 1992, bomo izžrebali tri nagrajence, ki bodo prejeli po eno knjigo založbe EMONICA.

ENAČBA

$$a + b + c = x$$

- a = pri golfu določeno število udarcev na posameznem polju
b = spodnji del smučarske skakalnice
c = pripadnik starega germanskega plemena
x = naslov filma Wima Wendersa (dve besedi)

Miran Koritnik

E N I G M A T I K A

ZLOGOVNICA

1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									

CA - DAL - E - KO - LO - MI - MIK - NA - NE - NI - NIK
 - NIST - NO - NOST - PAN - PE - PUT - RES - SIS - SKONČ
 - ŠČI - TEM - TO - TO - TRANJ

Iz zgornjih zlogov sestavite sedem besed, ki jih zahtevajo opisi. Številke v oklepajih povedo, katere črke je treba vzeti iz besed in jih prenesti v stolpce na levi, kjer dobite navpično navzdol misel francoskega moralista La Rochefoucaulda.

1. brezmejnost (4,5,7,1,11,2,3), 2. človek, ki je barvno slep (1,3,6,5,2,4,7), 3. naravni sistem, kjer sta biotop in biocenoza dinamično povezana s kroženjem snovi in pretokom energije (3,5,8,6,2,1,9), 4. prostor, ki je znotraj česa, notranjost (4,6,11,3,2,1,10), 5. priprava v obliki paličice z odprtino na enem koncu za pero (6,4,2,7,1,8,5), 6. priprava za zapiranje odprtine, loputa (7,3,4,6,9,2,1), 7. igralec, ki izraža čustva in razpoloženje samo s kretnjami (10,5,8,9,6,4,7).

Anica Bizjak

MOZAIK

1	11	12	8	6	7	2	3	7
	3	10	5	2	6	5	4	1
3				4	1	5	4	
	2	9	4	1	1	5	4	
	3	5	1	4	2	3	6	5
	4	1	3	4	2	1	6	7

Črke vsake besede je treba razvrstiti v debeleje obrobljene dele lika, označene s številkami levo zgoraj, tako kot kažejo številke desno spodaj. Brano po vodoravnih vrstah dobite misel italijanskega pesnika in romanopisca Alessandra Manzonia.

1. značilnost stvari, ki se jo da zamenjati, 2. prebivalec kraja pri Mariboru, 3. sodobni slovenski zgodovinar (Ignacij), 4. odpoved opravljanja službe, 5. grški bog vojne, 6. vdolbina, ki jo naredi voda.

Anica Bizjak

REŠITVE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE:

KRIŽANKA: 1. progres, 8. zvezdnik, 16. reprint, 17. mandorla, 18. amikt, 19. Odense, 21. alt, 22. mir, 23. nebesa, 25. nav, 27. Anisin, 29. deklina, 33. Obloke, 35. Tairov, 37. AE, 38. Maor, 39. njanja, 41. Amor, 43. EK, 44. macola, 46. narast, 48. nunatak, 50. teolog, 52. ona, 53. Alonso, 55. Nol, 58. lob, 60. Manila, 62. Ngami, 64. otepanje, 66. režanec, 68. volonter, 69. egalite.

KOMBINACIJSKA KRIŽANKA: steapsin, Dido, Terpsihora, Zalokar, Alisa Marić, GG, Boro, Danira Nakić, Mailer, Enid, onomastika, Ajaccio, saranča, Lia, laksativ, Mia, OP, Petrović, CN, Budim, Avar, karakal, Irene, ilovica, aga, Alencon, lesica, at, altana, krasitev, Kairo, aar, noma.

REBUSOID: Komandos.

Pujsovi dosjeji

HAMFRI
BOGART

»Vojna je preveč pomembna, da bi jo vodili vojaki!«

(angleški pregovor)

Pravzaprav imate srečo, ljube bralke in dragi bralci. Če prostor in čas ne bi bila omejena, bi Vam sedaj napisal nekaj dolgih strani in Vam ukradel nekaj dolgih uric časa za branje. Tako pa bom vse skupaj skušal kar se da zbanalizirati in skrajšati. Da bo bolj jasno in manj dolgočasno.

O dveh stvareh bi Vam rad govoril: o slovenskih političnih združbah in o vojni na Balkanu. Obe sta na moč preprosti in vendar se na prvi pogled zdita zamotani kot vozec za obešanje.

Mnogi boste te vrstice brali, ko bo znana usoda tudi drugega izzivalca sedanjega predsednika vlade. In vendar stvari ne bodo nič bolj jasne, kot so danes. Res pa je, da bodo slepomišenja z nezaupnicami mimo in morda celo dogovor o volitvah. Policaj je padel skozi in prav je tako. Kakšen dribler je, je sedaj še bolj jasno: prisegel je na svoj odstop in nič iz tega. »Ko bo čas za to,« nam pravi. In kdaj bo to, lepo vas prosim!? Letos, drugo leto ali čez petdeset let, ko ga bodo iz vlade odnesli direkt na Žale, kot se je v tej državi že zgodilo? Program, ki ga je kot četrtošolec prebiral pred širnim svetom, bi lahko napisal vsak srednje razvit dijak gostinske šole in narod naj bi mu celo verjel. Niti toliko mu ni jasno, da narod v tej državi ne verjame nikomur več, občuti samo strašno nemoč, ki bo prej ali slej doživela svojo transformacijo v neskončen bes in občutek prevaranosti. Ni mu uspelo in ne bo ga kmalu, ki bi mu uspelo. Sploh ni finta v programu. Finta je v umazani zakulisni igri obljubljanja ministrskih stolčkov. Zmagal bo torej kompromis in ne program, kar je seveda hudo narobe. To namreč pomeni, da vlada spet ne bo ekspertna, ampak kompromisna. Torej nič boljša kot sedanja. Slovenski parlament je torej kot otroški vrtec: jaz tebi frnikolo, ti meni hruško. In bo takšen najmanj do volitev, ki so edina rešitev. Še nujnejša, kot je zamenjava šefa vlade, je zamenjava predsednika parlamenta, ki je ob svoji preprosti neotesanosti tudi toliko pristranski kot povprečen jugoslovanski nogometni sodnik. No ja, saj tudi sodi tekme, ki še najbolj spominjajo na nogometne.

Upanje na skorajšnji narodov blagor je torej več kot jalovo. Edino, kar se je pokazalo vsaj malo pošteno, je to, da šef policije za svojo promocijo ni uporabil kakšnega dosjeja iz svoje zbirke. Ali pa jih hrani za volitve? Takrat bo tudi zabava mnogo

večja. In seveda tudi dražja! Kot je vsak dan dražja naša ljuba domovina. To pa je opazil že skoraj vsak davkoplačevalec in seveda tudi to, da nihče od kandidatov niti ni poskušal obljubljanja nižjih davkov. To mora storiti vsak zahodni kandidat za karkoli. Toda tam odhajajo v politiko siti, pri nas pa lačni ljudje. In predvsem to je narobe. Lačni so namreč prepričani, da mora vsakdo najprej poskrbeti za svojo rit in to, če zlezejo h koritu, tudi postorijo. Zato je tudi vsaka zamenjava draga! Pa kaj! Plača tako ali tako narod. In voli tudi. Pa naj ima, kar si je izvolil!

Zato v torek spet pred televizijo, ljubčki dragi. In videli bomo, če je Janez kaj bolje obljubljal, kot tisti prej! Pa lep pozdrav in naj zmaga, kdor hoče!
V Ljubljani, 16. aprila 1992

Vaš Hamfri Bogart

Ps: Kavboji so se očitno odločili urihtati Srbe. Zadnji čas! In vendar je vprašanje: Zakaj? So nenadoma spregledali ali so se samo ustrašili islamskega maščevanja? To verjetno še Alahu ni jasno! Samo, da bo vojne konec! Preveč je je bilo. Ali pa ostane vsaj samo še veliki finale: Srbi med seboj. Tedaj šele bodo razumeli, da vojna ni za vojake.

